

BIBLIOTEKA TEKSTÓW USTAW

9.

Ustawa o powszechnym
obowiązku
służby wojskowej

Kodeks karny wojskowy

Kraków
Księgarnia Powszechna

WYKREŚLONO
Narodowy Bank Polski
Z KSIĘGOZBIORU NBP
CIS PRAWNE

USTAWA O POWSZECHNYM
OBOWIĄZKU WOJSKOWYM

Narodowy Bank Polski
Biuro Prawne
Z KSIĘGOWNI NBP

USTAWA O POWSZECHNYM
OBOWIĄZKU WOJSKOWYM

KODEKS
KARNY WOJSKOWY

433

II

USTAWA
O POWSZECHNYM
OBOWIĄZKU WOJSKOWYM
—
KODEKS.
KARNY WOJSKOWY

1. Podatek wojskowy.
2. Warunkowe zwolnienie osób odbywających karę pozbawienia wolności z mocy wyroków wojskowych sądów karnych.
3. Wojskowe przepisy dyscyplinarne.
4. Ustawa o sprzedaży ruchomości, pozostawionych przez szeregowych, samowolnie opuszczających oddziały wojskowe.

KRAKÓW — 1935

KSIĘGARNIA Powszechna

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA
im. Jerzego Giedroycia w Białymstoku

FUW0274688

0433

Narodowy Bank Polski
Wydział Ekonomiczny
Z KSIĘGOCZBIORU NBP

317497

DRUKARNIA PRZEMYSŁOWA — KRAKÓW SĄREGO 7

2/451109p

TREŚĆ:

I. Powszechny obowiązek wojskowy.

Ustawa z dnia 23 maja 1934 o powszechnym obowiązku wojskowym (tekst jednolity: Dz. U. R. P. Nr. 60 poz. 435 z r. 1933).

Rozdział I.	Postanowienia wstępne (art. 1)	1
Rozdział II.	Przepisy ogólne o powszechnym obowiązku wojskowym (art. 2—9)	1
Rozdział III.	O władzach, powołujących do wykonania powszechnego obowiązku wojskowego (art. 10—22)	8
Rozdział IV.	Czynności przygotowawcze do poboru (art. 23—33)	17
Rozdział V.	O obowiązku stawiennictwa do poboru i o poborze (art. 34—47)	26
Rozdział VI.	O służbie pomocniczej (art. 48—50)	35
Rozdział VII.	O skróceniu i odroczeniu czasu służby wojskowej (art. 51—68)	37

Rozdział VIII.	Koszty stawienia się poborowych i członków rodzin (art. 69)	52
Rozdział IX.	O służbie ochotniczej (art. 70—72)	54
Rozdział X.	O kontyngensie (art. 73—75)	56
Rozdział XI.	Czynna służba wojskowa, służba w rezerwie i pospolitem ruszeniu.	
	A. Czynna służba wojskowa (art. 76—77)	57
	B. Służba w rezerwie (art. 78—83)	59
	C. Służba w pospolitem ruszeniu (art. 84—88)	63
Rozdział XII.	Zwolnienia i wykluczenia od powszechnego obowiązku wojskowego (art. 89—92)	65
Rozdział XIII.	O zawieraniu małżeństw przez osoby, obowiązane do służby wojskowej (art. 93)	69
Rozdział XIV.	Wyjazd zagranicę osób, podlegających powszechnemu obowiązkowi wojskowemu (art. 94)	69
Rozdział XV.	O obowiązku meldunkowym i o zebraniach kontrolnych (art. 95—98)	70

Rozdział XVI.	Postanowienia karne (art. 99—115)	72
Rozdział XVII.	Przepisy przejściowe i końcowe (art. 116—125)	79
Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 stycznia 1930 r. o podatku wojskowym (Dz. U. R. P. Nr. 9, poz. 63)		84

II. Kodeks karny wojskowy (Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 21 października 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 91, poz. 765).

CZĘŚĆ OGÓLNA.

Rozdział I.	Przestępstwa wojskowe (art. 1—2)	95
Rozdział II.	Zakres mocy obowiązującej kodeksu karnego wojskowego (art. 3—5)	96
Rozdział III.	Zakres mocy obowiązującej kodeksu karnego powszechnego (art. 6—8)	97
	Zasady odpowiedzialności (art. 9—10)	97
	Podżeganie i pomocnictwo (art. 11)	98
	Kary zasadnicze (art. 12—17)	99
	Kary dodatkowe (art. 18—26)	100
	Wymiar kary (art. 27—31)	103

Rozdział IV.	Karanie dyscyplinarne (art. 32)	106
Rozdział V.	Wyjaśnienie wyrażań ustawowych (art. 33)	107

CZEŚĆ SZCZEGÓLNA.

Rozdział VI.	Przestępstwa przeciwko obowiąz- kowi wiernoci żołnierskiej (art. 34—42)	109
Rozdział VII.	Przestępstwa przeciwko obowiąz- kowi wojskowemu (art. 43—52)	112
Rozdział VIII.	Przestępstwa przeciwko karności (art. 53—71)	116
Rozdział IX.	Przekroczenia władzy (art. 72—80)	124
Rozdział X.	Przestępstwa przeciwko szczegól- nym obowiązkom służbowym (art. 81—91)	127
Rozdział XI.	Przestępstwa przeciwko porządko- wi wojskowemu (art. 92—99)	131
Rozdział XII.	Przestępstwa w polu przeciwko ludności i mieniu (art. 100—104)	133
Rozdział XIII.	Przestępstwa wartowników cywil- nych (art. 105)	135
Rozdział XIV.	Przestępstwa jeńców wojennych (art. 106—109)	135
Rozdział XV.	Przepisy końcowe (art. 110—111)	136

III. Przepisy wprowadzające kodeks karny wojsko- wy (Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 21 października 1932 r. Dz. U. R. P. Nr. 91, poz. 766) (art. 1—20) 137

Rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych z dnia
30 grudnia 1932 r. w sprawie warunkowego zwol-
nienia osób, odbywających karę pozbawienia wol-
ności z mocy wyroków wojskowych sądów kar-
nych (Dz. U. R. P. Nr. 12, poz. 80 z r. 1933 153

IV. Wojskowe przepisy dyscyplinarne (Rozporządze- nie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 sierpnia 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 91, poz. 638).

Rozdział A.	Zasady ogólne (§§ 1—15)	160
Rozdział B.	Rodzaje kar dyscyplinarnych (§§ 16—21)	173
Rozdział C.	Zakres władzy dyscyplinarnej po- szczególnych przełożonych (§§ 22—36)	175
Rozdział D.	Wykonanie kar dyscyplinarnych (§§ 37—53)	182
Rozdział E.	Ewidencja kar i kontrola wyko- nywania władzy dyscyplinarnej (§§ 54—59)	191

V. Ustawa z dnia 25 lutego 1932 r. o sprzedaży rucho- moci, pozostawionych przez szeregowych, samowol-

nie opuszczających oddziały wojskowe (Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 248) (art. 1—5)	196
Rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych z dnia 1 grudnia 1932 r. w sprawie sprzedaży ruchomości pozostawionych przez szeregowych, samowolnie opuszczających oddziały wojskowe (Dz. U. R. P. Nr. 119, poz. 976)	198
Skorowidz	201

I. USTAWA

z dnia 23 maja 1924 r.

o powszechnym obowiązku wojskowym.
tekst jednolity: Dz. U. R. P. Nr. 60, poz. 455
z r. 1933.

R o z d z i a ł I. Postanowienia wstępne.

Art. 1.

Wojsko narodowe, siła zbrojna Państwa, będące ochroną i ostoją niepodległości i wolności Rzeczypospolitej, po wsze czasy podlegać będzie opiece Narodu.

R o z d z i a ł II.

Przepisy ogólne o powszechnym obowiązku wojskowym.

Art. 2.

Każdy obywatel płci męskiej podlega powszechnemu obowiązkowi wojskowemu i powinien spełnić go osobiście.

Art. 3.

Powszechny obowiązek wojskowy obejmuje:

1) obowiązek zgłoszenia się do rejestru poborowych i obowiązek stawiennictwa do poboru;

2) w wypadkach i terminach ustawą przepisanych, obowiązek służby czynnej, służby w rezerwie i w pospolitem ruszeniu;

3) obowiązek meldowania się.

Postanowienia punktów 2) i 3) nie dotyczą wojskowych zawodowych.

Art. 4.

Czas trwania służby wojskowej, o ile ustawa niniejsza nie postanawia inaczej, jest następujący:

1) w służbie czynnej:

a) we wszystkich rodzajach służby wojskowej prócz kawalerji, artylerji konnej i marynarki wojennej — 2 lata,

b) w kawalerji i artylerji konnej — 2 lata i 1 miesiąc,

c) w marynarce wojennej — 2 lata i 3 miesiące;

2) w rezerwie — do końca tego roku kalendarzowego, w którym szeregowy rezerwy kończy 40 lat życia, zaś oficer rezerwy — 50 lat życia;

3) w pospolitem ruszeniu — do końca tego roku kalendarzowego, w którym zaliczony do pospolitego ruszenia kończy 50 lat życia, zaś oficer pospolitego ruszenia 60 lat życia.

Art. 5.

Względem osób, obowiązanych do służby wojskowej, które wykażą się czynnym udziałem w pracy przysposobienia wojskowego, będą stosowane ulgi w wykonywaniu obowiązku służby wojskowej. Zakres tych ulg do czasu ustawowego unormowania tej sprawy będzie uregulowany rozporządzeniem Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 6.

Wiek poborowy rozpoczyna się z dniem 1 stycznia tego roku, w którym podlegający powszechnemu obowiązkowi wojskowemu kończy 21 lat życia i trwa do końca tego roku kalendarzowego, w którym kończy on 23 lat życia.

W razie wybuchu wojny wiek poborowy rozpoczyna się z dniem 1 stycznia tego roku kalendarzowego, w którym podlegający powszechnemu obowiązkowi wojskowemu kończy 19 lat życia.

Urodzeni w tym samym roku kalendarzo-

wym stanowią jeden rocznik, oznaczany według roku ich urodzenia.

Art. 7.

Cudzoziemcy, którzy w okresie życia, ustalonym dla wieku poborowego, lub przed tym okresem uzyskali obywatelstwo polskie, zaliczeni będą do rocznika, odpowiadającego rokowi urodzenia i powinni zadość uczynić powszechnemu obowiązkowi wojskowemu.

Jeżeli osoby te uzyskały obywatelstwo polskie po wyjściu z lat, ustalonych dla wieku poborowego, jednak przed ukończeniem 38 lat życia, mają obowiązek stawienia się raz jeden do poboru w najbliższym terminie urzędowania komisji poborowej, poczem, o ile zostaną uznane za zdolnych do służby wojskowej, odbędą czynną służbę wojskową, względnie zostaną zaliczone do służby w polspolitem ruszeniu.

Odbyta poprzednio służba wojskowa w innym państwie, z zastrzeżeniem zasady wzajemności, liczy się jako służba czynna.

Cudzoziemcy, którzy stali się obywatelami polskimi po ukończeniu 38 lat życia, jednak przed 31 grudnia tego roku kalendarzowego, w którym kończą 50 lat życia, mają obowiązek stawienia się raz jeden do poboru w najbliższym terminie urzędowania komisji

poborowej, poczem zostaną zaliczeni do polspolitego ruszenia, względnie zupełnie zwolnieni od obowiązku służby wojskowej.

Cudzoziemcy, którzy stali się obywatelami polskimi po ukończeniu 50 lat życia, a posiadający stopień oficerski po ukończeniu 60 lat życia, nie podlegają obowiązkowi służby wojskowej.

Art. 8.

Osoby, które przebywają na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, o ile nie udowodnią, że są obywatelami państwa obcego, podlegają powszechnemu obowiązkowi wojskowemu stosownie do przepisów niniejszej ustawy.

Spełnienie powyższych obowiązków przez te osoby nie powoduje samo przez się nabywania przez nie obywatelstwa polskiego.

Te jednakże z pomiędzy powyższych osób, które odbyły służbę czynną na zasadzie przepisów art. 4 pkt. 1, art. 85 względnie art. 85 niniejszej ustawy przez okres co najmniej 5-ciu miesięcy otrzymać powinny na swą prośbę obywatelstwo polskie w drodze nadania, chociażby nie uczyniły zadość warunkom przewidzianym w art. 8 pkt. 2, 3 i 4 ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. o obywatelstwie Państwa Polskiego (Dz. U. R. P. Nr. 7, poz. 44).

Przed wydaniem orzeczenia o nadaniu obywatelstwa władze nadające je powinny porozumieć się z właściwymi władzami wojskowymi.

Art. 9.

Od czynnej służby, w rezerwie i pospolitem ruszeniu wykluczone są z mocy samego prawa osoby, skazane prawomocnym wyrokiem sądowym na karę więzienia na czas powyżej 3 lat, oraz osoby, co do których sąd prawomocnie zarządził umieszczenie w zakładzie dla niepoprawnych.

Wykluczenie trwa przez okres lat 10, licząc od dnia odcierpienia, przedawnienia lub darowania kary. W razie warunkowego zwolnienia, okres powyższy liczy się od dnia zwolnienia, o ile nie nastąpiło jego odwołanie.

Jeżeli skazany umieszczony został w zakładzie dla niepoprawnych, okres wykluczenia nie kończy się przed zwolnieniem z zakładu.

W innych przypadkach sądowego skazania na karę pozbawienia wolności na czas powyżej 3 miesięcy za przestępstwo, popełnione z niskich pobudek, za zbrodnię stanu, za przestępstwo przeciw interesom zewnętrznym Państwa i stosunkom międzynarodowym, albo za jedno z przestępstw, przewidzianych w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospoli-

tej z dnia 16 lutego 1928 r. o karach za szpiegostwo i niektóre inne przestępstwa przeciw Państwu (Dz. U. R. P. Nr. 18, poz. 160) w brzmieniu art. 5 § 2 p. 9 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 60, poz. 573), oraz w przypadkach, gdy sąd prawomocnie zarządził umieszczenie sprawcy w domu pracy przymusowej, może władza wojskowa orzec wykluczenie od czynnej służby wojskowej oraz od służby w rezerwie i pospolitem ruszeniu na czas nie dłuższy od lat 10, licząc od dnia, określonego w ustępie poprzednim. Jeżeli skazany umieszczony został w domu pracy przymusowej, okres wykluczenia nie kończy się przed zwolnieniem go z tego domu.

Minister Spraw Wojskowych jest władny oznaczyć rozporządzeniem władze wojskowe właściwe do wydawania orzeczeń na zasadzie ustępu 3 niniejszego artykułu, tudzież określać obowiązek czynnej służby, służby w rezerwie i pospolitem ruszeniu w razie wojny osób, wykluczonych na zasadzie niniejszego artykułu.

R o z d z i a ł III.

O władzach, powołujących do wykonania powszechnego obowiązku wojskowego.

Art. 10.

Przeprowadzenie czynności i załatwienie spraw związanych z wykonaniem powszechnego obowiązku wojskowego, określonego w niniejszej ustawie, należy do władz cywilnych i wojskowych.

Art. 11.

Cywilnymi władzami dla spraw, wymienionych w art. 10, są powiatowe władze administracji ogólnej i władze samorządowe. W miastach, w których czynności powiatowej władzy administracji ogólnej sprawują władze samorządowe, mogą być czynności, należące do zakresu działania powiatowych władz administracji ogólnej, przekazane władzom państwowym w drodze rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych.

W sprawach, należących do zakresu działania powiatowych władz administracji ogólnej i władz samorządowych, władze te podlegają w toku instancyj Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

Art. 12.

Dla celów organizacji wojskowych władz uzupełnień siły zbrojnej i administracji rezerw, obszar Rzeczypospolitej Polskiej dzieli się na powiatowe komendy uzupełnień. Granice tych komend mogą obejmować jeden lub więcej powiatów.

Podział Państwa na powiatowe komendy uzupełnień ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych, wydane w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych. Powiatowa komenda uzupełnień jest wojskową władzą dla spraw uzupełnień siły zbrojnej i administracji rezerw na obszarze swego okręgu. Powiatowa komenda uzupełnień (P. K. U.) w sprawach, należących do jej zakresu działania, podlega dowódcy korpusu, a w najwyższej instancji Ministrowi Spraw Wojskowych.

Art. 13.

Zakres działania władz administracji ogólnej i samorządowych w sprawach, związanych z wykonaniem przez obywateli obowiązku wojskowego ustali rozporządzenie wykonawcze.

Art. 14.

Zakres działania władz wojskowych w sprawach, wymienionych w art. 12, ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 15.

Władzami dla spraw, związanych z wykonaniem obowiązku wojskowego przez obywateli polskich, zamieszkałych poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, są właściwe dla ich miejsca pobytu konsulaty polskie, względnie urzędy konsularne, pełniące czynności konsulatów.

Zakres działania tych władz określi rozporządzenie wykonawcze.

Art. 16.

Władzami, powołanemi do wykonywania przeglądów poborowych i orzekania o ich zdolności do służby wojskowej są w I instancji:

w kraju — komisje poborowe,

zagranicą — w krajach, które ustali rozporządzenie wykonawcze — konsularne komisje poborowe;

w II instancji:

w kraju — komisje rozpoznawcze,

zagranicą — w krajach, które ustali rozporządzenie wykonawcze — konsularne komisje rozpoznawcze.

Art. 17.

W skład komisji poborowej wchodzi:

1) kierownik powiatowej władzy administracji ogólnej lub wyznaczony przez wojewodę na jego zastępcę wyższy urzędnik administracyjny, a w miejscowościach, w których czynności poborowe przekazane zostały władzom państwowym w myśl art. 11 — kierownik tej władzy lub jego zastępca, jako przewodniczący;

2) powiatowy komendant uzupełnień lub oficer, wyznaczony przez dowódcę okręgu korpusu;

3) lekarz wojskowy, wyznaczony przez dowódcę okręgu korpusu;

4) lekarz powiatowy;

5) przedstawiciel powiatowego samorządu.

W miastach, mających własne statuty, zamiast kierownika powiatowej władzy administracji ogólnej bierze udział prezydent miasta lub jego zastępca, zaś zamiast delegata sejmiku — delegat rady miejskiej.

Niestawienie się przedstawiciela powiatowego samorządu, względnie delegata rady

miejskiej, nie stoi na przeszkodzie czynnościom komisji.

Przy poborze poborowych z poszczególnych gmin ma być obecny naczelnik odnośnej gminy lub jego zastępca.

Jeżeli lekarz powiatowy lub lekarz wojskowy nie mogą wziąć udziału w komisji poborowej, władze administracji ogólnej powołują w miejsce lekarza powiatowego lekarza samorządowego lub lekarza, pozostającego w państwowej służbie cywilnej w innym dziale administracji państwowej, a w razie ich braku — lekarza cywilnego wolnopraktykującego, władze zaś wojskowe w miejsce lekarza wojskowego — lekarza wolnopraktykującego, będącego oficerem w stanie spoczynku, w rezerwie lub w pospolitem ruszeniu.

Lekarze cywilni wolnopraktykujący, zastępujący lekarza powiatowego lub lekarza wojskowego, otrzymująienne wynagrodzenie i zwrot kosztów podróży; wysokość wynagrodzenia dziennego i diet ustala Minister Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrami Spraw Wojskowych i Skarbu.

Postanowienia co do trybu urzędowania komisji poborowej, zakresu jej działania, tudzież praw i obowiązków jej członków oraz

osób, w jej czynnościach uczestniczących, określi rozporządzenie wykonawcze.

Art. 18.

Skład konsularnej komisji poborowej oraz postanowienia co do trybu urzędowania tej komisji, zakresu jej działania, tudzież praw i obowiązków jej członków oraz osób w jej czynnościach uczestniczących, określi rozporządzenie wykonawcze.

Art. 19.

Lokali, mebli, opału, oświetlenia, potrzebnych dla urzędowania komisji poborowej, dostarcza gmina, w której pobór się odbywa. Lokal i jego umeblowanie mają odpowiadać wymogom, ustalonym przez powiatowe władze administracji ogólnej w porozumieniu z powiatowym komendantem uzupełnień i mają być utrzymane w porządku przez odnośną gminę.

Wydatki, połączone z wykonaniem przewidzianych w ustępie pierwszym obowiązków, pokrywają:

1) w gminach miejskich, wydzielonych z powiatowego związku komunalnego — te gminy,

2) w miastach niewydzielonych i w gmi-

nach wiejskich — powiatowe związki komunalne z prawem rozłożenia wydatkowanej kwoty na gminy w poborze uczestniczące.

Gminy miejskie i wiejskie względnie powiatowe związki komunalne pokrywają wspomniane wydatki z ogólnych źródeł dochodowych.

Wymienionym pod 1) gminom miejskim oraz pod 2) powiatowym związkom komunalnym przysługuje w razie przeprowadzenia na ich obszarze poboru dla gmin innego powiatowego związku komunalnego — prawo do żądania zwrotu spowodowanych tem wydatków, o których mowa w ustępie pierwszym, od odnośnego powiatowego związku komunalnego, temu zaś prawo rozłożenia należnej sumy w myśl zasady, wyrażonej w pkt. 2).

Podstawę do obliczenia podlegających zwrotowi lub rozłożenia sum stanowi ilość osób, przedstawionych komisji poborowej w okresie obrachunkowym.

Wynikające z tytułu powyższych rozliczeń kwestje sporne rozstrzyga ostatecznie właściwa władza nadzorcza.

Władza administracji ogólnej zaopatruje komisję poborową w środki sanitarne i przyrządy lekarskie, niezbędne dla przeglądu lekarskiego, oraz w przybory techniczne, pisar-

skie i druki, niezbędne dla urzędowania. Normy zaopatrzenia w środki sanitarne i przyrządy lekarskie ustala Minister Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Koszty zaopatrzenia, wymienionego w ustępie poprzednim, mają być pokryte z budżetu Ministerstwa Opieki Społecznej.

Koszty podróży i diet członków komisji i osób, przy poborze uczestniczących, pokrywa ta władza, która tych członków, względnie te osoby, delegowała.

Koszty podróży i diet lekarzy cywilnych opłacane będą z budżetu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Koszty, związane z urzędowaniem konsularnych komisji poborowych, pokrywa Skarb Państwa.

Art. 20.

Zadaniem komisji rozpoznawczej jest ponowne zbadanie:

a) zdolności fizycznej poborowych, jeżeli przy ustalaniu tej zdolności przez komisję poborową nastąpiła różnica zdań pomiędzy członkami komisji;

b) poborowych, uznanych przy poborze za niezdolnych do służby wojskowej,

- skoro zajdą okoliczności, uzasadniające konieczność ponownego przeglądu;
- c) mężczyzn członków rodziny ubiegającego się o odroczenie terminu odbycia czynnej służby wojskowej w wypadkach, wskazanych niniejszą ustawą i rozporządzeniami wykonawczemi.

Art. 21.

W skład komisji rozpoznawczej wchodzi:

- 1) wyższy urzędnik administracyjny, wyznaczony przez wojewodę, jako przewodniczący;
- 2) oficer sztabowy, wyznaczony przez dowódcę okręgu korpusu;
- 3) lekarz wojskowy w stopniu oficera sztabowego;
- 4) naczelnik wydziału zdrowia publicznego urzędu wojewódzkiego;
- 5) przedstawiciel rady wojewódzkiej lub wyznaczony przez wojewodę przedstawiciel samorządu tam, gdzie niema rady wojewódzkiej.

Niestawienie się przedstawiciela samorządu wojewódzkiego nie stoi na przeszkodzie czynnościom komisji.

Miejsce i sposób urzędowania komisji rozpoznawczej, jej zakres działania oraz prawa

i obowiązki jej członków określi rozporządzenie wykonawcze.

Orzeczenia komisji rozpoznawczej są ostateczne.

Koszty, związane z urzędowaniem komisji rozpoznawczej, pokrywają władze tak samo, jak przewiduje art. 19 dla komisji poborowej.

Art. 22.

Skład konsularnej komisji rozpoznawczej oraz miejsce i sposób urzędowania tej komisji, jej zakres działania, prawa i obowiązki jej członków określi rozporządzenie wykonawcze.

Orzeczenia konsularnych komisji rozpoznawczych są ostateczne.

Koszty, związane z urzędowaniem konsularnych komisji rozpoznawczych, pokrywa Skarb Państwa.

R o z d z i a ł IV.

Czynności przygotowawcze do poboru.

Art. 23.

Urzednicy stanu cywilnego i prowadzący metryki, a w tych wypadkach, gdy dotyczące księgi stanu cywilnego uległy zniszczeniu

lub zaginięciu, urzędy i instytucje, otrzymujące duplikaty tych ksiąg mają obowiązek przysyłać corocznie najpóźniej do dnia 1 lipca urzędem gminnym wyciąg z metryk urodzonych i zmarłych, odnoszący się do osób płci męskiej, które w danym roku kalendarzowym ukończyły, ukończą lub ukończyłyby, gdyby żyły, 18 lat życia.

W razie opieszałości powiatowa władza administracji ogólnej może zarządzić wykonanie tych czynności na koszt winnego.

Art. 24.

Osoby, podlegające powszechnemu obowiązkowi wojskowemu, obowiązane są w ciągu miesiąca września tego roku kalendarzowego, w którym ukończyły lub ukończą 18 lat życia, zgłosić się osobiście w urzędzie gminnym miejsca zamieszkania w dniu, przez ten urząd wyznaczonym, wraz z dokumentem, stwierdzającym tożsamość osoby, celem wciągnięcia do rejestru poborowego danego rocznika.

W razie niemożności osobistego zgłoszenia się, można zgłosić się pisemnie. Sposób pisemnego zgłoszenia się określi rozporządzenie wykonawcze.

Osoby, które nie mają miejsca zamieszkania lub których miejsce zamieszkania nie jest

znane, obowiązane są zgłosić się w urzędzie gminnym, właściwym dla miejsca ich pobytu. Osoby te obowiązane są ponadto w razie zmiany miejsca pobytu zgłosić się niezwłocznie w urzędzie gminnym nowego miejsca pobytu lub zamieszkania, który to urząd wciągnie je do swego rejestru, a o wciągnięciu zawiadomi urząd gminny miejsca poprzedniego pobytu.

Obywatele polscy, którzy we wrześniu tego roku kalendarzowego, w którym ukończyli lub ukończą 18 lat życia, przebywają poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, obowiązani są zgłosić się w ciągu tegoż miesiąca z dokumentem, stwierdzającym tożsamość osoby we właściwym urzędzie konsularnym, który wciąga je do rejestru i wydaje im odpowiednie zaświadczenie.

Sposób sporządzania rejestru poborowych zagranicą przez urzędy konsularne normuje instrukcja Ministra Spraw Zagranicznych, wydana w porozumieniu z Ministrami Spraw Wojskowych i Spraw Wewnętrznych.

W razie zmiany miejsca zamieszkania urząd gminny (konsularny) obowiązany jest zawiadomić tę gminę (urząd konsularny), do której odnośna osoba przeniosła się.

Art. 25.

Na podstawie wyciągu metrykalnego (art. 23) i zgłoszeń (art. 24), jako też na podstawie dających się zużytkować wykazów oraz wszystkich sprawdzonych danych wciągają urzędy gminne nazwiska poborowych do rejestru poborowych danego rocznika.

Przy nazwiskach poborowych, którzy nie spełnili obowiązku zgłoszenia się w przepisany terminie, należy zamieścić uwagę, wyjaśniającą powód niezgłoszenia się lub stwierdzenia, że powód ten nie jest znany.

Art. 26.

Osoby, podlegające powszechnemu obowiązkowi wojskowemu, obowiązane są w ciągu miesiąca października i listopada tego roku kalendarzowego, w którym ukończyły lub ukończą 20 lat życia, zgłosić się osobiście ponownie we właściwym (art. 24) urzędzie gminnym w dniu, przez ten urząd wyznaczonym, z dokumentem, stwierdzającym tożsamość osoby, celem podania ostatniego miejsca zamieszkania (pobytu) i sprawdzenia danych, zawartych w rejestrze poborowych.

Postanowienia art. 24 ust. 2, 3 i 6 i art. 25 ust. 2 mają odpowiednio zastosowanie.

Osoby, stale zamieszkałe w określonym

w ustępie 1 czasie poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, są wolne od obowiązku ponownego zgłaszania się do rejestru w urzędach konsularnych.

Na osoby, które w terminie, określonym w ust. 1 niniejszego artykułu, z jakichkolwiek powodów nie uczyniły zadość obowiązkowi zgłoszenia się do rejestru poborowych i nie zostały z tego powodu wpisane do list poborowych, rozciąga się ten obowiązek do końca tego roku kalendarzowego, w którym kończą 50 lat życia.

Art. 27.

Sprawdzanie rejestru poborowych rocznika, wymienionego w art. 26, ma być ukończono do dnia 1 stycznia.

Od tego terminu ma być powyższy rejestr poborowych wyłożony w urzędzie gminnym przez przeciąg dwóch tygodni do przejrzania. O wyłożeniu rejestru do przejrzania należy mieszkańców powiadomić sposobem, w danej miejscowości przyjętym. Każdemu, mylnie pominiętemu w rejestrze, jako też każdemu mylnie do rejestru wciągniętemu, przysługuje prawo żądania uzupełnienia lub sprostowania mylnego wpisu.

Art. 28.

Na terenie województw poznańskiego, pomorskiego i górnośląskiej części województwa śląskiego wykonywanie czynności, przewidzianych w art. 24—27, może być zarządzeniem wojewody przekazane wójtom albo naczelnikom urzędów okręgowych.

Art. 29.

Po upływie przewidzianego w art. 27 dwutygodniowego terminu wyłożenia rejestrów poborowych:

1) magistrat m. st. Warszawy oraz magistraty miast, wydzielonych z powiatowych związków komunalnych, sporządzają na podstawie rejestrów poborowych listę poborową w jednym egzemplarzu i przesyłają ją właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej, o ile same nie posiadają uprawnień powiatowej władzy administracji ogólnej;

2) magistraty pozostałych miast oraz urzędy gminne sporządzają rejestry poborowych w dwóch egzemplarzach, przy czem pierwszy egzemplarz rejestru poborowych pozostaje w urzędzie gminnym (magistracie), drugi zaś egzemplarz przesyłają właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej, która na jego

podstawie sporządza listę poborową w jednym egzemplarzu.

Władza wojewódzka administracji ogólnej może magistratom, wymienionym pod 2), oraz urzędom gminnym w częściach Państwa, w których istnieją gminy zbiorowe, przekazać w miejsce drugiego egzemplarza rejestrów poborowych sporządzenie listy poborowej, o ile urzędy te dają należytą rękojmię prawidłowego wykonania tej czynności.

Art. 30.

Sposób założenia i prowadzenia ewidencji wojskowej ustali instrukcja Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 31.

Po sporządzeniu listy poborowej wszelkie zmiany w tej liście mogą być uskutecznione tylko przez właściwą powiatową władzę administracji ogólnej, zaś w okresie poboru (głównego i dodatkowego) przez przewodniczącego komisji poborowej w porozumieniu z wojskowym członkiem tejże komisji.

Art. 32.

Urzędy i organa, wymienione w art. 23, są obowiązane niezwłocznie przesyłać do wła-

ściwej powiatowej władzy administracji ogólnej wyciągi z metryk śmierci osób płci męskiej, zmarłych w wieku od 19 do 50 lat, oraz tych osób, zmarłych w wieku ponad 50 lat, które były oficerami w stanie spoczynku, oficerami pospolitego ruszenia lub podoficerami w stanie spoczynku, celem wykreślenia nazwisk tych osób z rejestru i list poborowych oraz z ewidencji wojskowej.

Powiatowe władze administracji ogólnej będą wykazy te niezwłocznie po wykorzystaniu przysyłać do właściwych powiatowych komend uzupełnień celem poczynienia analogicznych zmian w ewidencji osób wojskowych.

Urzędy i organa, wymienione w art. 23, obowiązane są ponadto udzielać wszelkich wyjaśnień, wyciągów i odpisów potrzebnych przy układaniu oraz prowadzeniu list poborowych i ewidencji wojskowej, jak również wogóle przy czynnościach urzędowych, wynikających z wykonania niniejszej ustawy.

Do występowania z odnośnymi żądaniami wobec wymienionych urzędów i organów uprawnione są władze administracji ogólnej, powiatowe komendy uzupełnień, komisje poborowe, oraz te urzędy gminne (magistraty), którym na zasadzie art. 29 poruczono sporządzenie list poborowych.

Art. 33.

Koszty, związane z prowadzeniem przewidzianych w art. 24—28 rejestrów poborowych, oraz koszty sporządzenia list poborowych i potrzebnych skorowidzów w tych przypadkach, w których listy te sporządzać ma urząd gminny (magistrat) w myśl art. 29, ponoszą gminy.

Koszty sporządzenia list poborowych we wszystkich pozostałych wypadkach, oraz koszty potrzebnych do niej skorowidzów, względnie innych do przeprowadzenia poboru niezbędnych wykazów, tudzież koszty kancelaryjne urzędów i organów, wymienionych w art. 23, wynikające z wykonania żądań, wystosowanych do nich na zasadzie art. 32, pokryte będą z budżetu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Koszty, związane z dokonywaniem zagranicą czynności, wymienionych w ust. 1 i 2 niniejszego artykułu, będą pokryte z budżetu Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

R o z d z i a ł V.

O obowiązku stawiennictwa do poboru
i o poborze.

Art. 34.

Każdy podlegający obowiązkowi wojskowemu ma się co roku w okresie wieku poborowego stawiać do poboru, dopóki właściwa komisja poborowa bądź to nie uzna go za zdolnego do czynnej służby wojskowej lub do służby w pospolitem ruszeniu, bądź też zupełnie od służby wojskowej nie zwolni.

Art. 35.

Obowiązek stawienia się do poboru należy spełnić przed komisją poborową właściwą dla tej gminy, w której rejestrach poborowy został wykazany zgodnie z postanowieniami art. 24—26.

W wypadkach, zasługujących na uwzględnienie, może być obowiązek stawienia się do poboru spełniony także przed komisją poborową właściwą dla miejsca pobytu w chwili poboru. Zezwoleń na to udzielają na prośbę powiatowe władze administracji ogólnej, w których listach został wpisany poborowy zgodnie z niniejszą ustawą.

Art. 36.

Na osoby, obowiązane do służby wojskowej, których stosunek do tej służby nie został jeszcze ustalony lub które z jakichkolwiek powodów obowiązkowi stawienia się do poboru w wieku poborowym nie uczyniły zadość, — rozciąga się obowiązek stawienia się do końca tego roku kalendarzowego, w którym kończą 50 lat życia, niezależnie od odpowiedzialności karnej za niestawienie się do poboru w przepisany terminie.

W tym okresie czasu podlegają osoby powyższe jednorazowemu przeglądowi i będą obowiązane zależnie od jego wyniku odbyć czynną służbę wojskową; jeżeli w chwili poboru osoby te ukończyły 38 lat życia, zostaną zaliczone do pospolitego ruszenia.

Na osoby, które poza przypadkami, przewidzianymi w art. 44, uchyliły się podstępnie od czynnej służby wojskowej, rozciąga się obowiązek odbycia tej służby do końca tego roku, w którym kończą 38 lat życia.

Art. 37.

Pobór zarządza Minister Spraw Wojskowych, a przeprowadza Minister Spraw Wewnętrznych; co do osób, przebywających zagranicą, — w porozumieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych.

Do poboru powołuje się w kraju corocznie wszystkich, którzy w myśl art. 6 i 36 powinni uczynić zadość w danym roku obowiązkowi stawiennictwa.

Pobór główny odbywa się w kraju corocznie zasadniczo pomiędzy 1 maja a 30 czerwca. Pobory dodatkowe odbywają się w miarę potrzeby.

Minister Spraw Wojskowych może zarządzić pobór główny także w innym terminie.

Przeгляд poborowych dokonywa się w kraju zasadniczo według gmin. Obecni przy poborze przedstawiciele gmin są odpowiedzialni za tożsamość osób, które stawily się do poboru.

Pobór zagranicą zarządza Minister Spraw Wojskowych w razie potrzeby. Sposób przeprowadzenia poboru zagranicą normuje instrukcja Ministra Spraw Zagranicznych, wydana w porozumieniu z Ministrami Spraw Wojskowych i Spraw Wewnętrznych.

Art. 38.

Warunki fizycznej zdolności do służby wojskowej określają przepisy sanitarne wojskowe, wydane przez Ministra Spraw Wojskowych.

Sposoby badania oraz tryb postępowania

lekarzy komisji poborowej ustala przepisy, wydane przez Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Art. 39.

Komisja poborowa wydaje orzeczenie, że poborowy jest albo zdolny do czynnej służby wojskowej — kategoria A, albo czasowo niezdolny do służby wojskowej — kategoria B, albo zdolny do służby w pospolitem ruszeniu z bronią — kategoria C, albo zdolny do służby w pospolitem ruszeniu bez broni — kategoria D, albo zupełnie niezdolny do służby wojskowej — kategoria E.

Od orzeczenia komisji (krajowej i konsularnej) niema odwołania. Unieważnienie tych decyzji przez władze wyższe może nastąpić tylko w wypadkach niniejszą ustawą przewidzianych.

Poborowi kategorii A zostają przeznaczeni do czynnej służby wojskowej.

W stosunku do poborowych, zakwalifikowanych do kategorii B, obowiązek stawiennictwa trwa nadal zgodnie z art. 34 niniejszej ustawy.

W razie ogłoszenia mobilizacji poborowi ci mogą być wskutek zarządzenia Ministra

Spraw Wojskowych, na wezwanie właściwej władzy administracji ogólnej, powołani do stawiennictwa przed komisją poborową, chociażby w danym roku już raz uczynili zadość temu obowiązkowi.

Poborowi kategorii C i D zostają zaliczeni do pospolitego ruszenia. Poborowi kategorii E są wolni od służby wojskowej.

Art. 40.

Poborowy, uznany za zdolnego do czynnej służby wojskowej, może być przed wciele niem do szeregów ponownie poddany badaniu na komisji poborowej, jeżeli po poborze wskutek choroby lub kalectwa stał się przypuszczalnie niezdolnym do czynnej służby wojskowej. O poddaniu ponownemu badaniu decyduje powiatowa władza administracji ogólnej.

Art. 41.

W razie stwierdzenia w drodze administracyjnej, że orzeczenie o zdolności poborowego do służby wojskowej zostało wydane przez niewłaściwą komisję poborową lub wadliwie, wojewódzka władza administracji ogólnej może w drodze nadzoru w porozumieniu z do-

wództwem okręgu korpusu uchylić to orzeczenie.

W razie niedojścia do porozumienia wyżej wymienionych władz rozstrzyga Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych.

W razie uchylenia orzeczenia powiatowa władza administracji ogólnej wezwie poborowego do ponownego przeglądu na komisji poborowej, wyjąwszy przypadki, w których poborowy wyszedł już z wieku poborowego, oraz przypadki, w których z pośród kilku zakwestjonowanych orzeczeń jedno okaże się niewadliwym i wydanem przez komisję poborową właściwą.

Art. 42.

Osoby, zaliczone przy poborze ze względu na ich zdolność fizyczną do kategorii C i D, mogą być powoływane do odbycia służby wojskowej, dostosowanej do ich zdolności fizycznych i umysłowych.

Sposób odbycia i czas trwania ich służby ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 43.

W wypadkach, gdy komisja poborowa nie jest w stanie przy poborze stwierdzić wady

lub ułomności poborowego w sposób, wystarczający dla wydania orzeczenia o jego zdolności do służby wojskowej, komisji poborowej przysługuje prawo odesłania poborowego do szpitala wojskowego; odstawienie do szpitala zarządza powiatowa władza administracji ogólnej.

Jak długo urzęduje komisja poborowa, która zadecydowała odesłanie poborowego do szpitala, poborowy zostaje po zbadaniu przedstawiony jej zpowrotem wraz z dotyczącą opinią szpitala. W pozostałych wypadkach szpital przesyła swoją opinię właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej, poborowego zaś kieruje pod adresem przez nią wskazanym. Powiatowa władza administracji ogólnej przedkłada otrzymaną opinię komisji poborowej w najbliższym terminie jej urzędowania i zarządza przedstawienie jej dotyczącego poborowego, jeżeli obecność jego jest potrzebna, do wydania orzeczenia.

Na podstawie opinii szpitala, komisja poborowa wydaje jedno z orzeczeń wymienionych w ust. 1 art. 39.

Jeżeli przy poborze stwierdzona zostanie u poborowego wada lub ułomność, czyniąca go niezdolnym do służby wojskowej, ale dająca się w ciągu najwyżej 4-ch miesięcy wyleczyć, może komisja poborowa zarządzić

odesłanie poborowego do szpitala cywilnego, ten zaś obowiązany jest poborowego przyjąć i poddać właściwemu leczeniu.

Art. 44.

Osoby, które w celu uchylenia się od obowiązku służby wojskowej wywołały u siebie rozmyślnie chorobę lub uszkodzenie cielesne, uzasadniające wydanie jednego z orzeczeń, przewidzianych w ust. 1 art. 39 (kat. B, C lub D), będą niezależnie od odpowiedzialności sądowo-karnej powołane do odbycia czynnej służby wojskowej, o ile tylko są zdolne do jakiegokolwiek służby wojskowej i o ile nie przekroczyły 38 lat życia.

Ewentualne koszty ekspertyzy lekarskiej względnie leczenia tych osób ponoszą one same, a w razie niemożności zapłacenja mają zastosowanie obowiązujące przepisy o kosztach leczenia w szpitalach powszechnych z prawem późniejszego regresu.

Art. 45.

W razie stwierdzenia w drodze administracyjnej lub sądowej faktu, iż zaszczyt okoliczności, uzasadniające podejrzenie co do bezstronności lub słuszności wydanych przez komisję poborową orzeczeń, przysługuje Mi-

nistrowi Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych, względnie upoważnionym przez tych ministrów wojewodom w porozumieniu z właściwymi dowódcami okręgów korpusu — prawo unieważnienia tych orzeczeń, jak długo dotyczący poborowi znajdują się w wieku poborowym.

Jeżeli stwierdzony został współdziałal tych poborowych w dokonywanych nadużyciach lub wpływ na wydanie wadliwego orzeczenia, unieważnienie odnoszących się do nich orzeczeń komisji poborowej może w powyższym trybie nastąpić do końca tego roku kalendarzowego, w którym poborowi ci kończą 50 lat życia.

W razie unieważnienia orzeczenia poborowi obowiązani są stawić się przed komisją rozpoznawczą, która wyda co do nich jedną z decyzyj, wymienionych w ust. 1 art. 39. Jeżeli jednak w tym czasie poborowi ci ukończyli 38 lat życia, zostaną, w razie uznania ich przez komisję rozpoznawczą za zdolnych do czynnej służby wojskowej, zaliczeni do pospolitego ruszenia z bronią.

Art. 46.

Ustalenie w drodze administracyjnej lub sądowej faktu udawania przez poborowego

przy poborze choroby lub ułomności, z powodu której komisja wydała orzeczenie, nie odpowiadające istotnemu stanowi zdrowia poborowego, pociąga za sobą samo przez się nieważność tego orzeczenia i poddanie poborowego ponownemu przeglądowi przez komisję rozpoznawczą, chociażby przekroczył wiek poborowy, nie dłużej jednak niż do ukończenia 38 lat życia.

Art. 47.

Powiatowe władze administracji ogólnej wykonywają nadzór nad należytem wypełnieniem przez poborowych obowiązku stawiennictwa. Za pośrednictwem podległych sobie urzędów gminnych tudzież policji państwowej przyprowadzają uchylających się od poboru do najbliższej komisji poborowej. W razie uzasadnionej obawy ponownego uchylecia się od poboru może być zarządzone przytrzymanie uchylającego się aż do najbliższego dodatkowego przeglądu.

Rozdział VI. O służbie pomocniczej.

Art. 48.

Obok powszechnego obowiązku wojskowego istnieje obowiązek służby pomocniczej.

Obowiązkowi temu podlegają wszyscy obywatele Rzeczypospolitej płci męskiej od ukończonych lat 17 do lat 60, którzy nie pełnią czynnej służby wojskowej, służby w rezerwie lub pospolitem ruszeniu.

Powołanie osób, podlegających obowiązkowi służby pomocniczej do pełnienia tej służby może nastąpić z chwilą wybuchu wojny, zarządzenia mobilizacji lub gdy wymaga tego interes obrony Państwa, stwierdzony uchwałą Rady Ministrów, powziętą na wniosek Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 49.

Sposób powoływania do służby pomocniczej, rodzaj tej służby oraz warunki jej pełnienia ustali osobna ustawa, a do czasu jej uchwalenia — rozporządzenie Rady Ministrów.

Art. 50.

W wypadkach, określonych w art. 48 ust. 2, mogą być przyjmowane do służby pomocniczej osoby płci żeńskiej, które zgłoszą się do niej ochotniczo. Warunki i sposób przyjmowania tych osób do służby pomocniczej, rodzaj tej służby oraz warunki jej pełnienia określi rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

Rozdział VII.

O skróceniu i odroczeniu czasu służby wojskowej.

Art. 51.

Poborowi i ochotnicy, uznani za zdolnych do czynnej służby wojskowej, którzy ukończyli:

- 1) szkołę średnią ogólnokształcącą państwową albo prywatną, mającą prawa szkół państwowych, albo
- 2) inną szkołę krajową lub zagraniczną, państwową lub prywatną, którą Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego uzna za równorzędną ze szkołą średnią ogólnokształcącą, t. j. złożyli egzamin dojrzałości gimnazjalny lub seminarjalny, w innych szkołach zaś ustanowiony w nich prawnie egzamin końcowy,

odbywają skróconą czynną służbę wojskową, której czas trwania ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych, jednak na okres nie dłuższy, niż 15 miesięcy.

Sluchacze państwowych szkół zawodowych, których warunkiem przyjęcia na pierwszy kurs jest ukończenie co najmniej 6-ciu klas szkoły średniej ogólnokształcącej

i w których nauka trwa nie mniej niż 3 lata (tak zwane szkoły zawodowe typu wyższego), odbywają skróconą służbę czynną po ukończeniu 4-ch półroczy takiej szkoły.

Minister Spraw Wojskowych może powołać do skróconej czynnej służby wojskowej również poborowych (ochotników), którzy ukończyli co najmniej 6 klas ogólnokształcącej szkoły średniej państwowej lub prywatnej, mającej prawa szkół państwowych, albo odpowiednią ilość klas innych szkół, którą Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego uzna za równorzędną z 6-ciomą klasami szkoły średniej ogólnokształcącej, wreszcie, którzy złożyli egzamin specjalny, odpowiadający co najmniej 6-ciu klasom państwowej szkoły średniej ogólnokształcącej.

Program, zakres wymagań i sposób składowania egzaminu specjalnego określi Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych.

Art. 52.

Ustalenia osób, podlegających skróconej czynnej służbie wojskowej, dokonywają z urzędu powiatowe komendy uzupełnień na podstawie wykazów, przesyłanych przez właściwe zakłady naukowe, względnie na pod-

stawie przedkładanych przez poborowych świadectw.

Sposób sporządzania i przesyłania wykazów, wspomnianych w ust. 1, ustali rozporządzenie wykonawcze.

Art. 53.

Osoby, obowiązane do skróconej czynnej służby wojskowej (art. 51), odbywają tę służbę zasadniczo w jednym nieprzerwanym okresie.

W razie potrzeby Minister Spraw Wojskowych może ustalić inny sposób odbywania czynnej służby wojskowej przez osoby, obowiązane do skróconej służby (art. 51).

Art. 54.

Osoby, które z własnej winy nie uzyskały w czasie odbywania skróconej czynnej służby warunków mianowania podporucznikiem rezerwy, odbywają czynną służbę wojskową przez okres czasu, oznaczony w art. 4.

Art. 55.

Minister Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego oraz z właściwymi ministrami oznaczy w drodze rozporządzenia

te zakłady naukowe tudzież egzaminy, których ukończenie, względnie złożenie, uprawnia do skróconej służby czynnej (art. 51).

Art. 56.

Skróconej czynnej służby wojskowej nie mogą odbywać osoby, wykluczone od służby na podstawie art. 9, ponadto uczniowie szkół, kształcących na oficerów zawodowych, wydaleny z tych szkół, oraz osoby, prawomocnie skazane na utratę praw publicznych lub obywatelskich praw honorowych, albo prawomocnie skazane za przestępstwo przeciwko mieniu, nierząd lub przestępstwo z chęci zysku.

Art. 57.

Duchowni wyznania katolickiego, którzy otrzymali święcenia, zakonnicy tego wyznania, którzy złożyli śluby, uczniowie seminarjów katolickich i nowicjusze zakonów i zgromadzeń katolickich, tudzież duchowni innych przez Państwo uznanych wyznań chrześcijańskich, którzy otrzymali wyższe święcenia, i zakonnicy, którzy złożyli uroczyste śluby zakonne, wreszcie zatwierdzeni przez władzę rządową rabin i podrabini oraz duchowni innych uznanych wyznań niechrześcijańskich — zostają przy poborze bez pod-

dawania przeglądowi wojskowo-lekarskiemu zaliczeni do pospolitego ruszenia bez broni.

Duchowni wyznania katolickiego, którzy otrzymali święcenia, zakonnicy tego wyznania, którzy złożyli śluby, uczniowie seminarjów katolickich i nowicjusze zakonów i zgromadzeń katolickich mogą korzystać z ulgi, wymienionej w ust. 1, również po poborze.

W razie powołania do służby wojskowej po uprzednim zbadaniu ich zdolności fizycznej księża katolicy, którzy posiadają święcenia kapłańskie, jako też i duchowni innych powyżej wymienionych wyznań pełnią w wojsku czynności duszpasterskie.

Katolicy duchowni, nie posiadający święceń kapłańskich i uczniowie seminarjów katolickich, oraz nowicjusze zakonów i zgromadzeń katolickich będą w razie powołania ich po uprzednim zbadaniu zdolności fizycznej użyty do służby sanitarnej.

W razie wojny postanowienia niniejszego artykułu dotyczą tylko tych uczniów katolickich seminarjów oraz nowicjuszów zakonów i zgromadzeń katolickich, którzy wstąpili do seminarjów, nowicjatu lub zgromadzenia przed wypowiedzeniem wojny.

Art. 58.

Osoby, wymienione w art. 57, które wystąpiły ze stanu duchownego, nowicjatu (zgrupowanie) lub seminarjów duchownych, powinny uczynić zadość powszechnemu obowiązkowi wojskowemu na ogólnych zasadach (art. 36).

Przełożeni duchowni osób, wyżej wymienionych, mają obowiązek niezwłocznie zawiadomić o fakcie wystąpienia powiatową władzę administracji ogólnej.

Art. 59.

Odroczenie terminu odbycia czynnej służby wojskowej może być udzielone:

- 1) jedynym żywicielom rodzin,
- 2) właścicielom odziedziczonych gospodarstw rolnych,
- 3) osobom, odbywającym studia teoretyczne i praktyczne.

Odroczenia terminu odbycia czynnej służby wojskowej z przyczyn, wymienionych w punktach 1) i 2), mogą być udzielone tylko na przeciąg jednego roku, po upływie którego poborowy, o ile nie uzyska ponownego odroczenia, obowiązany jest odbyć czynną służbę wojskową.

Odroczenia z przyczyn, wymienionych

w punkcie 3), mogą być udzielane na dłuższy od jednego roku przeciąg czasu, nie dłużej jednak, niż to przewiduje art. 63.

Poborowi, korzystający z takich odroczeń, jako też osoby, obowiązane do prowadzenia ewidencji uczniów w szkołach i zakładach, wymienionych w pkt. 2) i 3) art. 63, mają obowiązek o fakcie opuszczenia szkoły (zakładu) zawiadomić bezzwłocznie właściwą powiatową władzę administracji ogólnej celem orzeczenia utraty prawa do odroczenia.

Art. 60.

Za jedynych żywicieli rodzin mają być uważani:

- 1) syn niezdolnych do pracy rodziców lub też wdowy lub wdowca i syn niezdolnej do pracy nieślubnej matki;
- 2) rodzony lub przyrodni brat osieroconego i do pracy niezdolnego ślubnego lub nieślubnego rodzeństwa;
- 3) wnuk niezdolnych do pracy dziadków, względnie dziadka lub babki w linii prostej, o ile osoby te nie posiadają zdolnych do pracy dzieci.

Odroczenia z art. 59 pkt. 1 mogą być udzielone tylko w tym wypadku, jeżeli utrzymanie osób wymienionych w punkcie 1), 2) i 3) ustępu poprzedniego, jest zależne wyłącznie od

pracy poborowego i o ile on ten obowiązek istotnie spełnia.

Rodzice (dziadkowie) o ile ukończyli lat 60, oraz matki (babki) samotne, o ile ukończyły 45 lat, chłopcy o ile nie ukończyli 16 lat, oraz osoby płci żeńskiej, o ile nie ukończyły 18 lat życia, uważani być winni za niezdolnych do pracy i badaniu w tym kierunku nie podlegają.

Art. 61.

Za właścicieli odziedziczonych gospodarstw rolnych uważane być mają osoby, które odziedziczyły w linii zstępnej gospodarstwa rolne, wystarczające na wyżywienie jednej rodziny, a nie przekraczające trzykrotnie takiego dochodu, o ile prowadzą te gospodarstwa samodzielnie, jako jedyne źródło utrzymania.

Wielkość gospodarstw lub dochód, wystarczający na wyżywienie jednej rodziny, ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Art. 62.

Odroczenia z art. 59 p. 1 i 2 mogą być udzielane najdalej do 1 października tego

roku kalendarzowego, w którym korzystający z odroczenia kończy 23 lat życia.

Jeżeli korzystający z odroczenia posiada w chwili udzielenia mu odroczenia warunki do skróconej czynnej służby wojskowej, należy udzielić mu odroczenia najdalej do 1 lipca tego roku kalendarzowego, w którym kończy on 23 lat życia.

Poborowy posiadający warunki do odroczenia służby wojskowej z art. 59 pkt. 1) i 2), w tym roku kalendarzowym, w którym kończy lat 23, zostaje powołany do czynnej służby wojskowej na 5 miesięcy i przeniesiony po ich przesłużeniu do rezerwy.

Postanowienie ustępu drugiego niniejszego artykułu dotyczy również osób, które stają do poboru po raz pierwszy po wyjściu z wieku poborowego, o ile opóźnione stawiennictwo jest usprawiedliwione i warunki, uzasadniające prawo do odroczeń z art. 59 pkt. 1) i 2), istnieją w dniu stawienia się do poboru.

Art. 63.

Odroczenia terminu odbycia czynnej służby wojskowej z art. 59 pkt. 3) mogą być udzielone:

1) uczniom ostatniej klasy szkół średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczyciel-

skich państwowych lub prywatnych, mających prawa szkół państwowych, średnich szkół zawodowych oraz innych szkół państwowych, krajowych lub zagranicznych, uznanych przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za równorzędne z państwową szkołą średnią ogólnokształcącą — najwyżej do terminu wcielenia poborowych (ochotników) odbywających skróconą czynną służbę wojskową (art. 51), w tym roku kalendarzowym, w którym kończą 22 lat życia;

2) studentom szkół akademickich, tudzież uczniom (słuchaczom) zwyczajnym (rzeczywistym) innych wyższych zakładów naukowych państwowych lub prywatnych, uznanych przez Państwo za równorzędne, dalej wyższych zakładów naukowych zagranicznych, o ile uznane są przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za równorzędne z krajowymi — najdalej do terminu wcielenia poborowych (ochotników), odbywających skróconą czynną służbę wojskową (art. 51), w tym roku kalendarzowym, w którym kończą 23 lat życia;

3) poświęcającym się studjom teologii wyznań chrześcijańskich dla uzyskania święceń duchownych, jak również uczniom zakładów rabinackich przez Państwo uznanych

i nadzorowanych dla przygotowania się do stanu duchownego, ewentualnie w ciągu 2-ech lat po ukończeniu tych zakładów celem uzyskania stanowiska duchownego — najdalej do terminu wcielenia poborowych (ochotników), odbywających skróconą czynną służbę wojskową (art. 51), w tym roku kalendarzowym, w którym kończą 25 lat życia;

4) uczniom terminującym w rzemiośle u majstrów i terminującym w handlu, o ile wykażą się poświadczeniem właściwej izby rzemieślniczej lub równorzędnej instytucji zawodowej, względnie odpowiedniej władzy przemysłowej, do czasu ukończenia terminu, jednak najwyżej do terminu wcielenia (art. 76 ust. 2) poborowych (ochotników) — w tym roku kalendarzowym, w którym kończą 22 lat życia.

Przepisy powyższe mają zastosowanie również do osób, przebywających na obszarze wolnego miasta Gdańska.

Oznaczenie zakładów naukowych, których uczniowie bądź słuchacze są uprawnieni do żądania odroczenia czynnej służby wojskowej, oraz o ile idzie o zakłady zagraniczne, oznaczenie także warunków przyznania odroczenia, nastąpi w drodze rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, wydanego w porozumieniu z Mi-

nistrem Spraw Wojskowych, oraz z innymi właściwymi ministrami.

Art. 64.

Przedłużenie odroczeń służby wojskowej dla osób, wymienionych w art. 63 pkt. 2, może nastąpić tylko w zależności od potrzeb wojska na zasadach, jakie ustali rozporządzenie wykonawcze, jednak najdalej do terminu wcielenia poborowych (ochotników), odbywających skróconą czynną służbę wojskową (art. 51), w tym roku kalendarzowym, w którym kończą 25 lat życia.

Art. 65.

Z chwilą ogłoszenia mobilizacji odroczenia tracą moc i osoby, które je uzyskały, mogą być na zasadzie rozporządzenia Ministra Spraw Wojskowych powołane do służby wojskowej.

W czasie wojny odroczenia terminu odbycia czynnej służby wojskowej mogą być udzielane na warunkach, ustalonych w rozporządzeniu Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 66.

Prośby o udzielenie odroczeń, przewidzianych w art. 59, powinny być wniesione naj-

dalej do 14 dni po uznaniu poborowego za zdolnego do czynnej służby wojskowej. Jeżeli okoliczności, uzasadniające prawo do ubiegania się o powyższe odroczenia, powstały po wymienionych wyżej terminach, prośba powinna być wniesiona najdalej do 4 tygodni od chwili uzyskania wiadomości o tych okolicznościach.

Zgłoszenie prawa do ulgi z art. 57 powinno nastąpić najpóźniej w dniu poboru danego poborowego. Warunek ten nie dotyczy duchownych, wymienionych w art. 57 ust. 2.

Nieusprawiedliwione niedotrzymanie powyższych terminów pociąga za sobą utratę prawa do wymienionych odroczeń i ulg.

Art. 67.

Władzą właściwą do przeprowadzenia dochodzeń w celu sprawdzenia warunków, uzasadniających prawo do ubiegania się o odroczenie czasu czynnej służby wojskowej, do ubiegania się o ulgi, przewidziane w art. 57, oraz do stwierdzenia niezdolności do pracy kobiet w wypadkach odroczeń z art. 59 pkt. 1, jest powiatowa władza administracji ogólnej.

O przyznaniu lub odmowie prawa do odroczeń lub ulg orzeka powiatowa władza administracji ogólnej, a o przyznaniu lub odmowie ulgi, określonej w art. 57, orzeka

w czasie poboru głównego (art. 37 ust. 3) właściwa komisja poborowa, a po poborze głównym właściwa powiatowa władza administracji ogólnej.

Wniesienie odwołania od odmownego orzeczenia nie odracza wcielenia do szeregów.

Dla osób, przebywających zagranicą, odroczeń, określonych w art. 63, oraz ulg, wyszczególnionych w art. 57, udzielają właściwe urzędy konsularne na zasadach, określonych w rozporządzeniu wykonawczem.

Art. 68.

Z powodu powołania do czynnej służby wojskowej (art. 4 p. 1, art. 51, 62, 71 i 80), jako też w czasie między chwilą powołania a chwilą odbycia tej służby umowa o pracę nie może być przez pracodawcę wypowiedziana ani rozwiązana, o ile stosunek służbowy w chwili powołania trwał nieprzerwanie co najmniej sześć miesięcy.

Z powodu powołania do ćwiczeń (art. 79) i do służby wojskowej w razie mobilizacji lub ze względu na bezpieczeństwo Państwa (ust. 1 i 2 art. 83 i ust. 1 i 2 art. 85), jako też w czasie pomiędzy chwilą powołania a chwilą odbycia tych ćwiczeń, względnie służby,

umowa o pracę nie może być przez pracodawcę wypowiedziana ani rozwiązana.

Umowy, sprzeczne z powyższymi postanowieniami, oraz umowy, przewidujące wyraźnie lub pośrednio rozwiązanie umowy o pracę w związku z odbywaniem służby wojskowej lub ćwiczeń wojskowych, są z mocy samego prawa nieważne.

Postanowień ust. 1 do 3 nie stosuje się, jeżeli:

- a) umowa o pracę ulega — w okresie między powołaniem a odbyciem służby wojskowej lub ćwiczeń wojskowych — rozwiązaniu wskutek upływu czasu, na który została zawarta, albo wskutek ukończenia roboty, dla której wykonania ją zawarto;
- b) zakład pracy lub oddział zakładu pracy, do którego pracownik po odbyciu służby wojskowej lub ćwiczeń wojskowych powraca, już nie istnieje;
- c) zakład pracy albo oddział zakładu pracy, do którego pracownik po odbyciu służby wojskowej lub ćwiczeń wojskowych powraca, zmienił całkowicie technikę produkcji, przez co te rodzaje pracy, do których dany pracownik był używany, nie są już wykonywane;

- d) umowę o pracę można rozwiązać z winy pracownika;
- e) pracownik bez ważnych powodów nie stawiał się do pracy przed upływem dwóch tygodni od chwili zwolnienia go ze służby wojskowej lub ćwiczeń wojskowych;
- f) pracownik w czasie służby wojskowej lub ćwiczeń wojskowych był prawomocnie skazany za przestępstwo z chęci zysku albo na karę ponad 3 miesiące pozbawienia wolności.

Istniejące przepisy prawne normują, czy i o ile osobom, pozostającym w stosunku służbowym, powołanym do służby wojskowej lub ćwiczeń wojskowych, służy w czasie tej służby prawo do wynagrodzenia.

R o z d z i a ł VIII.

Koszty stawienia się poborowych i członków rodzin.

Art. 69.

Koszty stawienia się poborowego przed komisją poborową, tudzież koszty stawienia się członków jego rodziny przed komisją poborową i rozpoznawczą celem zbadania ich

zdolności do pracy, ponosi poborowy, względnie członkowie rodziny. Osoby te w razie stwierdzonej niezamężności będą przedstawione do poboru lub do zbadania zdolności do pracy przez gminę ich miejsca zamieszkania na jej koszt.

Koszty stawienia się poborowych przed komisją rozpoznawczą lub do szpitala wojskowego, oraz koszty pobytu poborowego w szpitalu wojskowym pokryte będą z budżetu Ministerstwa Opieki Społecznej, wyjąwszy przypadki, przewidziane w art. 45 w ust. 1 i 2.

Koszty przytrzymania w areszcie poborowego, podejrzanego o zamiar uchylecia się od stawiania do poboru, oraz wszelkie koszty, związane z dostawieniem poborowego, uchylającego się od stawiania do poboru, do miejsca urzędowania właściwej komisji poborowej celem przedstawienia go do poboru, ponosi poborowy.

W razie nieściągłości, pokrywa je gmina miejsca zamieszkania, a w razie niemożności ustalenia miejsca zamieszkania — Skarb Państwa z budżetu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

R o z d z i a ł IX.

O służbie ochotniczej.

Art. 70.

Do czynnej służby wojskowej może być w charakterze ochotnika przyjęty każdy, o ile:

- 1) jest obywatelem polskim,
- 2) ma ukończone 17 lat, a nie osiągnął jeszcze wieku poborowego (art. 6),
- 3) jest fizycznie zdolny do czynnej służby wojskowej,
- 4) przedstawił urzędowe poświadczenie nienagannego prowadzenia się,
- 5) jeżeli jest niepełnoletni, przedłożył pozwolenie ojca, względnie prawnego opiekuna na wstąpienie do wojska.

Warunki zaciągu ochotniczego w czasie wojny ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

Ochotnikom przysługuje prawo wyboru broni na warunkach, które określi rozporządzenie wykonawcze.

Art. 71.

Zgłoszenia ochotników przyjmują P. K. U. stosownie do wydanych w tej mierze przez

Ministra Spraw Wojskowych przepisów. Przepisy te określają również szczegółowe warunki odbycia ochotniczej czynnej służby wojskowej, tudzież stosunek ochotnika do powszechnego obowiązku wojskowego z uwagi na odbyty okres służby ochotniczej.

Ochotnicy zobowiązują się do odbycia czynnej służby wojskowej przez okres czasu, ustalony dla danego rodzaju broni przez Ministra Spraw Wojskowych, a w razie wojny — aż do demobilizacji. Gdyby demobilizacja została przeprowadzona przed ukończeniem przez ochotnika okresu służby, ustalonego dla rodzaju broni, w którym służy, musi ochotnik odsłużyć czas, brakujący do tego okresu.

Ochotnikom czasu wojny może Minister Spraw Wojskowych odroczyć uzupełnienie okresu służby czynnej, ustalonego dla rodzaju broni, w którym służą, przyczem czas służby ochotniczej zalicza się na poczet obowiązkowej służby czynnej na zasadach, które ustali Minister Spraw Wojskowych.

Postanowienia art. 51 i 74 niniejszej ustawy mają zastosowanie do ochotników.

Art. 72.

Cudzoziemcy mogą być przyjęci do służby wojskowej wyłącznie jako ochotnicy i tyl-

ko za pozwoleniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

Przez fakt służby wojskowej cudzoziemcy ci nie stają się obywatelami Państwa Polskiego.

R o z d z i a ł X. O kontyngensie.

Art. 73.

Corocznego poboru rekruta dokonywają powołane władze wyłącznie na podstawie uzyskanego w drodze ustawodawczej zezwolenia.

Stan liczebny wojska w czasie pokoju określa odrębna ustawa.

Art. 74.

Celem zapewnienia wyszkolenia wojskowego w ramach stanu liczebnego wojska wszystkim poborowym, zdolnym do czynnej służby wojskowej (art. 39 kat. A) Minister Spraw Wojskowych może skrócić czas trwania służby wojskowej, ustalony w art. 4 pkt. 1, lub też udzielać urlopu pewnej części szeregowych, ażeby w ich miejsce powołać poborowych, podlegających wcieleniu do szeregów.

Art. 75.

Poborowi, którzy nie mogli być powołani do czynnej służby wojskowej w ramach stanu liczebnego wojska i czasu trwania czynnej służby wojskowej, ustalonego dla poszczególnych rodzajów wojska przez Ministra Spraw Wojskowych, na zasadzie art. 74, mają być zaliczeni do ponadkontyngentowych.

Powołanie takich poborowych do czynnej służby wojskowej może nastąpić do końca tego roku kalendarzowego, w którym kończą 25 lat.

Zaliczenie ponadkontyngentowych do rezerwy zarządza Minister Spraw Wojskowych bez względu na to, czy i jak długo odbywali czynną służbę wojskową.

R o z d z i a ł XI.

Czynna służba wojskowa, służba w rezerwie i pospolitem ruszeniu.

A. Czynna służba wojskowa.

Art. 76.

Poborowi, którzy przy poborze uznani zostali za zdolnych do czynnej służby wojskowej, o ile nie uzyskali odroczenia, jako też

wszyscy obowiązani do odbycia czynnej służby wojskowej oraz ochotnicy mają się zgłosić do odbycia tej służby na wezwanie powiatowych komend uzupełnień.

Termin i sposób wcielenia do szeregu osób, wymienionych w ust. 1, tudzież osób, których dotyczą postanowienia ust. 3 art. 62 i ust. 2 art. 75 ustala Minister Spraw Wojskowych.

Poborowi, których prośby o odroczenie nie zostały do terminu wcielenia prawomocnie rozstrzygnięte, podlegają powołaniu do czynnej służby wojskowej narówni ze wszystkimi innymi poborowymi i w tym samym terminie.

Z chwilą ogłoszenia mobilizacji może Minister Spraw Wojskowych zmienić ustalony poprzednio termin wcielenia do czynnej służby wojskowej.

Art. 77.

Okres obowiązkowej służby czynnej liczy się dla wcielonych w terminie, ustalonym przez Ministra Spraw Wojskowych, od pierwszego dnia tego okresu, w ciągu którego ma nastąpić wcielenie, a dla wcielonych po tym okresie — od dnia wcielenia.

Zwolnienie z czynnej służby i przeniesienie do rezerwy następuje po upływie okresu

czasu czynnej służby wojskowej, przewidzianego w art. 4 pkt. 1 a), b), c), w art. 51 względnie w art. 62, licząc od dnia, określonego w ustępie pierwszym niniejszego artykułu.

Przepis niniejszy nie dotyczy osób, skazanych przed wcieleniem do szeregów, względnie w czasie odbywania czynnej służby wojskowej prawomocnym wyrokiem sądowym na karę pozbawienia wolności ponad 3 tygodnie, a które po odbyciu kary podlegają czynnej służbie wojskowej na ogólnych zasadach (art. 36), jak również nie narusza postanowień uprawniających Ministra Spraw Wojskowych do przenoszenia szeregowych niewyszkolonych do rezerwy (art. 75).

Sposób postępowania w wypadkach, gdy w terminie, oznaczonym jako termin wcielenia, poborowy okaże się chwilowo niezdolny do czynnej służby wojskowej, określi rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

B. Służba w rezerwie.

Art. 78.

Do służby w rezerwie obowiązani są ci, którzy zaliczeni zostali do tej kategorii służby wojskowej.

Art. 79.

Szeregowi rezerwy obowiązani są do odbycia w czasie służby w rezerwie 14 tygodni ćwiczeń wojskowych, przyczem czas trwania jednego ćwiczenia nie może być dłuższy, niż 6 tygodni.

W wypadkach, gdy interes wojska tego wymaga, może Minister Spraw Wojskowych na podstawie uchwały Rady Ministrów powoływać ich na dodatkowe ćwiczenia wojskowe, których czas trwania ustala każdorazowo uchwała Rady Ministrów.

Oficerowie rezerwy, zarówno mianowani w rezerwie, jak i przeniesieni z korpusu oficerów zawodowych do rezerwy, są obowiązani do odbywania ćwiczeń wojskowych do końca tego roku kalendarzowego, w którym kończą 40 lat życia.

Oficerowie rezerwy, mianowani w rezerwie, obowiązani są odbyć 36 tygodni ćwiczeń, przyczem czas trwania jednego ćwiczenia nie może być dłuższy, niż 8 tygodni.

Odbywanie ćwiczeń przez oficerów rezerwy, przeniesionych do rezerwy z korpusu oficerów zawodowych, uregułuje rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

Podchorążym rezerwy, względnie rezerwistom podchorążym (plutonowy, kapral

i t. p.), którzy odbywając ćwiczenia dla szeregowych rezerwy, zostaną zakwalifikowani do awansu na podporuczników rezerwy, przedłuża się automatycznie czas ćwiczeń do okresu, jaki jest ustalony dla oficerów rezerwy.

Od końca tego roku kalendarzowego, w którym oficerowie rezerwy, zarówno mianowani w rezerwie, jak i przeniesieni z korpusu oficerów zawodowych, ukończyli 40 rok życia, do końca tego roku kalendarzowego, w którym ci oficerowie kończą 50 rok życia, mogą oni być powołani przez Ministra Spraw Wojskowych na podstawie uchwały Rady Ministrów na dodatkowe ćwiczenia i kursy, których czas trwania ustala każdorazowo uchwała Rady Ministrów.

Terminy powołania oficerów i szeregowych rezerwy na zwyczajne i dodatkowe ćwiczenia ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 80.

Szeregowych rezerwy, zaliczonych do rezerwy bez odbycia służby czynnej (art. 75), Minister Spraw Wojskowych może powołać do odbycia tej służby w okresie czasu, ustalonym w art. 75.

Art. 81.

Minister Spraw Wojskowych ma prawo, ze względu na stan wyszkolenia rezerwistów, skrócić ustalone w art. 79 okresy ćwiczeń wojskowych lub też zwolnić od nich pewną kategorię oficerów i szeregowych rezerwy.

Sposób odbycia ćwiczeń wojskowych przez te osoby, które zostały do szeregów wcielone po wyjściu z wieku poborowego, jednak przed ukończeniem 38 lat życia, ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 82.

Powołani do ćwiczeń nie zaliczają się do stanu liczebnego wojska.

Art. 83.

Z chwilą ogłoszenia mobilizacji może Minister Spraw Wojskowych powołać rezerwistów do służby wojskowej.

O ile bezpieczeństwo Państwa tego wymaga, może Rada Ministrów na wniosek Ministra Spraw Wojskowych także w czasie pokojowym zarządzić powołanie rezerwistów, lub pewnych ich kategorii — do służby wojskowej.

C. Służba w pospolitem ruszeniu.

Art. 84.

Do służby wojskowej w pospolitem ruszeniu obowiązani są:

- 1) rezerwiści po wyjściu z rezerwy;
- 2) poborowi, którzy przy poborze uznani zostali za zdolnych do służby tylko w pospolitem ruszeniu;
- 3) ci, którzy w myśl postanowień niniejszej ustawy do pospolitego ruszenia zostaną zaliczeni.

Czas trwania służby w pospolitem ruszeniu rozciąga się dla oficerów pospolitego ruszenia do 31 grudnia tego roku, w którym kończą 60 lat życia.

Art. 85.

Z chwilą ogłoszenia mobilizacji Minister Spraw Wojskowych może powołać zaliczonych do służby w pospolitem ruszeniu do służby wojskowej.

O ile bezpieczeństwo Państwa tego wymaga, może Rada Ministrów na wniosek Ministra Spraw Wojskowych także w czasie pokojowym zarządzić powołanie zaliczonych do pospolitego ruszenia do służby wojskowej.

Art. 86.

Sposób, w jaki osoby, uznane za zdolne do służby w pospolitem ruszeniu bez broni, będą miały służbę tę odbyć, określi rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

Z chwilą ogłoszenia mobilizacji może Minister Spraw Wojskowych zarządzić ponowne przedstawienie tej kategorii osób przed komisję poborową.

Art. 87.

Mobilizację zarządza Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek Rady Ministrów, przedstawiony przez Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 88.

Koszty przejazdu osób, powołanych do służby wojskowej, wyszkolenia, ćwiczeń lub wogóle do spełnienia służby w formacjach wojskowych, jako też koszty odnośnych wezwań, plakatów, komunikatów prasowych i t. p. — ponosi Skarb Państwa.

R o z d z i a ł X I I .

Zwolnienia i wykluczenia od powszechnego obowiązku wojskowego.

Art. 89.

Od obowiązków, wymienionych w punktach 2) i 3) art. 3, wolne są osoby, uznane za zupełnie niezdolne do służby wojskowej, z chwilą wydania co do nich takiego orzeczenia, oraz szeregowi i duchowni z końcem tego roku kalendarzowego, w którym kończą 50 lat życia.

Od obowiązków, wymienionych w punktach 2) i 3) art. 3, wolni są oficerowie pospolitego ruszenia — z końcem tego roku kalendarzowego, w którym kończą 60 lat życia.

Osoby, które zgodnie z obowiązującymi przepisami o obywatelstwie polskim udowodnią fakt posiadania lub uzyskania obcej przynależności państwowej, nie podlegają od chwili stwierdzenia tego faktu żadnemu z obowiązków, wymienionych w art. 3. Do stwierdzenia faktu posiadania obcej przynależności powołane są wojewódzkie władze administracji ogólnej.

Osoby, zasądzone prawomocnym wyrokiem sądowym na jedną z kar pozbawienia wolności, wymienionych w art. 9, wykluczo-

ne są od możności spełniania obowiązków, przewidzianych w punkcie 2) art. 3, przez czas, oznaczony w art. 9 względnie w orzeczeniu władzy wojskowej, wydanem na podstawie art. 9.

Osoby, wydalone z wojska tudzież wydalone z korpusu oficerskiego na podstawie prawomocnego wyroku sądowego lub wykluczone z korpusu oficerskiego prawomocnem orzeczeniem sądu honorowego, wolne są od obowiązków, wymienionych w art. 3 pkt. 2) i 3).

Osoby, które zostały zwolnione od jednego z obowiązków, określonych w art. 3, podlegają tymże obowiązkom ponownie, a w szczególności zostają zaliczone zpowrotem do rezerwy, względnie pospolitego ruszenia w stopniu poprzednio posiadanym, jeżeli ustaną okoliczności, które spowodowały ich zwolnienie od obowiązków, wymienionych w art. 3.

Art. 90.

Zwolnienie od powszechnego obowiązku wojskowego może nastąpić także w razie ubiegania się osoby, temu obowiązkowi podlegającej, o uzyskanie obcego obywatelstwa.

Zwolnienia z powodu ubiegania się o obce obywatelstwo udzielane być mogą osobom,

uznanym za zdolne do czynnej służby, względnie obowiązany do służby w rezerwie lub pospolitem ruszeniu.

Zwolnienia z powodu ubiegania się o obce obywatelstwo mogą być udzielane ponadto osobom, które są w myśl niniejszej ustawy obowiązane do stawienia się do poboru, tudzież wszystkim osobom, które wprawdzie nie wstąpiły w wiek poborowy, ale ukończyły już 17 lat życia.

Osoby, powołane do odbycia czynnej służby wojskowej, mogą być zwolnione od powszechnego obowiązku wojskowego z tytułu ubiegania się o obce obywatelstwo dopiero po ukończeniu tej służby.

Prośby o zwolnienie powinny być wnoszone do właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej.

O zwolnieniu rozstrzyga dowódca okręgu korpusu w porozumieniu z wojewódzką władzą administracji ogólnej. W razie niedojścia do porozumienia lub w razie wniesienia przez stronę, której zwolnienia odmówiono, odwołania, decyduje ostatecznie Minister Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Odwołanie powinno być wniesione w ciągu dni 14 od dnia doręczenia orzeczenia

w drodze przez właściwe dowództwo okręgu korpusu.

Okres czasu, na jaki może być orzeczone zwolnienie od powszechnego obowiązku wojskowego z tytułu ubiegania się o obce obywatelstwo, ustali rozporządzenie wykonawcze.

Art. 91.

Uznani za niezdolnych do służby wojskowej (art. 59 kat. E), uznani za zdolnych do służby w pospolitem ruszeniu (art. 59 kat. C, D), zwolnieni częściowo od służby wojskowej w myśl art. 62 ust. 3 i 4, oraz zaliczeni do rezerwy w myśl art. 75 z upływem tego roku kalendarzowego, w którym kończą 25 lat życia, płacą podatek wojskowy.

Podatek ten może być w całości lub w części przekazywany na rzecz gmin miejskich i wiejskich, a pobierany w obrębie obszarów dworskich w województwach poznańskim i pomorskim, oraz w górnośląskiej części województwa śląskiego na rzecz powiatowych związków komunalnych.

Wysokość i sposób poboru podatku oraz jego podziału między Państwo a gminy ustali rozporządzenie Rady Ministrów.

Art. 92.

Kto uchyli się od spełnienia obowiązku, przewidzianego w art. 5 pkt. 2) niniejszej ustawy, traci prawo do zajmowania stanowiska w służbie państwowej i publicznej.

Postanowienie powyższe dotyczy również stanowisk, obsadzanych z wyboru.

R o z d z i a ł XIII.

O zawieraniu małżeństw przez osoby, obowiązane do służby wojskowej.

Art. 93.

Zawarcie małżeństwa przed wstąpieniem do służby wojskowej, lub w czasie jej trwania, nie daje prawa do odroczenia powszechnego obowiązku wojskowego ani jego skrócenia, ani też prawa do żadnych świadczeń ze Skarbu Państwa na rzecz rodziny z tytułu i w czasie trwania służby wojskowej.

R o z d z i a ł XIV.

Wyjazd zagranicę osób, podlegających powszechnemu obowiązkowi wojskowemu.

Art. 94.

Warunki wyjazdu zagranicę obywateli,

podlegających powszechnemu obowiązkowi wojskowemu, ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych, w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, a po ogłoszeniu mobilizacji tudzież w czasie wojny -- Minister Spraw Wojskowych.

Rozdział XV.

O obowiązku meldunkowym i o zebraniach kontrolnych.

Art. 95.

Osoby, podlegające powszechnemu obowiązkowi wojskowemu, od 1 września tego roku, w którym kończą 18 lat życia, aż do chwili stawienia się do poboru, oraz poborowi (ochotnicy), od chwili ogłoszenia im orzeczenia właściwej władzy, uznającego ich za zdolnych lub czasowo niezdolnych do czynnej służby wojskowej (art. 39 kat. A, B), jak również oficerowie tudzież szeregowi rezerwy i pospolitego ruszenia — obowiązani są zawiadamiać właściwe urzędy dla spraw meldunkowych o każdorazowej zmianie miejsca zamieszkania w sposób, określony w rozporządzeniu wykonawczem.

Temu samemu obowiązkowi podlegają oficerowie zawodowi w stanie spoczynku do 60

roku życia włącznie, podoficerowie zawodowi w stanie spoczynku do 56 roku życia włącznie, podoficerowie i szeregowcy urlopowani w myśl art. 74 oraz urlopowani na ściśle określony termin wskutek czasowej niezdolności do czynnej służby wojskowej, jak również osoby, wykluczone w myśl art. 9 od służby wojskowej.

Art. 96.

Oficerowie oraz szeregowi rezerwy i pospolitego ruszenia obowiązani są do osobistego zgłoszenia się na wezwanie władz wojskowych i cywilnych w sprawach wojskowych.

Art. 97.

Ministrowi Spraw Wojskowych przysługuje prawo corocznego zarządzania zebrani kontrolnych rezerwistów i osób, obowiązanych do służby w pospolitem ruszeniu.

Sposób przeprowadzania zebrani kontrolnych oraz zakres działania organów kontrolnych określi rozporządzenie wykonawcze.

Art. 98.

O wybraniu oficera, podoficera i szeregowca rezerwy lub pospolitego ruszenia na posła lub senatora Rzeczypospolitej, jako też

o przyjęciu, zrzeczeniu się lub wygaśnięciu mandatu zawiadamia biuro sejmu lub senatu właściwą powiatową komendę uzupełnień.

R o z d z i a ł XVI. Postanowienia karne.

Art. 99.

Kto:

- 1) nie zgłasza się do rejestru poborowych;
- 2) nie stawia się przed komisją poborową lub rozpoznawczą, albo przed inną władzą, powołaną do stwierdzania zdolności do służby wojskowej;
- 3) wyjeżdża zagranicę, naruszając przepisy, wydane w tym względzie przez Ministra Spraw Wojskowych;
- 4) przeciwdziała należytemu ułożeniu wykazów, rejestrów i list poborowych,
podlega karze aresztu do 3 miesięcy i grzywny do 3.000 złotych albo jednej z tych kar.

Art. 100.

Kto:

- 1) nie zgłasza się na wezwanie władz administracyjnych i samorządowych w sprawach wojskowych;

2) wbrew obowiązkowi, wynikającemu z art. 95, nie melduje o każdej zmianie miejsca zamieszkania;

3) odmawia przyjęcia karty powołania, karty mobilizacyjnej lub innego dokumentu wojskowego, stwierdzającego stosunek jego do służby wojskowej;

4) pozbywa, niszczy, daje w zastaw, przyjmuje w zastaw albo daje lub przyjmuje pod jakimikolwiek warunkami, utrudniającymi natychmiastowy zwrot, dokumenty, wyszczególnione w pkt. 3;

5) nie posiada z własnej winy karty mobilizacyjnej lub innego dokumentu wojskowego, stwierdzającego stosunek jego do służby wojskowej,

podlega karze aresztu do 2 miesięcy i grzywnie do 2.000 złotych, albo jednej z tych kar.

Art. 101.

Kto wbrew obowiązkowi, ciążącemu na nim z mocy art. 59, nie zawiadomi w ciągu 8 dni powiatowej władzy administracji ogólnej o opuszczeniu przez ucznia szkoły lub zakładu,

podlega karze aresztu do 1 miesiąca i grzywny do 1.000 złotych, albo jednej z tych kar.

Art. 102.

Kto nie spełnia lub spełnia nienależycie jeden z obowiązków, określonych w art. 17 ust. 5, 23, 32 i 58 ust. 2,

podlega karze aresztu do 1 miesiąca i grzywny do 1.000 złotych, albo jednej z tych kar.

Art. 103.

§ 1. Kto nie stawia się przed komisją poborową lub rozpoznawczą, albo przed inną władzą, powołaną do stwierdzenia zdolności do służby wojskowej, w celu uchylenia się od tej służby,

podlega karze więzienia do 2 lat lub aresztu do lat 2.

§ 2. Jeśli przestępstwa tego dopuszczono się w czasie mobilizacji lub wojny, sprawca podlega karze więzienia do lat 5.

Art. 104.

§ 1. Kto opuszcza granice Państwa Polskiego lub pozostaje zagranicą w celu uchylenia się od służby wojskowej,

podlega karze więzienia do lat 3 lub aresztu do lat 3.

§ 2. Jeśli przestępstwa tego dopuszczono się w czasie mobilizacji lub wojny, sprawca podlega karze więzienia do lat 10.

Art. 105.

§ 1. Kto używa oszukańczych zabiegów w celu uzyskania dla siebie lub dla innej osoby odroczenia, skrócenia lub zwolnienia od służby wojskowej,

podlega karze więzienia do lat 3 lub aresztu do lat 3.

§ 2. Jeśli przestępstwa tego dopuszczono się w czasie mobilizacji lub wojny, sprawca podlega karze więzienia do lat 10.

Art. 106.

§ 1. Kto powoduje lub dopuszcza, by kto inny spowodował u niego uszkodzenie ciała lub rozstrój zdrowia, czyniący go zupełnie lub częściowo niezdolnym do służby wojskowej,

podlega karze więzienia do lat 10.

§ 2. Jeśli przestępstwa tego dopuszczono się w czasie mobilizacji lub wojny, sprawca podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat 3 lub dożywotnio.

Art. 107.

§ 1. Kto werbuje obywateli polskich do służby w wojsku obcym lub w obcej organizacji wojskowej,

podlega karze więzienia do lat 5.

§ 2. Kto werbuje przebywających w Polsce obywateli obcych do służby w wojsku obcem lub w obcej organizacji wojskowej, podlega karze więzienia do lat 2 lub aresztu do lat 2.

§ 3. Jeśli przestępstw, określonych w §§ 1 i 2, dopuszczono się w czasie mobilizacji lub wojny, sprawca

podlega karze więzienia do lat 10.

§ 4. Jeśli przestępstw, określonych w §§ 1 i 2 dopuszczono się w czasie mobilizacji lub wojny, a werbowanie następuje do wojska nieprzyjacielskiego lub nieprzyjacielskiej organizacji wojskowej, sprawca

podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat 10 lub dożywotnio.

Art. 108.

§ 1. Kto nakłania inną osobę lub udziela jej pomocy do popełnienia przestępstwa wojskowego,

podlega karze, przewidzianej za to przestępstwo w kodeksie karnym wojskowym.

§ 2. Zamiast kary twierdzy lub aresztu wojskowego, zagrożonej za takie przestępstwo, stosuje się w takim samym wymiarze karę aresztu.

Art. 109.

Jeśli jednego z czynów, określonych w art. 99—108, dopuszczono się zagranicą, sprawca podlega karze niezależnie od okoliczności, czy czyn ten jest uznany za przestępstwo przez ustawę, obowiązującą w miejscu popełnienia.

Art. 110.

Przez służbę wojskową należy rozumieć również służbę pomocniczą, wojskową służbę kolejową, służbę w wojsku w pocztach, radiotelegrafach, telegrafach i telefonach wojskowych, wojskową służbę drogową i wojskową służbę żeglugi śródlądowej.

Art. 111.

Przez uchylenie się od służby wojskowej należy rozumieć czyn, zmierzający bądź do stałego uchylenia się od tej służby, bądź do uchylenia się od spełnienia tego obowiązku w czasie i w sposób, ustawą przewidziany.

Art. 112.

W razie skazania na karę więzienia za przestępstwa, przewidziane w art. 103—108, sąd orzeka utratę praw publicznych i utratę obywatelskich praw honorowych, a jeżeli za-

chodzi nadużycie zawodu lub niezdolność do wykonywania zawodu, określone w art. 48 § 1 pkt. a) lub b) kodeksu karnego z 1932 r., nadto utratę prawa wykonywania zawodu.

Art. 113.

Osoba, skazana prawomocnie za jedno z przestępstw, określonych w art. 103—108, nie może korzystać z ulg, przewidzianych w art. 59 niniejszej ustawy, ani też odbywać skróconej czynnej służby wojskowej (art. 51 niniejszej ustawy).

Art. 114.

§ 1. Przedawnienie ścigania i wyrokowania w sprawach o wykroczenia, przewidziane w art. 99 pkt. 1 i 2 oraz art. 100 pkt. 1 i 2, biegnie od chwili zgłoszenia się przed właściwą władzą lub od chwili, w której sprawca ukończył 50 lat życia.

§ 2. Przedawnienie ścigania i wyrokowania w sprawach o wyroczenia, przewidziane w art. 99 pkt. 3, biegnie od chwili powrotu sprawcy z zagranicy.

Art. 115.

§ 1. Sprawy o wykroczenia, przewidziane w art. 99—102, należą do właściwości powiatowych władz administracji ogólnej.

§ 2. Sprawy jednak o wykroczenia, przewidziane w art. 99, 100 i 102, popełnione przez osoby, podlegające sądownictwu wojskowemu, należą do właściwości sądów wojskowych.

R o z d z i a ł XVII.

Przepisy przejściowe i końcowe.

Art. 116.

Czas służby wojskowej, odbytej przed 1 listopada 1918 roku w armjach państw zaborczych, lub polskich formacjach wojskowych, uznanych przez Państwo, zaliczony będzie na poczet służby wojskowej, określonej niniejszą ustawą.

Zaliczenia tego dokonają powiatowe komendy uzupełnień w sposób, ustalony przez Ministra Spraw Wojskowych.

Postanowienie niniejszego artykułu nie stosuje się do osób, których stosunek do służby wojskowej ustalony już został zgodnie z postanowieniem art. 119 i 120 Tymczasowej Ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej z dnia 27 października 1918 roku (Dz. P. K. P. Nr. 15, poz. 28).

Art. 117.

Organa i urzędy, wymienione w art. 23, mają obowiązek przesyłania w ciągu dwóch lat od dnia wejścia w życie niniejszego rozporządzenia urzędem gminnym wyciągów metrykalnych dla osób dwudziestoletnich.

Art. 118.

Obywatele polscy, którzy wykażą wiarogodnie nadanie im stopnia oficerskiego w armjach obcych lub w formacjach polskich, uznanych przez Państwo Polskie, a którzy nie zostaną uznani za oficerów Wojsk Polskich, są zwolnieni od czynnej służby wojskowej, od służby w rezerwie i pospolitem ruszeniu.

Art. 119.

Osoby, wymienione w art. 118, mogą być w razie wojny przyjęte do służby wojskowej w charakterze ochotników-szeregowców w każdym poszczególnym wypadku na podstawie decyzji Ministra Spraw Wojskowych.

W razie położenia przez osoby wyżej wymienione zasług w obronie kraju Ministrowi Spraw Wojskowych przysługuje prawo przedstawienia Prezydentowi Rzeczypospolitej wniosku na nadanie im stopnia oficerskiego, nie wyższego jednak od wykazanego.

Art. 120.

Przepis art. 89 ustęp przedostatni ma również zastosowanie do osób, zwolnionych ze służby prawomocnym wyrokiem sądowym.

Art. 121.

Z chwilą wejścia w życie niniejszej ustawy tracą moc obowiązującą:

1) Tymczasowa Ustawa o powszechnym obowiązku służby wojskowej z dnia 27 października 1918 r. (Dz. P. K. P. Nr. 13, poz. 28),

2) Dekret z dnia 16 stycznia 1919 r. w sprawie niektórych zmian Tymczasowej Ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej (Dz. P. P. P. Nr. 8, poz. 119),

3) Ustawa z dnia 20 lutego 1920 r. w przedmiocie kar za pogwałcenie przepisów, dotyczących powszechnego obowiązku służby wojskowej (Dz. U. R. P. Nr. 20, poz. 104),

4) §§ 92 oraz 220 do 222 włącznie austriackiej ustawy karnej,

5) Ustawa austriacka z dnia 28 czerwca 1890 r. (aust. Dz. Ust. P. Nr. 137), dotycząca kar za nieusłuchanie rozkazu, powołującego do służby wojskowej i uwiedzenie do tego przestępstwa,

6) Postanowienie karne, zawarte w austriackiej ustawie z dnia 5 lipca 1912 r. (aust. Dz.

Ust. P. Nr. 128) w przedmiocie wprowadzenia nowej ustawy wojskowej.

7) §§ 112, 140—143 niemieckiego k. k.

Art. 122.

Osoby, uznane za zdolne do służby wojskowej (art. 38 kat. A, C, D), nie wyłączając ochotników, tudzież osoby, wymienione w art. 74, jak również szeregowi, urlopowani na ściśle określony termin wskutek czasowej niezdolności do czynnej służby wojskowej — uważane są za osoby stanu urlopowanych aż do chwili wcielenia ich do szeregów, zaś osoby, zwolnione do rezerwy lub obowiązane po wyjściu z rezerwy do pospolitego ruszenia — aż do dnia zgłoszenia się do służby.

Osoba stanu urlopowanych, skazana prawomocnie za jedno z przestępstw, określonych w art. 45, 46 i 47 kodeksu karnego wojskowego z 1932 r., nie może korzystać z ulg, przewidzianych w art. 59 niniejszej ustawy, ani też odbywać skróconej czynnej służby wojskowej (art. 51 niniejszej ustawy).

Art. 123.

W razie zawieszenia nad osobą, odbywającą obowiązkową służbę wojskową, aresztu śledczego za czyn popełniony przed wstąpie-

niem do służby wojskowej, następuje niezwłocznie przeniesienie takiej osoby do stanu urlopowanych i przekazanie jej sądownictwu cywilnemu. Powołanie do służby wojskowej następuje w tych wypadkach na zasadach, wymienionych w art. 36, po odbyciu kary, orzeczonej prawomocnym wyrokiem sądowym.

Art. 124.

Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Ministrowi Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i zainteresowanymi ministrami, odnośnie zaś do postanowień karnych — Ministrowi Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Art. 125.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie w 4 miesiące po jej ogłoszeniu i obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej.

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 20 stycznia 1930 r.

o podatku wojskowym.

(Dz. U. R. P. Nr. 9, poz. 63).

Na podstawie art. 90 ustawy z dnia 23 maja 1924 r. o powszechnym obowiązku wojskowym w brzmieniu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 stycznia 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 4, poz. 26), której jednolity tekst ogłoszono w drodze obwieszczenia Ministra Spraw Wojskowych z dnia 8 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 46, poz. 458) *) zarządza się co następuje:

§ 1. Podatek wojskowy opłacają:

- a) przeniesieni do rezerwy w myśl art. 60 ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym;
- b) uznani przy poborze za zdolnych do służby wojskowej w pospolitem ruszeniu z bronią lub bez broni (art. 38 C. D. ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym);
- c) uznani przy poborze za zupełnie niezdolnych do służby wojskowej (art. 38 E. ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym);

- d) uznani w czasie odbywania czynnej służby wojskowej na zasadzie orzeczenia wojskowo-lekarskiej komisji szpitalnej za zdolnych do służby wojskowej tylko w pospolitem ruszeniu (art. 38 C. D.) lub za zupełnie niezdolnych do służby wojskowej (art. 38 E.), jeżeli obniżenie ich zdolności fizycznej nie pozostaje w związku przyczynowym ze służbą wojskową;
- e) uznani w czasie odbywania czynnej służby wojskowej w drodze rewizji przez wojskowo-lekarskie komisje rewizyjne za zdolnych do służby wojskowej tylko w pospolitem ruszeniu (art. 38 C. I.) lub za zupełnie niezdolnych do służby wojskowej (art. 38 E.), jeżeli nie przestężyli czynnie więcej, jak 5 miesięcy kalendarzowych, a obniżenie ich zdolności fizycznej nie pozostaje w związku przyczynowym ze służbą wojskową.

§ 2. Z pośród osób, wymienionych w § 1, są zwolnieni od obowiązku opłacania podatku wojskowego:

- a) utrzymywani kosztem samorządu gminnego lub dobroczynności publicznej;
- b) uznani za zupełnie niezdolnych do służby wojskowej (art. 38 E.) i niezdolni zarazem ani do pracy fizycznej ani umysłowej, jeżeli nie osiągają dochodu, podlegającego państwowemu podatkowi dochodowemu.

Od obowiązku opłacania podatku wojskowego są zwolnieni również ci, którzy w czasie mobilizacji wstąpili ochotniczo do wojska lub marynarki wojennej — jeżeli

*) Obecnie: z 12 lipca 1933 Dz. U. R. P. Nr. 60, poz. 455.

następnie zostaną uznani za zdolnych tylko do służby w pospolitem ruszeniu (art. 38 C. D.) lub też za zupełnie niezdolnych do służby wojskowej (art. 38 E.), a to bez względu na czas przesłużony czynnie w wojsku.

§ 3. W poszczególnym roku podatkowym są zwolnieni od obowiązku opłacania podatku wojskowego:

- a) ci z pośród uznanych przy poborze za zdolnych do służby wojskowej i przeniesionych w myśl art. 60 ust. 2 ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym do rezerwy, którzy w myśl art. 81 wymienionej ustawy w danym roku podatkowym odbywali ćwiczenia wojskowe lub też służbę wojskową;
- b) ci pośród uznanych przy poborze za zdolnych do służby wojskowej w pospolitem ruszeniu z bronią lub bez broni (art. 38 C. D. ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym), którzy w myśl art. 84 wymienionej ustawy w danym roku podatkowym odbywali służbę wojskową;
- c) ci z pośród osób, wymienionych w § 1, którzy w myśl art. 46 ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym powołani zostali do służby pomocniczej — jeżeli nie są już zwolnieni całkowicie od podatku w myśl § 2;
- d) ci z pośród osób wymienionych w § 1, którzy przed poborem ukończyli co najmniej 1 stopień przysposobienia wojskowego i po poborze w danym roku podatkowym co najmniej przez 6 miesięcy brali nadal czynny udział w pracy przysposobienia wojskowego.

Od obowiązku opłacania podatku wojskowego w danym roku podatkowym są zwolnieni również ci z pośród osób, wymienionych w § 1, którzy jako pracownicy bezrobotni są zarejestrowani w państwowych urzędach pośrednictwa pracy i którzy w tym okresie pozostawali bez pracy przynajmniej dwa miesiące, a pozatem nie osiągają dochodu, podlegającego państwowemu podatkowi dochodowemu.

§ 4. Podatek wojskowy pobiera się:

- a) w postaci podatku zasadniczego,
- b) w postaci dodatku do państwowego podatku dochodowego.

Płatnicy podatku wojskowego (§ 1), którzy nie osiągają dochodów, podlegających państwowemu podatkowi dochodowemu, opłacają jedynie zasadniczy podatek wojskowy według stawek, określonych w § 5 niniejszego rozporządzenia.

Natomiast płatnicy podatku wojskowego, którzy z uwagi na wysokość osiąganych dochodów, podpadają pod obowiązek państwowego podatku dochodowego, opłacają obok podatku zasadniczego podatek wojskowy w postaci dodatku do państwowego podatku dochodowego według stawek określonych w § 6 względnie w § 7 niniejszego rozporządzenia.

Podatek wojskowy jest opłacany corocznie w terminie dni 30 po doręczeniu nakazu płatniczego.

§ 5. Podatek wojskowy w postaci podatku zasadniczego (§ 4 lit. a) wynosi:

- a) kwotę 10 zł. — dla osób, wskazanych w § 1 lit. a, oraz osób, uznanych za zupełnie niezdolnych do służby wojskowej (art. 38 E. ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym), bez względu na to, czy kategorię tę uzyskały przy poborze (§ 1 lit. c), czy też w czasie odbywania czynnej służby na zasadzie orzeczenia wojskowo-lekarskiej komisji szpitalnej (§ 1 lit. d), lub w drodze rewizji na zasadzie orzeczenia wojskowo-lekarskiej komisji rewizyjnej (§ 1 lit. e);
- b) kwotę 15 zł. — dla osób, uznanych za zdolnych do służby w pospolitem ruszeniu bez broni (art. 38 D. ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym) bez względu na to, czy kategorię tę uzyskały przy poborze (§ 1 lit. b), czy też w czasie odbywania czynnej służby na zasadzie orzeczenia wojskowo-lekarskiej komisji szpitalnej (§ 1 lit. d), lub w drodze rewizji na zasadzie orzeczenia wojskowo-lekarskiej komisji rewizyjnej (§ 1 lit. e);
- c) kwotę 20 zł. — dla osób, uznanych za zdolnych do służby w pospolitem ruszeniu z bronią (art. 38 C. ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym) bez względu na to, czy kategorię tę uzyskały przy poborze (§ 1 lit. b), czy też w czasie odbywania czynnej służby na zasadzie orzeczenia wojskowo-lekarskiej komisji szpitalnej (§ 1 lit. d), lub w drodze rewizji na zasadzie orzeczenia wojskowo-lekarskiej komisji rewizyjnej (§ 1 lit. e).

§ 6. Podatek wojskowy w postaci dodatku do państwowego podatku dochodowego ze wszystkich źródeł z wyjątkiem uposażeń służbowych, emerytur i wynagrodzeń za najemną pracę, określa się według stawki, przypadającej od tego rodzaju dochodu na odnośny rok podatkowy i wynosi:

- a) dla osób wskazanych w § 5 lit. a — 10% tej stawki;
- b) dla osób wskazanych w § 5 lit. b — 15% tej stawki;
- c) dla osób wskazanych w § 5 lit. c — 20% tej stawki.

§ 7. Osoby, od których państwowy podatek dochodowy pobiera się w drodze potrącenia z uposażeń służbowych, emerytur i wynagrodzeń za najemną pracę, opłacają od tego podatku podatek wojskowy w postaci dodatku do państwowego podatku dochodowego według skali następującej:

Przy rocznym dochodzie z wynagrodzeń:

	całorocznego wynagrodzenia	
ponad 2.500 zł do	3.000 zł	— 0,2%
ponad 3.000 zł do	5.000 zł	— 0,3%
ponad 5.000 zł do	8.000 zł	— 0,4%
ponad 8.000 zł do	12.000 zł	— 0,6%
ponad 12.000 zł do	20.000 zł	— 0,8%
ponad 20.000 zł do	30.000 zł	— 1%
ponad 30.000 zł do	50.000 zł	— 1,4%
ponad 50.000 zł do	70.000 zł	— 1,5%

ponad 70.000 zł do 100.000 zł — 1,7^o/_o
 ponad 100.000 zł — 2°/_o

Za podstawę wymiaru dla wspomnianych osób przyjmuje się wysokość uposażeń, emerytur i wynagrodzeń za najemną pracę, otrzymanych w roku poprzedzającym rok podatkowy — zarówno w pieniądzu, jak i w naturze.

Wartość dochodu tego rodzaju w naturze oblicza się według przeciętnych cen obiegowych z dnia 1 stycznia tego roku, z którego dochód służy za podstawę wymiaru.

§ 8. Obowiązek opłacania podatku wojskowego powstaje:

- a) dla osób, wymienionych w § 1 lit. a, z dniem 1 stycznia tego roku kalendarzowego, który następuje bezpośrednio po przeniesieniu danej osoby do rezerwy w myśl art. 60 ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym;
- b) dla osób, wymienionych w § 1 lit. b—e, z dniem 1 stycznia tego roku kalendarzowego, który następuje bezpośrednio po wydaniu orzeczenia przez komisję poborową (§ 1 lit. b, c) względnie przez komisję szpitalną (§ 1 lit. d) lub rewizyjną (§ 1 lit. e).

Dla osób, które uchyliły się od obowiązku stawienia się do poboru we właściwym terminie, obowiązek opłacenia podatku wojskowego powstaje z dniem 1 stycznia tego roku kalendarzowego, który następuje bezpośrednio po roku, w którym uchylający się od poboru ukończył lat 21.

§ 9. Obowiązek opłacania podatku wojskowego gaśnie:

- a) z powodu śmierci, powołania, ochotniczego wstąpienia do wojska lub marynarki wojennej w myśl art. 68 ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym, lub wstąpienia przed osiągnięciem wieku, określonego w niniejszym paragrafie lit. b, c, do zakonu i złożenia ślubów zakonnych;
- b) z końcem tego roku kalendarzowego, w którym osoby, wymienione w § 1 lit. a, ukończą 40 lat życia;
- c) z końcem tego roku kalendarzowego, w którym osoby, wymienione w § 1 lit. b—e, ukończą 50 lat życia.

§ 10. Ustalenie osób, obowiązanych do opłacania podatku wojskowego, należy: co do osób, wymienionych w § 1 lit. a, b, c, do powiatowych władz administracji ogólnej, co do osób zaś, wymienionych w § 1 lit. d, e, do właściwych powiatowych komend uzupełnień.

Wymiar i pobór podatku wojskowego uskuteczniają władze skarbowe.

Szczegółowe przepisy o władzach, powołanych do wymiaru, o wymiarze, poborze i przymusowym ściąganiu podatku wojskowego, tudzież o odwołaniach od wymiaru oraz o rozkładaniu na raty i umorzeniach, wyda Minister Skarbu i ogłosi je w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 11. Wykonanie niniejszego rozporządzenia porucza się Ministrom: Skarbu, Spraw Wojskowych i Spraw Wewnętrznych, każdemu z nich we własnym zakresie działania.

§ 12. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 1930 r.

Z dniem tym traci moc rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 31 marca 1926 r. o podatku wojskowym (Dz. U. R. P. Nr. 33, poz. 202).

KODEKS KARNY WOJSKOWY

II.
**ROZPORZĄDZENIE
PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ**

z dnia 21 października 1932 r. Dz. U. R. P. Nr.
91, poz. 765.

KODEKS KARNY WOJSKOWY

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji
i art. 1 lit. a) ustawy z dnia 17 marca 1932 r.
o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej
do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy
(Dz. U. R. P. Nr. 22, poz. 165) postanawiam
co następuje:

CZĘŚĆ OGÓLNA.

R o z d z i a ł I.

Przestępstwa wojskowe.

Art. 1. Przestępstwem wojskowym jest
czyn zabroniony pod groźbą kary w części
szczególnej kodeksu karnego wojskowego.

Art. 2. Przepęstwa wojskowe, zagrożone karą śmierci lub więzienia powyżej lat pięciu, są zbrodniami wojskowemi, zagrożone zaś innemi karami zasadniczemi, są występkami wojskowemi.

R o z d z i a ł II.

Zakres mocy obowiązującej kodeksu karnego wojskowego.

Art. 3. § 1. Kodeks karny wojskowy ma zastosowanie do żołnierzy w czynnej służbie wojskowej.

§ 2. Do innych osób mają zastosowanie przepisy kodeksu karnego wojskowego w przypadkach prawem określonych.

Art. 4. Do przępstw, skierowanych przeciw osobie lub dobru żołnierzy państwa sprzymierzonego, w czasie pełnienia wspólnej służby, stosuje się, w razie poręczonej wzajemności, również przepisy kodeksu karnego wojskowego.

Art. 5. Kodeks karny wojskowy ma zastosowanie do przępstw wojskowych, popełnionych zagranicą, niezależnie od przepisów obowiązujących w miejscu popełnienia przępstwa.

R o z d z i a ł III.

Zakres mocy obowiązującej kodeksu karnego powszechnego.

Art. 6. § 1. Przepisy części ogólnej kodeksu karnego z 1932 r. mają zastosowanie do przępstw wojskowych, oraz do ściganych przed sądami wojskowemi przępstw pospolitych, ze zmianami, zawartemi w kodeksie karnym wojskowym.

§ 2. Do przępstw pospolitych, popełnionych przez żołnierzy w czynnej służbie wojskowej, ma zastosowanie kodeks karny z 1932 r. oraz inne przepisy karne, obowiązujące w stolicy.

Art. 7. Odpowiedzialności karnej za przępstwa urzędnicze ulega żołnierz, wykonujący zleczone czynności w zakresie zarządu wojska lub marynarki wojennej.

Art. 8. Ściganie żołnierza za przępstwo, przewidziane w art. 204 i 205 kodeksu karnego z 1932 r., popełnione względem żołnierza w czynnej służbie wojskowej, następuje z urzędu, bez wniosku pokrzywdzonego.

Zasady odpowiedzialności.

Art. 9. § 1. Nie podlega karze żołnierz, który dopuszcza się czynu, będącego wykonaniem rozkazu w sprawach służbowych.

§ 2. Przepis § 1 nie ma zastosowania, jeżeli:

a) przestępstwo wynikało wskutek przekroczenia rozkazu, albo

b) sprawca wiedział o tem, że rozkaz dotyczył czynu, stanowiącego zbrodnię lub występki.

W powyższych przypadkach sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary.

Art. 10. § 1. Nie podlega karze żołnierz, który działa w przypadku ostatecznej potrzeby, w celu wymuszenia niezbędnego posłuchu dla swego rozkazu, do którego wydania był uprawniony, a w szczególności, który w braku innych środków do utrzymania niezbędnego posłuchu, zmuszony był użyć broni przeciw podwładnemu, stawiającemu mu czynny opór.

§ 2. W razie przekroczenia tych granic, sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary.

Podżeganie i pomocnictwo.

Art. 11. § 1. Jeżeli przełożony nakłania podwładnego do popełnienia przestępstwa lub podwładnemu do popełnienia przestępstwa udziela pomocy, to choćby przestępstwa

nie usiłowano dokonać, sąd nie może przełożonego uwolnić od kary.

§ 2. Podżegacza lub pomocnika do przestępstwa wojskowego, choćby przestępstwa nie usiłowano dokonać, sąd nie może uwolnić od kary.

Kary zasadnicze.

Art. 12. § 1. Zasadniczemi karami za przestępstwa wojskowe są:

- a) kara śmierci,
- b) więzienie,
- c) twierdza,
- d) areszt wojskowy.

§ 2. Jeżeli przestępstwo wojskowe popełniono z chęci zysku, sąd obok kary pozbawienia wolności wymierza grzywnę, chyba że skazanie na grzywnę nie byłoby celowe.

Art. 13. § 1. Kara twierdzy trwa najmniej 2 tygodnie, najwyżej 12 miesięcy.

§ 2. Karę twierdzy wymierza się w tygodniach i miesiącach.

§ 3. Miesiące liczą się według czasu kalendarzowego, tydzień przyjmuje się za 7 dni.

Art. 14. Orzeka się następujące rodzaje aresztu wojskowego:

- a) areszt wojskowy zwykły,
- b) areszt wojskowy obostrzony.

Art. 15. § 1. Kara aresztu wojskowego trwa najmniej jeden dzień, najwyżej sześć tygodni.

§ 2. Karę aresztu wojskowego wymierza się w dniach i tygodniach. Tydzień przyjmuje się za 7 dni, dzień za 24 godziny.

Art. 16. Kary aresztu wojskowego obostrzonego nie stosuje się do oficerów w stopniu majora, równorzędnym lub wyższym.

Art. 17. W razie nieściągalności grzywny lub w razie, gdyby jej ściągnięcie narażało skazanego na ruinę majątkową, sąd nie zamienia grzywnę na wykonywanie pracy, lecz zamienia grzywnę na areszt lub więzienie, wedle postanowień zawartych w kodeksie karnym z 1932 r.

Kary dodatkowe.

Art. 18. Prócz kar dodatkowych, przewidzianych w kodeksie karnym z 1932 r., sądy wojskowe stosują do żołnierzy następujące kary dodatkowe:

- a) wydalenie z wojska lub z marynarki wojennej,
- b) degradację,
- c) wydalenie z korpusu oficerskiego.

Art. 19. Wydalenie z wojska lub z marynarki wojennej obejmuje utratę stopnia wojskowego, rozwiązanie wojskowego stosunku służbowego, utratę orderów, odznaczeń i oznak zaszczytnych, oraz trwałą niezdolność do powtórnego wstąpienia do wojska i marynarki wojennej.

Art. 20. Degradacja obejmuje utratę posiadanego stopnia wojskowego i powrót do stopnia szeregowca.

Art. 21. Wydalenie z korpusu oficerskiego obejmuje utratę stopnia wojskowego i rozwiązanie wojskowego stosunku służbowego.

Art. 22. § 1. Wydalenie z wojska lub z marynarki wojennej sąd orzeka przy karze śmierci i więzienia dożywotniego, oraz przy karze więzienia powyżej 5 lat.

§ 2. Wydalenie z wojska lub z marynarki wojennej sąd może orzec przy karze więzienia powyżej 3 lat.

Art. 23. § 1. Degradację starszych szeregowców i podoficerów sąd orzeka:

- a) przy orzeczeniu utraty praw publicznych lub obywatelskich praw honorowych, albo zarządzeniu środka zabezpieczającego, z wyjątkiem przypadków, przewidzianych w art. 79, 80 i 85 kodeksu karnego z 1932 r.,

b) przy karze pozbawienia wolności powyżej 1 roku,

c) przy karze więzienia za występki, popełniony z chęci zysku.

§ 2. W innych przypadkach skazania starszych szeregowców i podoficerów za zbrodnię, albo skazania za występki wojskowy, albo za występki popełniony z chęci zysku lub innych niskich pobudek, sąd może orzec degradację.

Art. 24. Przepisów art. 22 § 1 oraz art. 23 § 1 lit. b) nie stosuje się, gdy kara pozbawienia wolności przekracza czasokresy, przewidziane w tych przepisach, z powodu wymierzenia kary zastępczej.

Art. 25. § 1. Wydalenie z korpusu oficerskiego sąd orzeka w przypadkach, w których co do starszych szeregowców i podoficerów degradacja jest nakazana.

§ 2. Wydalenie z korpusu oficerskiego sąd może orzec w przypadkach, w których co do starszych szeregowców i podoficerów degradacja jest dopuszczalna.

Art. 26. § 1. Skazanie przez sąd powszechny żołnierza na karę, wymienioną w art. 22 § 1, pociąga za sobą z mocy samego prawa wydalenie z wojska lub z marynarki wojennej.

§ 2. Skazanie przez sąd powszechny żołnie-

rza, posiadającego stopień starszego szeregowca lub podoficera, na karę, wymienioną w art. 23 § 1 lit. a), c) lub na karę więzienia powyżej 1 roku, pociąga za sobą z mocy samego prawa degradację.

§ 3. Skazanie przez sąd powszechny żołnierza, posiadającego stopień oficerski, na karę, wymienioną w art. 23 § 1 lit. a), c) lub na karę więzienia powyżej 1 roku, pociąga za sobą z mocy samego prawa wydalenie z korpusu oficerskiego.

Wymiar kary.

Art. 27. Prócz przypadków, przewidzianych w kodeksie karnym z 1932 r., sąd może wymierzyć karę wyższą o połowę od najwyższego ustawowego wymiaru kary, przepisanego za dane przestępstwo, nie przekraczając jednak ustawowej granicy danego rodzaju kary:

a) przełożonemu, który wspólnie z podwładnym popełnił przestępstwo, albo był podżegaczem lub pomocnikiem w przestępstwie dokonaniem lub usiłowaniem przez podwładnego, albo

b) jeżeli popełniono przestępstwo z nadużyciem broni służbowej, uprawnień służbowych lub podczas pełnienia służby, albo

c) jeżeli przestępstwo popełniono w obecności zbiegowiska publicznego, albo

d) jeżeli przestępstwo przeciwko mieniu popełniono na szkodę przełożonego, towarzysza broni, albo kwaterodawcy lub jego domowników, albo też jeżeli przestępstwo dotyczyło mienia, dostępnego lub powierzonego sprawcy z powodu służby lub stosunku służbowego.

Art. 28. § 1. Jeżeli kodeks karny wojskowy daje sądowi możność wyboru między karą więzienia a karą twierdzy, albo między karą więzienia, karą twierdzy a karą aresztu wojskowego, nie można wymierzyć kary twierdzy ani aresztu wojskowego, gdy przestępstwo wynikło z niskich pobudek.

§ 2. Jeżeli ustawa daje sądowi możność wyboru między karą pozbawienia wolności a grzywną, nie można wymierzyć kary grzywny, gdy przestępstwem naruszono wojskowy obowiązek służbowy.

Art. 29. Przy stosowaniu nadzwyczajnego złagodzenia kary za przestępstwo wojskowe sąd:

a) nie może zamiast więzienia wymierzyć kary aresztu, wymierza natomiast karę twierdzy lub aresztu wojskowego,

b) zamiast kary twierdzy wymierza areszt wojskowy.

Art. 30. § 1. Przy wymierzaniu kary łącznej w razie skazania na karę więzienia i twierdzy, wymierza się łączną karę więzienia, przyczem 2 dni więzienia odpowiadają 3 dniom twierdzy, rok przyjmuje się za 12 miesięcy, miesiąc za 30 dni.

§ 2. W razie skazania na karę aresztu i twierdzy, wymierza się łączną karę aresztu, przyczem 1 dzień twierdzy odpowiada 1 dniowi aresztu.

§ 3. W razie skazania na karę więzienia i aresztu wojskowego, wymierza się łączną karę więzienia, przyczem 3 dni aresztu wojskowego zwykłego odpowiada 2 dniom więzienia, 3 dni aresztu wojskowego obostrzonego odpowiada 4 dniom więzienia.

§ 4. W razie skazania na karę twierdzy i aresztu wojskowego, wymierza się łączną karę twierdzy, przyczem 1 dzień aresztu wojskowego zwykłego odpowiada 1 dniowi twierdzy, 1 dzień aresztu wojskowego obostrzonego — 2 dniom twierdzy.

§ 5. W razie skazania na karę aresztu i aresztu wojskowego, wymierza się łączną karę aresztu, przyczem 1 dzień aresztu wojskowego zwykłego odpowiada 1 dniowi areszt-

tu, 1 dzień aresztu wojskowego obostrzonego — 2 dniom aresztu.

§ 6. W razie skazania na kary aresztu wojskowego różnego rodzaju, wymierza się łączną karę aresztu wojskowego obostrzonego, przyczem 1 dzień aresztu wojskowego obostrzonego odpowiada 2 dniom aresztu wojskowego zwykłego.

Art. 31. Warunkowego zawieszenia wykonania kary nie stosuje się przy karze za przestępstwo wojskowe, oraz przy karze za przestępstwo pospolite, którem naruszono wojskowy obowiązek służbowy.

R o z d z i a ł I V.

Karanie dyscyplinarne.

Art. 32. Zamiast kary zagrożonej, może być wymierzona, z pominięciem postępowania sądowego, kara dyscyplinarna, przewidziana w wojskowych przepisach dyscyplinarnych:

a) w przypadkach mniejszej wagi — za występki wojskowe, zagrożone, jako najniższą karą, aresztem wojskowym, i za występki pospolite, zagrożone, jako najniższą karą — zależnie od wyboru sądu — aresztem do lat 2 lub grzywną albo zagrożone karą are-

sztu nie wyższą niż 6 miesięcy, albo też grzywną;

b) za wykroczenia, które prócz kary zasadniczej nie są zagrożone karą dodatkową.

R o z d z i a ł V.

Wyjaśnienie wyrażeń ustawowych.

Art. 33. § 1. Osoby, obowiązane do służby pomocniczej, wojskowej służby kolejowej, służby wojskowej w pocztach, radjotelegrafach, telegrafach i telefonach wojskowych, wojskowej służby drogowej lub wojskowej służby żegluga śródlądowej, uważa się za obowiązanych do służby wojskowej, a osoby, spełniające powyższy obowiązek — za żołnierzy w czynnej służbie wojskowej.

§ 2. Za żołnierzy w czynnej służbie wojskowej uważa się również żołnierzy w stanie nieczynnym.

§ 3. Oficerów kontraktowych i oficerów czasu wojny uważa się za żołnierzy w czynnej służbie wojskowej.

§ 4. Za żołnierzy uważa się, prócz żołnierzy w czynnej służbie wojskowej, osoby stanu urlopowanych, oraz wojskowych w stanie spoczynku.

§ 5. Przestępstwo jest wówczas popełnione wobec zebranych żołnierzy, gdy prócz przełożonego i sprawcy, obecnych było przynajmniej trzech żołnierzy w czynnej służbie wojskowej.

§ 6. Przestępstwo jest wówczas popełnione pod bronią, gdy sprawca jest uzbrojony w celu pełnienia służby.

§ 7. Za popełniony w czasie wojny uważa się czyn, popełniony:

a) w czasie pozostawania wojska lub marynarki wojennej w stanie mobilizacji ogólnej lub częściowej. — przyczem, w razie mobilizacji częściowej, za popełniony w czasie wojny uważa się czyn żołnierza, pełniącego służbę w jednostce, objętej mobilizacją, lub powołanego do służby w takiej jednostce, albo

b) na obszarze, na którym wprowadzony został stan wojenny, przez czas trwania tego stanu, albo

c) w czasie nalezienia do stanu faktycznego jednostki wojskowej, której podczas działania przestępnego, określonego w art. 64 lub podczas przedsięwzięcia wojennego dowodzący oficer służbowo ogłosił, że będą do niej stosowane przepisy o przestępstwach, popełnionych w czasie wojny, albo

d) przez jeńców wojennych, którym przełożony nad nimi w miejscu ich pobytu oficer służbowo ogłosił, że będą do nich stosowane przepisy o przestępstwach, popełnionych w czasie wojny.

§ 8. W obliczu nieprzyjaciela znajduje się jednostka wojskowa lub statek powietrzny od chwili spotkania się lub gotowości do spotkania się z nieprzyjacielem.

§ 9. Za wartę wojskową uważa się każdego żołnierza, przeznaczonego do służby wartowniczej lub wojskowej służby bezpieczeństwa, w czasie, gdy tę służbę pełni.

§ 10. Okręt jest to każdy statek, należący do marynarki wojennej, na którym znajduje się dowódca wojskowy i załoga.

§ 11. Marynarka wojenna i flota odpowiada pojęciu wojska, okręt — jednostce wojskowej.

CZĘŚĆ SZCZEGÓLNA.

R o z d z i a ł VI.

Przestępstwa przeciwko obowiązkowi wierności żołnierskiej.

Art. 34. Żołnierz, który przechodzi do nieprzyjaciela,
podlega karze śmierci.

Art. 35. Dowódca miejsca umocnionego, który oddaje je nieprzyjacielowi, nie wyczerpawszy przedtem wszystkich środków obrony,

podlega karze śmierci.

Art. 36. Dowódca, który oddaje nieprzyjacielowi okręt, statek powietrzny lub ich załogę, nie uczyniwszy przedtem wszystkiego, czego w celu uniknięcia oddania obowiązek od niego wymaga,

podlega karze śmierci.

Art. 37. § 1. Dowódca, który nie wyczerpawszy stojących do jego rozporządzenia środków obrony, powierzone mu stanowisko opuszcza lub oddaje nieprzyjacielowi, albo który poddaje się i spowoduje tem złożenie broni przez podwładne mu wojska, nie uczyniwszy przedtem wszystkiego, czego obowiązek od niego wymaga,

podlega karze śmierci.

§ 2. W przypadkach mniejszej wagi sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary.

Art. 38. Żołnierz, który w czasie wojny narusza obowiązek służbowy i tem spowoduje, że przedsięwzięcia nieprzyjacielskie doznały poparcia, albo że dla przedsięwzięć siły zbroj-

nej polskiej lub sprzymierzonej powstało niebezpieczeństwo lub szkoda,
podlega karze więzienia do lat 10.

Art. 39. Żołnierz, który z tchórzostwa ucieka z pola walki oraz pobudza do ucieczki towarzyszy broni,
podlega karze śmierci.

Art. 40. § 1. Żołnierz, który z tchórzostwa—w walce, w czasie wymarszu do walki lub w odwrocie skrycie pozostaje poza swą jednostką, ucieka, porzuca broń służbową lub inny przedmiot potrzebny do walki, albo czyni je niezdatnymi do użycia,

podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat 5, lub dożywotnio, albo karze śmierci.

§ 2. W przypadkach mniejszej wagi sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary.

Art. 41. § 1. Żołnierz, który z tchórzostwa w obliczu nieprzyjaciela udaje rannego lub cierpiącego, albo wprawia się w stan, czyniący go niezdolnym do pełnienia służby i przez to uchyla się od walki lub od innej czynności służbowej, połączonej z niebezpieczeństwem,
podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat 5 lub dożywotnio, albo karze śmierci.

§ 2. W przypadkach mniejszej wagi sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary.

Art. 42. Jeżeli sprawca po spełnieniu przestępstwa, określonego w art. 40 lub 41, złożył wybitne dowody odwagi, sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet od kary uwolnić.

R o z d z i a ł VII.

Przestępstwa przeciwko obowiązkowi wojskowemu.

Art. 43. § 1. Żołnierz, który wbrew swemu obowiązkowi wojskowemu opuszcza swą jednostkę lub swe stanowisko służbowe, albo poza niemi pozostaje,

podlega karze więzienia do lat 2 lub twierdzy, albo karze aresztu wojskowego.

§ 2. Jeżeli tego przestępstwa dopuszczono się w czasie wojny, sprawca

podlega karze więzienia do lat 3 lub twierdzy, albo karze aresztu wojskowego.

Art. 44. § 1. Żołnierz, który nie zamelduje się natychmiast po powrocie z niewoli w jednej z jednostek,

podlega karze więzienia do lat 2 lub twierdzy, albo karze aresztu wojskowego.

§ 2. Tej samej karze podlega żołnierz, pełniący służbę w marynarce wojennej, który rozłączywszy się poza obrębem wód ojczyźtych z okrętem, nie stawi się natychmiast na ten lub inny polski okręt, albo w najbliższym konsulacie polskim.

§ 3. Jeżeli przestępstwa, określonego w § 1 lub 2, dopuszczono się w czasie wojny, sprawca

podlega karze więzienia do lat 3 lub twierdzy, albo karze aresztu wojskowego.

Art. 45. § 1. Kto, będąc obowiązany do służby wojskowej, nie czyni zadość powołaniu lub publicznemu wezwaniu do tej służby w terminie oznaczonym,

podlega karze więzienia do lat 2 lub twierdzy, albo karze aresztu wojskowego.

§ 2. Jeżeli tego przestępstwa dopuszczono się w czasie wojny, sprawca

podlega karze więzienia do lat 3 lub twierdzy, albo karze aresztu wojskowego.

§ 3. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie, podlega karze twierdzy do 6 miesięcy lub aresztu wojskowego.

Art. 46. § 1. Kto dopuszcza się przestępstwa, określonego w art. 45 § 1, 2 lub 45 § 1, w celu trwałego uchylenia się od obowiązku wojskowego, albo jeżeli nieobecność w jednostce trwała dłużej niż 6 miesięcy,

podlega karze więzienia do lat 10.

§ 2. Jeżeli tego przestępstwa dopuszczono się w czasie wojny, sprawca

podlega karze więzienia na czas nie krótszy od 1 roku.

Art. 47. § 1. Jeżeli dwie lub więcej osób zjawia się i wspólnie dopuszcza się przestępstwa, określonego w art. 46 § 1, każda z nich

podlega karze więzienia na czas nie krótszy od 1 roku.

§ 2. Jeżeli tego przestępstwa dopuszczono się w czasie wojny, każdy ze sprawców

podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat 3 lub dożywotnio, albo karze śmierci.

Art. 48. Żołnierz, który dopuszcza się przestępstwa, określonego w art. 46 lub 47, w obliczu nieprzyjaciela,

podlega karze śmierci.

Art. 49. Jeżeli sprawca przestępstwa, określonego w art. 46, 47 lub 48, dobrowolnie powrócił, a nieobecność jego trwała nie dłużej niż 6 tygodni, w czasie wojny nie dłużej niż 7

dni, sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary.

Art. 50. Żołnierz, który mając wiarogodną wiadomość o zamiarze popełnienia przestępstwa, określonego w art. 46, 47 lub 48, w czasie, kiedy udaremnienie jego było jeszcze możliwe, zaniecha o tem donieść władzy wojskowej, a przestępstwo zostało popełnione,

podlega karze więzienia do 1 roku lub twierdzy, albo karze aresztu wojskowego.

Art. 51. § 1. Żołnierz, który powoduje lub dopuszcza, by kto inny spowodował u niego uszkodzenie ciała lub rozstrój zdrowia, czyniący go zupełnie lub częściowo niezdolnym do spełniania obowiązku wojskowego,

podlega karze więzienia do lat 10.

§ 2. Jeżeli tego przestępstwa dopuszczono się w czasie wojny, sprawca

podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat 3 lub dożywotnio, albo karze śmierci.

Art. 52. § 1. Żołnierz, który w celu zupełnego lub częściowego uchylenia się od obowiązku wojskowego użyje środka, obliczonego na wprowadzenie w błąd,

podlega karze więzienia do lat 5.

§ 2. Jeżeli tego przestępstwa dopuszczono się w czasie wojny, sprawca podlega karze więzienia do lat 10.

R o z d z i a ł VIII.

Przestępstwa przeciwko karności.

Art. 53. § 1. Żołnierz, który podczas lub z powodu pełnienia obowiązków służbowych przez przełożonego narusza należną mu cześć przez głośne uskarżania się lub w inny sposób,

podlega karze twierdzy do 6 miesięcy lub aresztu wojskowego.

§ 2. Jeżeli tego przestępstwa dopuszczono się pod bronią lub wobec zebranych żołnierzy, albo zapomocą pogroźek, sprawca

podlega karze więzienia do lat 3 lub twierdzy, albo karze aresztu wojskowego.

Art. 54. § 1. Żołnierz, który znieważa przełożonego lub starszego w stopniu służbowym podczas lub z powodu pełnienia przez nich obowiązków służbowych,

podlega karze więzienia do lat 5 lub twierdzy.

§ 2. W innych przypadkach obrazy lub zniesławienia przełożonego lub starszego w stopniu służbowym, sprawca podlega karze więzienia do lat 3 lub twierdzy, albo karze aresztu wojskowego.

§ 3. Zniesławienie w przypadku § 2 jest niekaralne, jeżeli zarzut był prawdziwy, a podniesiony został w obronie uzasadnionego interesu publicznego lub prywatnego, własnego lub cudzego. Dowód prawdy jest jednak niedopuszczalny, jeżeli zarzut uczyniony został publicznie, a dotyczył życia prywatnego lub rodzinnego.

§ 4. Za obrazę uważa się poniżenie godności osobistej przełożonego lub starszego w stopniu służbowym w jego obecności albo w obecności innej osoby, albo też w taki sposób, że obraza może do niego dotrzeć.

Art. 55. § 1. Żołnierz, który czynnie targnie się na przełożonego, podlega karze więzienia do lat 10.

§ 2. Jeżeli tego przestępstwa dopuszczono się w służbie, wobec zebranych żołnierzy lub pod bronią, albo z bronią lub innym niebezpiecznym narzędziem, albo też jeżeli z tego przestępstwa wynikło uszkodzenie ciała lub rozstrój zdrowia przełożonego, sprawca

podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat 2.

§ 3. Jeżeli przestępstwa, określonego w § 1, dopuszczono się w obliczu nieprzyjaciela w okolicznościach, w § 2 podanych, albo jeżeli z czynnego targnięcia na przełożonego wynika jego śmierć, sprawca

podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat 5 lub dożywotnio, albo karze śmierci.

Art. 56. § 1. Żołnierz, który dopuszcza się czynnej napaści na starszego w stopniu służbowym,

podlega karze więzienia do lat 3 lub twierdzy.

§ 2. Jeżeli tego przestępstwa dopuszczono się podczas lub z powodu pełnienia obowiązków służbowych przez starszego w stopniu służbowym, sprawca

podlega karze więzienia do lat 5.

Art. 57. § 1. Żołnierz, który z powodów służbowych wyzywa na pojedynek przełożonego lub starszego w stopniu służbowym,

podlega karze więzienia do lat 10.

§ 2. Tej samej karze podlega przełożony, lub starszy w stopniu służbowym, który na takie wezwanie stanie do pojedynku.

Art. 58. § 1. Żołnierz, który nie wykona rozkazu w sprawach służbowych, zmieni go lub przekroczy,

podlega karze więzienia do lat 3 lub twierdzy, albo karze aresztu wojskowego.

§ 2. Jeżeli z przestępstwa tego wynika znaczna szkoda lub niebezpieczeństwo takiej szkody, sprawca

podlega karze więzienia.

Art. 59. § 1. Żołnierz, który odmawia wyraźnie wykonania rozkazu w sprawach służbowych lub swoje nieposłuszeństwo wyraża przez inne działania, albo wzywa przełożonego do wytłumaczenia się co do wydanego rozkazu służbowego, albo też mimo powtórzenia rozkazu w sprawach służbowych trwa w nieposłuszeństwie,

podlega karze więzienia do lat 5 lub twierdzy.

§ 2. Jeżeli tego przestępstwa dopuszczono się pod bronią, albo wbrew rozkazowi stawania pod broń, albo wobec zebranych żołnierzy, albo w czasie wojny, sprawca

podlega karze więzienia do lat 10.

§ 3. Jeżeli przestępstwa, określonego w § 1, dopuszczono się w obliczu nieprzyjaciela w okolicznościach, w § 2 podanych, sprawca

podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat 5 lub dożywotnio, albo karze śmierci.

W przypadkach mniejszej wagi sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary.

Art. 60. § 1. Żołnierz, który używa przemo-
cy lub groźby w celu przeskroczenia przeło-
żonemu w wykonaniu rozkazu w sprawach
służbowych, albo w celu zmuszenia go do
przedsięwzięcia lub zaniechania czynności
służbowej,

podlega karze więzienia do lat 5.

§ 2. Tej samej karze podlega żołnierz, któ-
ry dopuszcza się tego czynu względem żołnie-
rzy, wysłanych na rozkaz lub wezwanych do
pomocy przełożonemu.

§ 3. Jeżeli przestępstwa, określonego w § 1
lub 2, dopuszczono się w czasie wojny,
sprawca

podlega karze więzienia do lat 10.

Art. 61. Jeżeli przestępstwo, określone
w art. 54 § 1, 55, 56, 59, 60, zostało popełnione
w rozdrażnieniu, a było bezpośrednio wywo-
lane zachowaniem się przełożonego niezgod-
nym z przepisami lub przekroczeniem przez
niego władzy służbowej, sąd może zastosować
nadzwyczajne złagodzenie kary.

Art. 62. § 1. Jeżeli dwu lub więcej żołnie-
rzy zmawia się do wspólnego popełnienia
przestępstwa, określonego w art. 55, 59, 60,
każdy z nich podlega karze wedle przepisu,

odnoszącego się do czynu, którego spełnienia
zmowa dotyczy.

§ 2. Nie podlega karze, kto wzięwszy
udział w tem przestępstwie, doniesie o niem
władzy wojskowej, gdy ta nie ma jeszcze
o przestępstwie wiadomości i gdy zamierz-
onemu czynowi można jeszcze zapobiec. Z bez-
karności nie korzysta, kto doprowadził do
przestępstwa.

Art. 63. Żołnierz, który otrzyma wiarogod-
ną wiadomość o przestępstwie, określonym
w art. 62, w czasie, gdy można jeszcze zapo-
biec zamierzonemu czynowi i zaniecha do-
nieść o nim w porę władzy wojskowej,

podlega karze więzienia do lat 3 lub twier-
dzy, albo karze aresztu wojskowego.

Art. 64. § 1. Jeżeli dwu lub więcej żołnie-
rzy skupia się i wspólnymi siłami dopuszcza
się przestępstwa, określonego w art. 55, 59, 60,
każdy z nich

podlega karze więzienia na czas nie krót-
szy od lat 3.

§ 2. Jeżeli tego przestępstwa dopuszczono
się w czasie wojny, przywódcy oraz podzega-
cze, tudzież każdy ze sprawców, który dopu-
ścił się czynnej napaści na przełożonego,

podlega karze więzienia na czas nie krót-

szy od lat 5 lub dożywotnio, albo karze śmierci.

§ 3. Jeżeli tego przestępstwa dopuszczono się w obliczu nieprzyjaciela, każdy ze sprawców

podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat 10 lub dożywotnio, albo karze śmierci.

Art. 65. § 1. Żołnierz, który biorąc udział w przestępstwie, określonym w art. 64, powraca do posłuszeństwa, a nie doszło do czynnej napaści na przełożonego, jeżeli nie jest podżegaczem lub przywódcą,

podlega karze więzienia do lat 3 lub twierdzy, albo karze aresztu wojskowego.

§ 2. Jeżeli wszyscy biorący udział w przestępstwie, określonym w art. 64, powrócą do posłuszeństwa, a nie doszło do czynnej napaści na przełożonego, sąd może do podżegacza lub przywódcy zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary.

Art. 66. Narówni z przywódcą podlega karze biorący udział w przestępstwie, określonym w art. 64, który:

1) osobiście wezwany przez przełożonego do posłuszeństwa, odmówi go wyraźnie słowem lub czynem, albo

2) popiera przestępstwo zapomocą nadużycia haseł lub sygnałów wojskowych, albo

3) posiada najwyższy stopień służbowy wśród biorących udział w tem przestępstwie.

Art. 67. § 1. Żołnierz, który wywołuje wśród innych żołnierzy niezadowolenie ze służby,

podlega karze więzienia do lat 3 lub twierdzy, albo karze aresztu wojskowego.

§ 2. Jeżeli tego przestępstwa dopuszczono się w czasie wojny, sprawca

podlega karze więzienia do lat 5 lub twierdzy.

Art. 68. § 1. Żołnierz, który urządza zebrania żołnierzy dla narady nad sprawami lub instytucjami wojskowymi, albo który zbiera podpisy w celu wspólnego przedstawienia lub zażalenia odnośnie do tychże spraw lub instytucyj,

podlega karze więzienia do lat 3 lub twierdzy, albo karze aresztu wojskowego.

§ 2. Żołnierz, który bierze udział w takim zebraniu, przedstawieniu lub zażaleniu,

podlega karze twierdzy lub aresztu wojskowego.

Art. 69. Żołnierz, który na pytanie przeło-

zonego w sprawach służbowych odpowie nieprawdę,

podlega karze aresztu wojskowego.

Art. 70. Żołnierz, który dopuszcza się przestępstwa, określonego w art. 54 § 1, 55, 59 lub 60, względem warty wojskowej,

podlega karze takiej, jak za czyn, spełniony przeciw przełożonemu.

Art. 71. Karom, przewidzianym w rozdziale niniejszym, podlegają również żołnierze, nie wymienieni w art. 3 § 1, jeżeli dopuszczają się przestępstwa, określonego w tym rozdziale, w stosunku służbowym z przełożonym lub w mundurze wojskowym.

R o z d z i a ł IX.

Przekroczenia władzy.

Art. 72. Żołnierz, który używa władzy służbowej w stosunku do podwładnego do rozkazów lub żądań, niepozostających w żadnym związku ze służbą lub dla celów prywatnych, albo który żąda od podwładnego podarunków, pożycza od niego bez uprzedniej wiedzy wspólnego przełożonego pieniądze lub przyjmuje podarunki, albo też skłania podwładnego zapomocą swego stano-

wiska służbowego do zobowiązań, dlań niekorzystnych lub mogących wywierać wpływ szkodliwy na wzajemny stosunek służbowy, podlega karze więzienia do lat 3 lub twierdzy, albo karze aresztu wojskowego.

Art. 73. Żołnierz, który powstrzymuje podwładnego od wniesienia lub popierania zażalenia, albo udaremnia przepisowo wniesione zażalenie, które ma on obowiązek dalej przedstawić lub zbadać,

podlega karze więzienia do lat 3 lub twierdzy, albo karze aresztu wojskowego.

Art. 74. Żołnierz, który przekracza swój zakres prawa karania, albo wymierza niezasłużone lub niedozwolone kary,

podlega karze więzienia do lat 3 lub twierdzy.

Art. 75. Żołnierz, który bez upoważnienia podejmuje czynność, którą można podjąć tylko z mocy prawa rozkazywania lub karania, podlega karze twierdzy lub aresztu wojskowego.

Art. 76. Żołnierz, który obraża godność osobistą podwładnego lub młodszego w stopniu służbowym, albo obchodzi się z nim niezgodnie z przepisami,

podlega karze więzienia do lat 3 lub twierdzy, albo karze aresztu wojskowego.

Art. 77. § 1. Żołnierz, który zniesławia podwładnego lub młodszego w stopniu służbowym, jeżeli zarzut był nieprawdziwy lub dotyczył okoliczności życia prywatnego lub rodzinnego,

podlega karze więzienia do lat 3 lub twierdzy, albo karze aresztu wojskowego.

§ 2. Niema przestępstwa, jeżeli czyn polega na ujawnieniu okoliczności życia prywatnego lub rodzinnego w interesie służby wojskowej.

Art. 78. § 1. Żołnierz, który uderza podwładnego lub młodszego w stopniu służbowym, albo w inny sposób narusza jego nietykalność cielesną,

podlega karze więzienia do lat 3 lub twierdzy.

§ 2. Jeżeli przestępstwo polega na znęcaniu się nad podwładnym, sprawca

podlega karze więzienia do lat 5 lub twierdzy.

§ 3. Jeżeli z przestępstwa, określonego w § 1, wynikło uszkodzenie ciała, rozstrój zdrowia lub śmierć podwładnego, sprawca

podlega karze twierdzy na czas nie krótszy od miesięcy 3 lub więzienia.

Art. 79. Jeżeli warta wojskowa dopuszcza

się przestępstwa, określonego w art. 72, 73, 75—78,

podlega karze takiej, jakiejby uległ przełożony za spełnienie tego czynu.

Art. 80. Karom, przewidzianym w art. 73, 75—78, podlegają również żołnierze, nie wymienieni w art. 3 § 1, jeżeli dopuszczają się przestępstwa, określonego w tych artykułach, w mundurze wojskowym, w przypadkach, w których przysługują im prawa przełożonego.

R o z d z i a ł X.

Przestępstwa przeciw szczególnym obowiązkom służbowym.

Art. 81. § 1. Żołnierz, który jako dowódca warty wojskowej lub jednostki, przeznaczonej do wykonywania pewnego zlecenia, albo jako rozprawdzający lub wartownik, wprawia się w stan, czyniący go niezdolnym do pełnienia służby, albo stanowisko lub posterunek opuści, albo wogóle postępuje wbrew danym mu przepisom o tej służbie,

podlega karze więzienia do lat 3 lub twierdzy, albo karze aresztu wojskowego.

§ 2. Jeżeli z tego przestępstwa wynikła

znaczną szkodą lub niebezpieczeństwem takiej szkody, sprawca

podlega karze więzienia do lat 10.

§ 3. Jeżeli przestępstwa, określonego w § 1, dopuszczono się w obliczu nieprzyjaciela, a z przestępstwa wynikła znaczna szkoda lub niebezpieczeństwo takiej szkody, sprawca

podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat 5, dożywotnio lub karze śmierci.

Art. 82. § 1. Żołnierz, który jako dowódca warty wojskowej lub jednostki, przeznaczonej do wykonywania pewnego zlecenia, albo jako wartownik, dopuszcza do spełnienia przestępstwa, któremu mógł i był służbowo obowiązany przeszkodzić,

podlega takiej karze, jakgdyby sam spełnił to przestępstwo.

§ 2. Jeżeli za takie przestępstwo sąd miałby wymierzyć karę aresztu, albo karę grzywny, wówczas stosuje zamiast aresztu powyżej 1 roku więzienie w takim samym wymiarze, zamiast innej kary aresztu lub grzywny — karę twierdzy lub aresztu wojskowego. Niezależnie od tej kary, w warunkach art. 12. § 2, wymierza sąd również grzywnę.

Art. 83. Żołnierz, który za czyn, stanowiący naruszenie obowiązku służbowego, albo w związku z pełnieniem obowiązku służbowe-

go przyjmuje dla siebie lub innej osoby korzyść majątkową lub osobistą lub ich obietnicę, albo też takiej korzyści żąda,

podlega karze więzienia do lat 10.

Art. 84. § 1. Żołnierz, który dopuszcza do ucieczki aresztowanego, powierzonego jego dozorowi, konwojowi lub straży lub uwolnienie aresztowanego skutecznia,

podlega karze więzienia do lat 5 lub twierdzy.

§ 2. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie.

podlega karze twierdzy lub aresztu wojskowego.

Art. 85. § 1. Żołnierz, który wbrew swemu obowiązkowi nie dokona aresztowania,

podlega karze więzienia do lat 5 lub twierdzy.

§ 2. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie,

podlega karze twierdzy lub aresztu wojskowego.

Art. 86. Żołnierz, który wystawia nieprawdziwe poświadczenie służbowe, albo zdaje niezgodne z prawdą raporty, meldunki lub sprawozdania służbowe, albo je dalej przedkłada,

podlega karze więzienia do lat 3 lub twierdzy, albo karze aresztu wojskowego.

Art. 87. Żołnierz, który narusza obowiązek służbowy z obawy przed osobistym niebezpieczeństwem,

podlega karze więzienia do lat 2 lub twierdzy, albo karze aresztu wojskowego.

Art. 88. Żołnierz, który narusza obowiązek dozoru nad podwładnymi,

podlega karze twierdzy lub aresztu wojskowego.

Art. 89. Żołnierz, który zaniecha obowiązkowego doniesienia lub ścigania przestępstw swoich podwładnych,

podlega karze twierdzy lub aresztu wojskowego.

Art. 90. Żołnierz, który lekkomyślnie lub przez niedbalstwo w pełnieniu służby powoduje znaczne uszkodzenie okrętu, statku powietrznego, albo innego przedmiotu służbowego lub ich przynależności,

podlega karze więzienia do lat 2 lub twierdzy, albo karze aresztu wojskowego.

Art. 91. Żołnierz, który porzuca przedmiot służbowy, powierzony mu do użytku służbowego,

podlega karze twierdzy do 6 miesięcy lub aresztu wojskowego.

R o z d z i a ł X I.

Przestępstwa przeciwko porządkowi wojskowemu.

Art. 92. Żołnierz, który opuszcza wartę lub swe miejsce przy jednostce, przeznaczonej do wykonania pewnego zlecenia,

podlega karze twierdzy lub aresztu wojskowego.

Art. 93. § 1. Żołnierz, który przez nieostrożne obchodzenie się ze służbową bronią lub amunicją uszkadza człowieka na ciele,

podlega karze więzienia do lat 3 lub twierdzy, albo karze aresztu wojskowego.

§ 2. Jeżeli z tego przestępstwa wynika śmierć człowieka, sprawca

podlega karze więzienia do lat 5.

Art. 94. Żołnierz, który używa broni służbowej wbrew przepisom, zezwalającym na użycie broni służbowej,

podlega karze więzienia do lat 2 lub twierdzy, albo karze aresztu wojskowego.

Art. 95. Żołnierz, który zawiera małżeństwo bez wymaganego zezwolenia władzy wojskowej,

podlega karze twierdzy do 6 miesięcy lub aresztu wojskowego.

Art. 96. Żołnierz, który w służbie lub po wyznaczeniu do służby wprawia się w stan, czyniący go niezdolnym do pełnienia obowiązków służbowych,

podlega karze więzienia do lat 2 lub twierdzy, albo karze aresztu wojskowego.

Art. 97. § 1. Żołnierz, który wnosi zażalenie, oparte na nieprawdziwych twierdzeniach,

podlega karze więzienia do lat 2 lub twierdzy, albo karze aresztu wojskowego.

§ 2. Jeżeli sprawca działa nieумыślnie, podlega karze aresztu wojskowego.

Art. 98. Żołnierz aresztowany, który się sam uwalnia,

podlega karze więzienia do lat 2 lub twierdzy, albo karze aresztu wojskowego.

Art. 99. Oficer, odbywający karę aresztu wojskowego zwykłego lub karę dyscyplinarną aresztu domowego, który nie stosuje się do przepisanego sposobu odbywania tego aresztu,

podlega karze więzienia do lat 2 lub twierdzy.

R o z d z i a ł XII.

Przestępstwa w polu przeciwko ludności i mieniu.

Art. 100. § 1. Żołnierz, który w polu, bez pozwolenia zabiera jako zdobycz rzeczy, ulegające prawu zdobyczy,

podlega karze więzienia do lat 3 lub twierdzy, albo karze aresztu wojskowego.

§ 2. Tej samej karze podlega żołnierz, który przywłaszcza sobie zdobycz, prawnie zabraną.

Art. 101. § 1. Żołnierz, który w polu, korzystając z popłochu wojennego lub nadużywając swej przewagi wojskowej, z chęci zysku:

a) zabiera lub wymusza rzeczy należące do ludności, albo

b) nakłada kontrybucję wojenną lub przymusowe świadczenia, albo

c) przekracza miarę poruczonych mu rekwizycyj,

podlega karze więzienia do lat 10.

§ 2. Jeżeli przestępstwa tego dopuszczono się przez użycie przemocy lub groźby natychmiastowego gwałtu, sprawca

podlega karze więzienia na czas nie krótszy od 1 roku.

§ 3. Niema przestępstwa, jeżeli przywłaszczenie obejmuje tylko środki żywnościowe i lecznicze, przedmioty, służące do ubrania, środki opałowe, furazowe lub przewozowe i jeżeli odpowiada ono istniejącej potrzebie.

Art. 102. Żołnierz, który w polu złośliwie lub swawolnie pustoszy lub niszczy cudze mienie,

podlega karze więzienia do lat 3 lub twierdzy, albo karze aresztu wojskowego.

Art. 103. Żołnierz, który na placu boju ograbia zwłoki poległych żołnierzy polskich lub sprzymierzonych, albo który w polu — odbiera lub wymusza jakikolwiek przedmiot od chorego lub rannego żołnierza, albo od jeńca wojennego, powierzonego jego straży, podlega karze więzienia.

Art. 104. § 1. Żołnierz, który w polu, odłączywszy się od swej jednostki, uciska ludność,

podlega karze więzienia do lat 5.

§ 2. Jeżeli tego przestępstwa dopuściło się dwu lub więcej żołnierzy, którzy zmówili się w celu ciągłego uciskania ludności, każdy z nich

podlega karze więzienia na czas nie krótszy od 1 roku.

R o z d z i a ł XIII.

Przestępstwa wartowników cywilnych.

Art. 105. Karom, przewidzianym w art. 81, 82, 92, podlega również ten, kto pełniąc na zasadzie stosunku służbowego lub umownego czynności wartownicze w poszczególnych działach administracji wojskowej lub w wojskowych przedsiębiorstwach skomercjalizowanych, dopuszcza się, w czasie trwania takiego stosunku, działania, określonego w powyższych artykułach.

R o z d z i a ł XIV.

Przestępstwa jeńców wojennych.

Art. 106. Jeniec wojenny, który ucieka, łamiąc słowo honoru, albo pozostawiony na wolności na słowo honoru pod oznaczonymi warunkami, nie dotrzymuje ich, podlega karze więzienia.

Art. 107. Jeniec wojenny, zwolniony na słowo honoru i znowu wzięty przez wojska polskie lub sprzymierzone do niewoli na polu walki, podlega karze śmierci.

Art. 108. Karom, przewidzianym w rozdziale VIII, podlegają jeńcy wojenni, jeżeli

dopuszczają się działania, określonego w tym rozdziale, w czasie pozostawania pod nadzorem wojskowym.

Art. 109. § 1. Do jeńców wojennych nie stosuje się kar dodatkowych wymienionych w art. 18.

§ 2. Rodzaje kary aresztu wojskowego stosuje się do jeńców wojennych, uwzględniając ich stopnie wojskowe.

Rozdział XV.

Przepisy końcowe.

Art. 110. Wykonanie kodeksu karnego wojskowego porucza się Ministrowi Spraw Wojskowych.

Art. 111. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1933 r. równocześnie z przepisami wprowadzającymi kodeks karny wojskowy.

III.

ROZPORZĄDZENIE PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

z dnia 21 października 1932 r. Dz. U. R. P. Nr. 91, poz. 766.

PRZEPISY WPROWADZAJĄCE KODEKS KARNY WOJSKOWY.

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i art. 1 lit. a) ustawy z dnia 17 marca 1932 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 22, poz. 165) postanawiam co następuje:

Art. 1. § 1. Z dniem wejścia w życie kodeksu karnego wojskowego z dnia 21 października 1932 r. tracą moc obowiązującą przepisy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. w sprawie kodeksu karnego wojskowego (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 328), jeżeli przepisy dalsze nie stanowią inaczej.

§ 2. Jeżeli rozporządzenie niniejsze mówi

bez bliższego oznaczenia o kodeksie karnym wojskowym, należy przez to rozumieć kodeks karny wojskowy z dnia 21 października 1932 r., jeżeli zaś mówi o kodeksie karnym, należy przez to rozumieć kodeks karny z dnia 11 lipca 1932 r.

Art. 2. Pozostają w mocy przepisy art. 152 ustęp I pkt. 1) i 2), art. 153 ustęp VI, VII i VIII, art. 154 ust. I, art. 155 i art. 156 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. w sprawie kodeksu karnego wojskowego (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 328).

Art. 3. Jeżeli dotychczasowe przepisy ustawowe powołują przepisy karne kodeksu karnego wojskowego z dnia 22 marca 1928 r., należy stosować odpowiedni przepis karny kodeksu karnego wojskowego.

Art. 4. § 1. W razie zbiegu wykroczeń z innymi przestępstwami, stosuje się przepisy art. 31 — 36 kodeksu karnego.

§ 2. Odpowiedzialności karnej za wykroczenia, popełnione zagranicą, ulegają żołnierze w czynnej służbie wojskowej, niezależnie od przepisów, obowiązujących w miejscu popełnienia wykroczenia.

Art. 5. Karę śmierci, wymierzoną przez sąd wojskowy, wykonuje wojsko — przez rozstrzelanie.

Art. 6. § 1. Kary co do żołnierzy w czynnej służbie wojskowej wykonywują władze wojskowe bez względu na to, kiedy przestępstwo popełniono lub karę orzeczono.

§ 2. Wykonanie kary pozbawienia wolności, prócz kary aresztu wojskowego, oraz wykonanie kary grzywny przechodzi na władze cywilne w przypadkach:

a) rozwiązania stosunku służby czynnej, z wyjątkiem przeniesienia w stan nieczynny, albo

b) skazania na karę wydalenia z wojska lub z marynarki wojennej, albo wydalenia z korpusu oficerskiego, albo też

c) rozwiązania z innego powodu wojskowego stosunku służbowego.

§ 3. Władze cywilne wykonywują karę twierdzy tak, jak karę aresztu.

§ 4. Minister Spraw Wojskowych może zezwolić na wykonanie kary pozbawienia wolności co do żołnierza w stanie spoczynku przez władze wojskowe.

Art. 7. Sposób wykonywania kar pozbawienia wolności w zakładach wojskowych określa regulamin, wydany przez Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 8. § 1. Areszt wojskowy zwykły odbywają oficerowie w swem mieszkaniu (kaju-

cie). Podczas odbywania tego aresztu nie wolno oficerowi opuszczać mieszkania (kajuty), ani przyjmować odwiedzin. Inne osoby odbywają areszt wojskowy zwykły pod zamknięciem.

§ 2. Areszt wojskowy obostrzony odbywają oficerowie pod zamknięciem, w odosobnieniu, w przewidzianej do tego celu izbie (kajucie). Inne osoby odbywają areszt wojskowy obostrzony pod zamknięciem, w ten sposób, że skazany otrzymuje twarde łoże, oraz jako pożywienie, chleb i wodę. Obostrzenia te odpadają czwartego, ósmego i dwunastego dnia, następnie zaś co trzeci dzień.

Art. 9. Jeżeli stan zdrowia skazanego nie pozwala na odbywanie kary aresztu wojskowego obostrzonego, stosuje się areszt wojskowy zwykły. Czas trwania wymierzonej kary nie ulega skutek tego przedłużeniu.

Art. 10. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej określi, o ile wykonywanie kar aresztu wojskowego ulega zmianie, jeżeli kary te mają być wykonywane w czasie wojny, albo na okrętach lub innych statkach marynarki wojennej, pełniących służbę.

Art. 11. Kary dodatkowe wydalenia z wojska lub z marynarki wojennej, degradacji i wydalenia z korpusu oficerskiego wykony-

wa się przez ogłoszenie, w sposób, określony rozkazem Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 12. § 1. Warunkowe zwolnienie zarządza i odwołuje Minister Spraw Wojskowych. Uprawnienie to Minister Spraw Wojskowych może w całości lub częściowo przekazać właściwym dowódcom.

§ 2. W razie przekazania właściwym dowódcom uprawnień co do warunkowego zwolnienia, wydają oni postanowienia w tych sprawach po wysłuchaniu wniosku prokuratora wojskowego. Postanowienie nie ulega zaskarżeniu.

§ 3. Jeżeli właściwy dowódca nie zgadza się z wnioskiem prokuratora, stosuje się przepis ustępu 4 art. 101 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 maja 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 59, poz. 368).

§ 4. W razie odmowy warunkowego zwolnienia, skazany może zgłosić ponowną prośbę nie wcześniej, niż po upływie 6 miesięcy od daty odmownego załatwienia poprzedniej prośby.

Art. 13. § 1. Prośby skazanych o przywrócenie w myśl art. 53 kodeksu karnego utraczonych praw, oraz zdolności do uzyskania utraczonych praw (art. 45 i 46 kodeksu karnego), tudzież wnioski skazanych o zatarcie skaza-

nia rozpoznaje ten wojskowy sąd okręgowy, który wydał wyrok w pierwszej instancji lub w którego okręgu wojskowy sąd rejonowy wydał wyrok.

§ 2. Jeżeli orzekło kilka sądów wojskowych, albo sąd wojskowy i sąd powszechny, właściwym jest ten sąd, w którym lub w którego okręgu zapadł wyrok ostatni.

§ 3. Przed wydaniem uchwały co do przywrócenia praw lub zatarcia skazania, wojskowy sąd okręgowy przeprowadza dochodzenia w celu zebrania informacji o zachowaniu się skazanego po wyroku.

§ 4. Wojskowy sąd okręgowy rozpoznaje prośby (wnioski) o przywrócenie praw lub o zatarcie skazania na posiedzeniu dyspozycyjnym.

§ 5. O przywróceniu praw lub o zatarciu skazania prokurator przy wojskowym sądzie okręgowym zawiadamia niezwłocznie władzę, prowadzącą rejestry karne.

§ 6. W przypadkach skazania przez sądy polowe, rozpoznaje prośby (wnioski) o przywrócenie praw lub o zatarcie skazania ten wojskowy sąd okręgowy, który przejął sprawę danego sądu polowego.

Art. 14. Przy stosowaniu kodeksu karnego wojskowego z dnia 22 marca 1928 r. w myśl art. 2 kodeksu karnego:

a) zamiast kary ciężkiego więzienia lub więzienia zastępującego dom poprawy lub więzienia, albo zamiast kary twierdzy powyżej 1 roku, wymierza się karę więzienia,

b) za przestępstwa, zagrożone karą twierdzy do 1 roku, wymierza się karę twierdzy,

c) za przestępstwa, zagrożone karą aresztu wojskowego, wymierza się areszt wojskowy,

d) można stosować art. 59 kodeksu karnego wraz z przepisami art. 29 kodeksu karnego wojskowego, jeżeli według kodeksu karnego wojskowego z dnia 22 marca 1928 r. złagodzenie kary mogło nastąpić.

Art. 15. § 1. Orzeczenia, przewidziane w art. 61, 62, 70, 71, 73 § 1 i 2, 76, 80 § 1, 83 § 1, 84 § 1 tudzież w art. 69 § 2, 79 i 82 § 1 kodeksu karnego, sąd zamieszcza w wyroku, który wydaje w danej sprawie.

§ 2. Orzeczenia, przewidziane w art. 63, 73 § 3, 75, 80 § 2, 81, 82 § 2, 83 § 2, 84 § 2 i 85 kodeksu karnego, wydaje ten sąd wojskowy, który w pierwszej instancji rozpoznawał sprawę, w formie uchwały, orzeczenia przewidziane w art. 69 § 2, 79 i 82 § 1 kodeksu karnego — w formie uchwały, jeżeli sprawy nie ukończono wyrokiem, orzeczenie zaś przewidziane w art. 62 § 1 w formie uchwały, jeżeli nie znajduje się ono w wyroku.

Art. 16. W przypadkach, których wedle przepisów kodeksu karnego lub kodeksu karnego wojskowego sąd może sprawcę od kary uwolnić, a postępowanie karne nie zostało umorzone, następuje uwolnienie od kary w formie wyroku uwalniającego.

Art. 17. W austriackiej ustawie postępowania karnego dla wspólnej siły zbrojnej z dnia 5. lipca 1912 r., zastosowanej w polskim sądownictwie wojskowym rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 10 maja 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 59, poz. 368) wprowadza się następujące zmiany:

1) § 2 otrzymuje brzmienie następujące:

„Z pominięciem postępowania sądowego może w przypadkach, określonych w art. 32 kodeksu karnego wojskowego, nastąpić zamiast kary zagrożonej wymierzenie kary dyscyplinarnej, według obowiązujących przepisów dyscyplinarnych.

Wymierzenie kary dyscyplinarnej zamiast kary zagrożonej za przestępstwo ścigane jedynie na wniosek pokrzywdzonego, na wniosek jego władzy przełożonej lub z oskarżenia prywatnego, może nastąpić tylko za zgodą stawiającego wniosek lub oskarżyciela prywatnego.

Jeżeli za przestępstwo nastąpiło ukaranie dyscyplinarne mimo braku powyższej zgody,

albo mimo braku warunków do dyscyplinarnego ukarania, określonych w art. 32 kodeksu karnego wojskowego, należy wszcząć postępowanie sądowe, o ile ściganie nie uległo przedawnieniu. W przypadku takim, w razie sądowego skazania, sąd, wymierzając karę pozbawienia wolności, zalicza na jej poczet wykonaną karę dyscyplinarną aresztu.

Jeżeli przestępstwo, za które wymierzenie kary dyscyplinarnej nie jest dopuszczalne, zbiega się z przestępstwem, za które wymierzenie kary dyscyplinarnej jest dopuszczalne, wówczas należy objąć je postępowaniem sądowym, o ile nie zarządzono jego wyłączenia“.

2) Ustęp ostatni § 3 otrzymuje brzmienie następujące:

„Przy przestępstwach ściganych na wniosek pokrzywdzonego lub jego władzy przełożonej, następuje, po postawieniu wniosku, ściganie z urzędu“.

3) Ustęp 1 § 88 otrzymuje brzmienie następujące:

„Jeżeli oskarżenie ma za przedmiot zbrodnię, wówczas należy wyznaczyć oskarżonemu obrońcę z urzędu do rozprawy głównej i rozprawy przed Najwyższym Sądem Wojskowym, o ile sam nie chce wybrać sobie obrońcy (§ 89)“.

4) Ustęp 2 § 138 otrzymuje brzmienie następujące:

„Jeżeli czyn wedle § 2 nadaje się do ukarania dyscyplinarnego, karę wymierza właściwy dowódca na wniosek prokuratora wojskowego (oficera sądowego)“.

5) W ustępie 3 § 138 zamiast wyrazów: „przekroczenie dyscyplinarne“ umieszcza się wyrazy: „przewinienie dyscyplinarne“.

6) Pkt. 3 ustępu 1 § 308 otrzymuje brzmienie następujące:

„na jaką karę oskarżonego skazano i ewentualnie jakie środki zabezpieczające zarządzone“.

7) Pkt. 5 ustępu 1 § 308 otrzymuje brzmienie następujące:

„jeżeli orzeczono grzywnę, — oznaczenie kary na wolności, która ma ją zastąpić w razie nieściągalności grzywny lub w razie, gdyby jej ściągnięcie narażało skazanego na ruinę majątkową“.

8) Ustęp 2 § 310 otrzymuje brzmienie następujące:

„W razie skazania, należy podać okoliczności, któremi sąd kierował się przy wymiarze kary“.

9) W pkt. 11 § 358 skreśla się słowa: „o ile wymiar ten zależy od okoliczności obciążają-

cych lub łagodzących, wymienionych wyrażenie w prawie karnem wojskowym“.

10) § 421 skreśla się.

Art. 18. W rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 maja 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 59, poz. 368) wprowadza się następujące zmiany:

1) Art. 2 otrzymuje brzmienie następujące:

„Właściwości sądów wojskowych za wszystkie przestępstwa podlegają:

a) żołnierze w czynnej służbie wojskowej i w stanie nieczynnym — za przestępstwa, popełnione w czasie czynnej służby lub stanu nieczynnego;

b) osoby, które przebywają przy jednostce zmobilizowanej lub będącej poza granicami Rzeczypospolitej na mocy jakiegokolwiek stosunku służbowego lub umownego, albo wogóle przy jednostce takiej znajdują się lub jej towarzyszą;

c) osoby, wchodzące w skład załogi okrętu, należącego do marynarki wojennej, a znajdujące się w służbie lub wzięte w charakterze służbowym na pokład takiego okrętu;

d) osoby, wchodzące w skład załogi statku wcielonego czasowo do marynarki wojennej w czasie mobilizacji lub woj-

ny, albo wzięte w charakterze służbowym na pokład takiego statku;

e) jeńcy wojenni i zakładnicy — pozostający pod nadzorem wojskowym“.

2) Art. 3 otrzymuje brzmienie następujące:

„Właściwości sądów wojskowych podlegają również:

a) osoby, nie czyniące zadość powołaniu lub publicznemu wezwaniu do służby wojskowej, za przestępstwa, przewidziane w art. 45, 46, 47 kodeksu karnego wojskowego;

b) osoby stanu urlopowanych oraz wojskowi w stanie spoczynku — za przestępstwa, przewidziane w rozdziale VIII kodeksu karnego wojskowego, w warunkach, określonych w art. 71 tegoż kodeksu, oraz za przestępstwa, przewidziane w art. 73, 75—78 kodeksu karnego wojskowego, w warunkach, określonych w art. 80 tegoż kodeksu;

c) osoby, pełniące czynności wartownicze, w warunkach, określonych w art. 105 kodeksu karnego wojskowego, za przestępstwa, przewidziane w art. 81, 82 i 92 tegoż kodeksu;

d) jeńcy wojenni za przestępstwa, prze-

widziane w art. 106 i 107 kodeksu karnego wojskowego;

e) osoby, które na zasadzie stosunku publiczno-prawnego lub umownego pełnią służbę w poszczególnych działach administracji wojskowej — za popełnione w czasie trwania tego stosunku przestępstwa, określone w art. 100 lub 104 kodeksu karnego, oraz przestępstwa, przewidziane w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 lutego 1928 r. o karach za szpiegostwo i niektóre inne przestępstwa przeciw Państwu (Dz. U. R. P. Nr. 18, poz. 160);

f) osoby, zatrudnione w przedsiębiorstwach przemysłowych publicznych i prywatnych, za przestępstwa, określone w art. 100, 104 lub 105 kodeksu karnego, oraz za przestępstwa, przewidziane w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 lutego 1928 r. o karach za szpiegostwo i niektóre inne przestępstwa przeciw Państwu (Dz. U. R. P. Nr. 18, poz. 160) — popełnione w czasie oraz w związku z wykonywaniem umowy lub zlecenia co do dostawy przedmiotów zaopatrzenia wojska;

g) inne osoby, na podstawie szczególnych

przepisów ustawowych, za przestępstwa, określone w tych przepisach“.

3) Art. 12 otrzymuje brzmienie następujące:

„Rozpoznaniu wojskowych sądów rejonowych ulegają sprawy szeregowców i podoficerów:

- a) o występki wojskowe, zagrożone karą pozbawienia wolności na czas do jednego roku, niezależnie od kar dodatkowych, albo zagrożone karą pozbawienia wolności na czas do lat trzech, o ile ze względu na okoliczności czynu nie należy oczekiwać surowszej kary, niż kary pozbawienia wolności do jednego roku, niezależnie od kar dodatkowych;
- b) o występki pospolite, zagrożone karą pozbawienia wolności na czas do jednego roku, choćby w połączeniu z grzywną lub karami dodatkowymi, albo zagrożone karą surowszą, o ile ze względu na okoliczności czynu nie należy oczekiwać surowszej kary, niż kary pozbawienia wolności do jednego roku, choćby w połączeniu z grzywną lub karami dodatkowymi;
- c) o wykroczenia.

Sprawy, wymienione pod lit. a) i b), w przypadkach, gdy występki zagrożony jest

karą pozbawienia wolności powyżej jednego roku, mogą być przekazywane wojskowym sądom rejonowym wyłącznie przez prokuratora przy wojskowym sądzie okręgowym, za zgodą właściwego dowódcy dla tegoż sądu“.

4) Art. 59 otrzymuje brzmienie następujące:

„Postępowaniu doraźnemu w sądach wojskowych poddać można przestępstwa wojskowe, przewidziane w art. 34—37, 39—41, 46—48, 51, 55, 60, 64, 70 (o ile dopuszczono się wobec warty wojskowej przestępstwa określonego w art. 55), 101 kodeksu karnego wojskowego, a popełnione po ogłoszeniu zarządzenia o poddaniu ich postępowaniu doraźnemu“.

5) Ustęp 1 art. 60 otrzymuje brzmienie następujące:

„Postępowaniu doraźnemu w sądach wojskowych poddać można ponadto:

- a) przestępstwa, które w myśl obowiązujących przepisów ustawowych mogą być poddane postępowaniu doraźnemu w sądach powszechnych;
- b) przestępstwa wymienione w art. 4 i 75 niniejszego rozporządzenia — popełnione po ogłoszeniu zarządzenia o poddaniu ich postępowaniu doraźnemu“.

6) Po art. 60 dodaje się art. 60-a w brzmieniu następującem:

„Postępowanie doraźne w sądach wojskowych za przestępstwa, wymienione w art. 59 i 60, a popełnione po poprzednim ogłoszeniu zarządzenia o wprowadzeniu sądów doraźnych, może być stosowane do wszystkich osób, które za odnośne przestępstwa podlegają sądownictwu wojskowemu lub zostały temu sądownictwu poddane.

Postępowaniu doraźnemu podlegają także podżegacze i pomocnicy przestępstwa, tak dokonanego, jak i usiłowanego.

Wymiar kary następuje wyłącznie wedle przepisów ustawy wojskowego postępowania karnego“.

Art. 19. Wykonanie niniejszego rozporządzenia porucza się Ministrowi Spraw Wojskowych.

Art. 20. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1933 r.

**ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAW WOJSKOWYCH**

z dnia 30 grudnia 1932 r.

w sprawie warunkowego zwolnienia osób, odbywających karę pozbawienia wolności z mocy wyroków wojskowych sądów karnych.

(Dz. U. R. P. Nr. 12, poz. 80 z r. 1933).

Na podstawie artykułów 12 i 19 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 21 października 1932 r. w sprawie przepisów wprowadzających kodeks karny wojskowy (Dz. U. R. P. Nr. 91, poz. 766) zarządzam co następuje:

§ 1. Minister Spraw Wojskowych zarządza i odwołuje warunkowe zwolnienie z odbycia części kary, orzeczonej przez sąd wojskowy co do:

- A. oficerów, skazanych na karę pozbawienia wolności,
- B. innych osób, skazanych na karę:
  - 1) więzienia na czas ponad lat 5 lub dożywotnio,
  - 2) więzienia do lat 5, o ile na taką karę zamieniono w drodze łaski orzeczoną przez sąd karę śmierci, dożywotniego więzienia lub więzienia ponad 5 lat,
  - 3) więzienia do lat 5 lub aresztu za przestępstwa przewidziane:

- a) w art. 38, 40—42, 52, 55, 59 § 2 i 3, 60, 62 § 1, 63—68, 78 § 2 i 3 i 83 Kodeksu karnego wojskowego,
- b) w art. 46 i 47 Kodeksu karnego wojskowego, o ile równocześnie orzekł sąd wydalenie z wojska lub z marynarki wojennej, albo degradację,
- c) w art. 93—123, 125, 126, 131, 152, 153, 154, 156, 163—167, 215 § 1, 216 § 1, 217 § 1, 218, 219 § 1 Kodeksu Karnego,
- d) w art. 1—11 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 lutego 1928 r. o karach za szpiegostwo i niektóre inne przestępstwa przeciw Państwu (Dz. U. R. P. Nr. 18, poz. 160).

§ 2. Postanowienia o zarządzaniu i odwoływaniu warunkowego zwolnienia z odbycia części kary osób skazanych wyrokami wojskowych sądów karnych w przypadkach niewymienionych w § 1 przekazuje się właściwym dowódcom w przedmiocie przestępstw należących do właściwości wojskowych sądów okręgowych (admiralskich).

Ponadto wymienieni właściwi dowódcy zarządzają i odwołują warunkowe zwolnienie w wypadkach przewidzianych w § 1 niniejszego rozporządzenia jeśli Minister Spraw Wojskowych przekaze im dotyczące uprawnienie.

Warunkowe zwolnienie zarządza i wydane przez siebie odwołuje właściwy dowódca w przedmiocie przestępstw należących do właściwości tego wojskowego sądu okręgowego (admiralskiego), który wydał wyrok w I instancji, względnie w którego okręgu znajduje się wojskowy sąd rejonowy (marynarski), który wydał wyrok w I instancji.

§ 3. Warunkowe zwolnienie może nastąpić na prośbę lub z urzędu.

Prośbę może wnieść skazany, jego obrońca lub pełnomocnik, małżonek, krewni i powinowaci w linii wstępnej i zstępnej, rodzeństwo, ustawowi zastępcy (opiekunowie, kuratorowie) i wychowawcy.

Prośby innych osób mogą stanowić powód do rozwiązania sprawy z urzędu.

§ 4. Prośbę można zgłosić ustnie do protokołu lub pisemnie w komendzie (zarządzie) więzienia, w którym skazany odbywa karę, albo u właściwego prokuratora wojskowego (§ 8 ustęp 1 i § 15), albo też u przełożonej władzy skazanego.

§ 5. Prośbę opinuje komendant (zarząd) więzienia, w którym skazany odbywa karę. Komendant (zarząd) więzienia przeprowadza również potrzebne dochodzenia.

Do komendanta (zarządu) więzienia należy kierować również prośby zgłoszone u prokuratorów wojskowych i u władz przełożonych skazanego.

§ 6. W toku dochodzeń prócz stwierdzenia jak skazany prowadził się w więzieniu, należy zbadać osobiste stosunki skazanego, stosunek do służby wojskowej, poprzednią karalność, jeśli zaś skazany po zwolnieniu go z więzienia nie ma powrócić do czynnej służby wojskowej, to również jego zdolność zarobkowania, możliwość uzyskania przezeń pracy zarobkowej, lub kwestję zapewnienia mu w inny sposób warunków utrzymania w miejscowości, do której zamierza udać się, oraz inne okoliczności mogące mieć wpływ na postanowienie o zwolnieniu.

§ 7. Prośbę można zgłosić i przedstawić do decyzji w ostatnich 15 dniach okresu przewidzianego w art. 65 § 2 Kodeksu Karnego, jeśli dwie trzecie kary nie przenoszą jednego roku. W innych przypadkach — w ostatnich dniach 30 tego okresu.

Prośby zgłoszone przed powyższym terminem lub też przed terminem, przewidzianym w art. 12 § 4 Przepisów wprowadzających kodeks karny wojskowy (Dz. U. R. P. z 1932 r. Nr. 91, poz. 766) odrzuca komendant (zarząd) więzienia.

Zażalenie na takie postanowienie komendanta więzienia wojskowego jest dopuszczalne tylko wedle wojskowych przepisów o zażaleniach; na postanowienie zaś zarządu więzienia podlegającego władzom cywilnym tylko w trybie nadzoru służbowego.

§ 8. Komendant (zarząd) więzienia przedstawia prośbę ze swoją opinią prokuratorowi przy tym wojskowym sądzie okręgowym (admiralskim), który wydał wyrok I instancji, lub w którego okręgu znajduje się sąd rejonowy (marynarski), który wydał wyrok.

Prokurator przy wojskowym sądzie okręgowym (admiralskim) odrzuca prośbę, jeśli jest przedczesną, albo jeśli wniosła ją osoba nieuprawniona, a prokurator nie znajduje w niej podstawy do rozpatrzenia sprawy z urzędu.

Przeciw temu postanowieniu nie służy zażalenie. W innych przypadkach prokurator wojskowy — po uzupełnieniu dochodzeń, jeśli je uzna za potrzebne — przedstawi sprawę ze swoim wnioskiem właściwemu dowódcy lub przedłoży ją Naczelnemu Prokuratorowi Wojskowemu,

zależnie od właściwości, określonej w §§ 1 i 2 niniejszego rozporządzenia.

Jeśli wyrok wydał wojskowy sąd rejonowy (marynarski) prokurator wojskowy przed postawieniem wniosku co do zwolnienia może zażądać opinii właściwego dowódcy w przedmiocie przestępstw należących do właściwości odnośnego wojskowego sądu rejonowego (marynarskiego).

Właściwy dowódca wydaje według własnego uznania postanowienie co do warunkowego zwolnienia w sprawie przedstawionej mu przez prokuratora wojskowego.

Przeciw temu postanowieniu nie służy zażalenie.

§ 9. Naczelnny Prokurator Wojskowy odrzuca prośbę, jeżeli mu ją przedstawiono przedwcześnie, lub jeśli ją wniosła osoba nieuprawniona, a nie znajduje on podstawy do rozpatrzenia sprawy z urzędu. Przeciw temu postanowieniu nie służy zażalenie. W innych przypadkach Naczelnny Prokurator Wojskowy przedstawi sprawę ze swym wnioskiem Ministrowi Spraw Wojskowych, który wyda postanowienie.

§ 10. W postanowieniu odmawiającem zwolnienia należy oznaczyć termin, przed upływem którego nie można zgłaszać ponownej prośby (art. 12 § 4 Przepisów wprowadzających kodeks karny wojskowy — Dz. U. R. P. z 1932 r. Nr. 91, poz. 766).

§ 11. W postanowieniu zarządzającym zwolnienie można nakazać zwolnionemu, aby o każdej zmianie swego miejsca pobytu zawiadamił natychmiast najbliższy posterunek Policji Państwowej (Komisarjat Policji Państwowej w miastach) miejscowości, którą opuszcza i do której

przybywa (dozór ochronny). Obowiązek ten ustaje z upływem okresu próby. Końcowy termin tego okresu, jako też termin, w którym karę uważa się za odbytą, należy zaznaczyć w postanowieniu (art. 66 Kodeksu Karnego).

Nakazu zawiadamiania nie wydaje się, jeżeli skazany po zwolnieniu zostaje odesłany do formacji wojskowej, a okres próby jest krótszy od okresu pozostającego mu do odsłużenia czynnie w wojsku.

§ 12. Postanowienie zarządzające zwolnienie komendant (zarząd) więzienia wykonywa natychmiast, chyba że zaszyły lub wyszły najaw okoliczności, któreby mogły uzasadniać odmowę zwolnienia. Komendant (zarząd) więzienia przedstawi w tym przypadku sprawę natychmiast prokuratorowi wojskowemu.

Komendant (zarząd) więzienia wypuszczając skazanego na wolność, powiadomi go o obowiązkach co do sprawowania się, o obowiązkach meldunkowych i skutkach ich zaniedbania, jeśli został wydany nakaz zawiadamiania o miejscu pobytu, oraz zawiadomi o zwolnieniu i jego warunkach (art. 67 i 68 Kodeksu Karnego) dowódcę formacji, do której zwolniony zostaje odesłany lub posterunek (komisarjat Policji Państwowej właściwy dla miejscowości, do której udaje się zwolniony, nie pozostający w czynnej służbie wojskowej).

§ 13. Postanowienia §§ 4—12 stosuje się odpowiednio także w przypadku, gdy z urzędu postanowiono przedstawić wniosek o warunkowe zwolnienie. Komendanci (zarządy) więzień są obowiązani przedstawiać takie wnioski

co do skazanych, którzy czynią zadość wymogom warunkowego zwolnienia (§ 6).

Dochodzenia celem przygotowania wniosku wolno rozpocząć już przed terminem określonym w § 7 niniejszego rozporządzenia.

§ 14. Każdy prokurator wojskowy, który dowie się o złem prowadzeniu się zwolnionego, lub o uchylaniu się jego z pod dozoru, zawiadomi o tem właściwego prokuratora przy wojskowym sądzie okręgowym (admiralskim), który przedstawi sprawę ze swoim wnioskiem właściwemu dowódcy względnie Naczelnemu Prokuratorowi Wojskowemu, zaleźnie od właściwości (§ 8).

§ 15. Jeśli sąd wojskowy, który wydał wyrok, już nie istnieje, właściwym do czynności przewidzianych w niniejszem rozporządzeniu, jest właściwy dowódca w przedmiocie przestępstw podlegających właściwości tego wojskowego sądu okręgowego (admiralskiego).

§ 16. Rozporządzenie niniejsze ma zastosowanie również do osób skazanych przez wojskowe sądy karne przed dniem 1 stycznia 1933 r.

§ 17. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

IV.

ROZPORZĄDZENIE
PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

z dnia 22 sierpnia 1925 r.

w sprawie wojskowych przepisów dyscyplinarnych.
(Dz. U. R. P. Nr. 91, poz. 638).

Na podstawie art. 63 ustawy z dnia 23 marca 1922 r. o podstawowych obowiązkach i prawach oficerów wojsk polskich (Dz. U. R. P. Nr. 32, poz. 256) i art. 24 ustawy z dnia 18 lipca 1924 r. o podstawowych obowiązkach i prawach szeregowych wojska polskiego (Dz. U. R. P. Nr. 72, poz. 698) oraz zgodnie z uchwałą Rady Ministrów z dnia 15 lipca 1925 r. stanowią co następuje:

PRZEPISY DYSCYPLINARNE.

R o z d z i a ł A.

ZASADY OGÓLNE.

§ 1.

Władza dyscyplinarna.

Celem utrzymania karności oraz porządku w wojsku przełożeni mają prawo karania podwładnych według zasad poniżej ustalonych.

To prawo bezpośredniego nakładania kar w pewnym określonym zakresie nazywa się władzą dyscyplinarną — a kary wymierzone tą drogą — karami dyscyplinarnymi. Gdy rodzaj i doniosłość czynu przekracza możliwość ukarania winowajcy w drodze dyscyplinarnej, dowódca wszczy-
na przeciw niemu postępowanie karne.

§ 2.

Przełożony dyscyplinarny.

Przełożony, któremu na zasadzie niniejszych przepisów przysługuje prawo nakładania kar na podwładnych, jest w stosunku do tych podwładnych właściwym przełożonym dyscyplinarnym.

W stosunku do podwładnych, którzy zajmują stałe stanowisko służbowe drogą odkomenderowania lub przydziału, władza dyscyplinarna przechodzi zawsze na nowego przełożonego, pod którego rozkazami podwładni mają stałe pełnić służbę, o ile chodzi o służbę ponad 24 godzin, lub o ile nie napisano w rozkazie odkomenderującym „odkomenderowanie przejściowe“.

Nowy przełożony dyscyplinarny zawiadamia o nałożonych karach dowódcę formacji, do której ukarany jest przydzielony ewidencyjnie, pod względem wyżywienia i zakwaterowania, celem wykonania i wciągnięcia kary w ewidencję kar, którą prowadzi dany dowódca formacji.

Właściwym przełożonym dyscyplinarnym ordynansów osobistych jest dowódca formacji.

§ 3.

Przewinienia podpadające pod kompetencje władzy dyscyplinarnej.

Dyscyplinarnie karze się za:

- a) przewinienia przeciwko karności, porządkowi wojskowemu i przepisom służbowym, nie podpadające pod postanowienia karne obowiązujących ustaw,
- b) przestępstwa pospolite i wojskowe, których ukaranie dyscyplinarne w wypadkach mniejszej wagi jest dopuszczalne w myśl § 2 „Ustawy o wojskowym postępowaniu karnem“ wraz ze zmianami wprowadzonymi w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 maja 1920 roku (Dz. U. R. P. Nr. 59, poz. 368).

§ 4.

Osoby podlegające władzy dyscyplinarnej.

A. Władzy dyscyplinarnej przełożonych wojskowych podlegają:

- a) oficerowie i szeregowi należący do wojska stałego,
- b) oficerowie i szeregowi rezerwy lub pospolitego ruszenia powołani do czynnej służby w wojsku, względnie na ćwiczenia wojskowe lub na zebrania kontrolne,
- c) inwalidzi wojskowi umieszczeni w zakładach wojskowych,

- d) jeńcy i zakładnicy pozostający pod nadzorem wojskowym,
- e) wszelkie osoby powołane do służby pomocniczej (art. 42, 43 ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej*), oraz powołane do osobistych świadczeń wojennych,
- f) wszelkie osoby, które znajdują się w wojskowych formacjach wojujących na mocy jakiegokolwiek stosunku służbowego lub umownego, albo wogóle przy nich przebywają lub im towarzyszą.

Władza dyscyplinarna przełożonych wojskowych rozciąga się względem wyżej wymienionych osób jedynie za czyny popełnione przez nie w czasie trwania jednego z wyżej określonych stosunków.

B. Wojskowej władzy dyscyplinarnej podlegają ponadto:

- a) osoby stanu urlopowanych (art. 115**) ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej w związku z § 650 rozporządzenia wykonawczego do tej ustawy — Dz. U. R. P. Nr. 61, poz. 609 z r. 1924 i Nr. 37 poz. 252 z r. 1925), za naruszenie przepisów wojskowych (służbowych) wydanych w celu zapewnienia nad nimi kontroli wojskowej,

*) Artykułom 42 i 43 ust. o powsz. obow. sł. wojsk. odpowiadają art. 48, 49 ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym, ogłoszonej w jednolitym tekście w Nr. 60 Dz. U. R. P. 1933 r. poz. 455.

**) Obecnie art. 122 jednolitego tekstu z r. 1933.

oraz za te przestępstwa wojskowe, które w myśl przepisów wojskowego kodeksu karnego mogą być spełnione również i przez osoby stanu urlopowanych i w myśl § 2 w. p. k. ze zmianami wprowadzonymi w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 maja 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 59, poz. 368) mogą w wypadkach mniejszej wagi podlegać ukaraniu w drodze dyscyplinarnej, a mianowicie:

- 1) *) w myśl § 113 w. k. k. za przestępstwa przewidziane w §§ 92, 93, 94, 89 ust. 1 w. k. k. oraz
- 2) w myśl § 126 w. k. k. za przestępstwa przewidziane §§ 114 ust. 1, 120, 121 ust. 1 w. k. k.,
- b) oficerowie i szeregowi w stanie nieczynnym (art. 16 ustawy o obowiązkach i prawach oficerów — Dz. U. R. P. z r. 1922 Nr. 32, poz. 256 oraz art. 87 ustawy o obowiązkach i prawach szeregowych (Dz. U. R. P. z r. 1924 Nr. 72, poz. 698) za:
  - a) przestępstwa wojskowe wymienione w § 2 w. p. k. ze zmianami wprowadzonymi w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 maja 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 59, poz. 368),
  - b) inne czyny karygodne, podlegające karaniu w drodze dyscyplinarnej, o ile dopuścili się ich w zetknięciu z władzami wojskowymi lub w mundurze,
  - c) oficerowie i podoficerowie „w stanie spoczynku“ za czyny podlegające karaniu w drodze dyscyplinarnej, o ile dopuścili się ich w zetknięciu z władzami wojskowymi lub w mundurze.

*) Zob. odnośne przepisy k. k. w. z r. 1932.

§ 5.

Właściwość władzy dyscyplinarnej.

Władza dyscyplinarna nie jest przywiązana do stopnia, lecz do stanowiska służbowego i musi być wykonywana przez danego przełożonego osobiście.

W razie oddania zastępcy z jakichkolwiek powodów służbowych funkcji, do których przywiązana jest władza dyscyplinarna, przechodzi ona na tego zastępcę, o ile nim jest oficer.

Władza dyscyplinarna zasadniczo nie przysługuje podoficerowi, nawet gdyby objął stanowisko do którego jest ona przywiązana, z wyjątkiem przypadków, podanych w § 31 niniejszego rozporządzenia.

W razie stwierdzenia jakiegoś czynu karygodnego przełożeni nie posiadający władzy dyscyplinarnej nad winnym, oraz starsi, mają obowiązek:

- a) o ile stwierdzenie czynu karygodnego nastąpiło przez przełożonego, względnie starszego, który jest niższy stopniem od właściwego przełożonego dyscyplinarnego, zameldować drogą służbową temu ostatniemu o czynie karygodnym,
- b) zawiadomić bezpośrednio, o ile stwierdzający czyn karygodny jest wyższy stopniem od właściwego przełożonego dyscyplinarnego.

W razie koniecznej potrzeby natychmiastowego przywrócenia karność wojskowej, w razie wywołania zgorszenia publicznego lub ujawnienia przestępstwa, każdy oficer i podoficer ma prawo i obowiązek przyaresztować lub spo-

wodować aresztowanie niższego stopnia żołnierza na własną odpowiedzialność.

O takim zaaresztowaniu należy natychmiast donieść właściwemu przełożonemu aresztowanego, względnie najbliższej władzy wojskowej.

Jeżeli podwładni różnych przełożonych popełnią wspólnie czyn karygodny, wówczas śledztwo przeprowadza komendant garnizonu, względnie najbliższy przełożony któregokolwiek z winnych. Celem ukarania postępuje komendant garnizonu w myśl § 6 niniejszego rozporządzenia, inni przeprowadzający dochodzenie przedkładają sprawę komendantowi garnizonu lub przekazują bezpośrednio przełożonemu dyscyplinarnemu.

§ 6.

Prawo karania z pominięciem niższych przełożonych.

Z pominięciem niższych przełożonych mogą karać wyżsi przełożeni dyscyplinarni w wypadkach następujących:

- a) jeżeli popełniono czyn karygodny w ich obecności, lub przeciw ich powadze,
- b) jeżeli popełnienie czynu karygodnego doszło wprost do wiadomości wyższego przełożonego, a ten uważa za wskazane pociągnąć winnego do odpowiedzialności bezpośrednio przez siebie,
- c) jeżeli niższy przełożony zaniechał ukarania z przy-

czyn uznanych przez wyższego za nieusprawiedliwione,

- d) jeżeli niższy przełożony nie zrobił użytku z przysługującej mu władzy dyscyplinarnej i przedłożył sprawę do ukarania wyższemu przełożonemu.

Z tego samego prawa mogą korzystać komendanci garnizonów (miast lub obozów warownych), jeżeli czyn popełniony w obrębie garnizonu (miasta lub obozu warownego) stanowi wykroczenie przeciw karności lub porządkowi wojskowemu, którego dopuścił się żołnierz poza obrębem własnego oddziału, oraz wykroczenie dotyczące bezpieczeństwa i spokoju publicznego.

W takim razie komendanci garnizonów (miast lub obozów warownych) mogą również przekazać załatwienie danej sprawy dyscyplinarnej właściwemu przełożonemu dyscyplinarnemu winnego, — o ile ten przełożony znajduje się na miejscu.

W razie ukarania przez siebie, komendant garnizonu (miasta lub obozu warownego) zawiadamia właściwego przełożonego winowajcy o przewinieniu, wymiarze kary i jej wykonaniu.

§ 7.

Zawieszenie tymczasowe podwładnego w czynnościach służbowych.

Przełożonemu dyscyplinarnemu przysługuje prawo tymczasowego zawieszenia podwładnego w czynnościach służbowych w razie podejrzenia go o takie przestępstwo

lub przewinienie, iż dalsze pełnienie przez niego czynności służbowych byłoby przeciwne interesom służby.

Prawo to przysługuje:

dowódcy kompanji (równorzędny) w stosunku do wszystkich szeregowych,

dowódcy pułku (równorzędny) w stosunku do oficerów młodszych do dowódcy kompanji (równorzędny) włącznie,

dowódcy dywizji (równorzędny) — w stosunku do oficerów pełniących funkcję dowódcy bataljonu (równorzędny) włącznie.

Ministrowi Spraw Wojskowych — do wszystkich oficerów.

Równocześnie z zawieszeniem w czynnościach służbowych, o ile chodzi o przestępstwo, musi być przeciw zawieszonemu wniesione doniesienie karne, w którym fakt zawieszenia w czynnościach służbowych należy uwidocznic.

O ile chodzi o przewinienie dyscyplinarne musi być równocześnie z zawieszeniem wszczęte postępowanie celem dyscyplinarnego ukarania.

Zawieszenie w czynnościach służbowych z powodu podejrzenia o przestępstwo karne musi być natychmiast uchylone, o ile właściwy dowódca doniesienie karne odłoży, lub też wdrażając postępowanie karne nie zarządzi zawieszenia w czynnościach służbowych w myśl § 169 zdanie pierwsze w. p. k.

Zawieszenie w czynnościach służbowych z powodu przewinienia dyscyplinarnego musi być natychmiast uchylone, gdy przełożony dyscyplinarny ze względu na wynik

postępowania dyscyplinarnego nie znajduje podstaw do dyscyplinarnego ukarania, w przeciwnym razie zawieszenie musi być uchylone natychmiast po wykonaniu kary dyscyplinarniej. Przełożony dyscyplinarny może jednak zarządzić uchylenie takiego zawieszenia w czynnościach służbowych jeszcze i przedtem, o ile uzna, że nie zachodzą już przyczyny uzasadniające zawieszenie.

§ 8.

Postępowanie przed nałożeniem kary.

Przed zastosowaniem kary dyscyplinarniej należy bezwarunkowo z całą sumiennością i bezstronnością ustalić stan faktyczny przewinienia i towarzyszących mu okoliczności. Po takim stwierdzeniu faktu należy wymierzyć karę po wezwaniu winnego do raportu karnego; gdyby stawienie się winnego było połączone z trudnościami lub przy sprawach zawiłych należy dać mu możliwość wytłumaczenia się pisemnie lub drogą protokołu. W razach, w których utrzymanie karności będzie tego wymagało, należy wykarczającego natychmiast osadzić w areszcie, a karę wymierzyć dopiero po przeprowadzeniu dochodzenia, które powinno być najdalej w 48 godzinach ukończone.

§ 9.

Zastosowanie rodzaju i wymiaru kary.

Karę dyscyplinarną można wymierzyć tylko w granicach przysługującego prawa karania, przyczem należy uwzględnić rodzaj i stopień przewinienia, a zwłaszcza ujem-

ne dla służby następstwa popełnionego czynu, charakter, poczucie honoru i dotychczasowe prowadzenie się winnego, oraz jego stanowisko służbowe.

Jeżeli dyscyplinarnie ukarany dopuścił się ponownie tego samego przewinienia, należy w granicach przysługującego prawa karania stosować wyższą karę dyscyplinarną.

§ 10.

Darowanie kary.

Przełożony dyscyplinarny, który nałożył karę, nie może jej cofnąć ani zmienić. Darowanie nałożonej kary dyscyplinarnej może nastąpić jedynie w polu, gdzie natychmiastowe jej wykonanie z powodu działań jest niemożliwe, a zachowanie się winnego po wymierzeniu kary uzasadnia to darowanie.

§ 11.

Zawieszenie wykonania kary.

Przełożeni dyscyplinarni mogą zawiesić wykonanie nałożonej przez siebie kary z wyjątkiem kary pozbawienia stopnia starszego szeregowca i degradacji, jeżeli przez to karność wojskowa nie ucierpi i jeżeli dotychczasowe prowadzenie się ukaranego rokuje poprawę.

Prawo to ma zastosowanie do szeregowych niekaranych, ponadto do tych szeregowych, którzy bądź ze względu na krótki czas służby lub z przyczyn od siebie niezależnych, nie znali odpowiednich przepisów, przeciwko którym dany czyn jest wykroczeniem.

Równocześnie z zawieszeniem kary określa się termin poprawy, nie dłuższy jednak nad trzy miesiące, licząc od chwili nałożenia kary.

Jeżeli ukarany w ciągu oznaczonego czasu zachowywał się nienagannie, — uważa się karę za umorzoną i wykreśla się ją z księgi kar. W przeciwnym razie karę zawieszoną wykonywa się niezależnie od kary dyscyplinarnej, nałożonej za nowe przewinienie.

§ 12.

Podwyższenie kary.

Wyższy przełożony dyscyplinarny o ile uważa karę nałożoną przez niższego przełożonego za niewystarczającą, może ją podwyższyć aż do najwyższego wymiaru kary, leżącego w granicach jego uprawnień dyscyplinarnych, jednak uwzględniając karę już nałożoną lub odbytą jako część podwyższonej.

§ 13.

Przedłożenie sprawy dyscyplinarnej wyższemu przełożonemu.

Niższy przełożony przedkłada sprawę dyscyplinarną do rozstrzygnięcia wyższemu przełożonemu:

- a) jeżeli uważa, że przysługujący mu zakres karania w danym razie jest niewystarczający,
- b) jeżeli zachodzi wątpliwość czy za dany czyn karygodny można winnego karać dyscyplinarnie czy też należy go oddać pod sąd.

§ 14.

Zbieg przekroczeń dyscyplinarnych z przestępstwami karanemi sądownie.

(Ust. 2). Podobnie, gdy czyn został popełniony przez kilka osób łącznie, a choćby jeden ze sprawców został oddany pod sąd, to także sprawę współwinnych rozpatrywać ma sąd.

(Ust. 1 § 14 i zdanie ostatnie pominięto jako nieobowiązujące).

§ 15.

Przedawnienie.

Przewinienia podlegające władzy dyscyplinarnej (§ 3-a) ulegają przedawnieniu po upływie 3 miesięcy od dnia ich spełnienia.

W razie niewinnienia sprawcy przez sąd z powodu braku znamion przestępstwa, lub stwierdzenia, że sprawa nadaje się tylko do ukarania dyscyplinarnego, jako też w razie uwalniającego orzeczenia sądu honorowego, nałożenie kary dyscyplinarnej może nastąpić w ciągu 3 miesięcy od dnia uprawomocnienia się wyroku (umorzenia sprawy), względnie orzeczenia sądu honorowego.

Rozdział B.

RODZAJE KAR DYSCYPLINARNYCH.

§ 16.

Podział kar dyscyplinarnych.

Kary dyscyplinarne dzielą się na kary porządkowe, aresztu i degradacji. Do kar porządkowych należą: nagana, meldowanie się w oznaczonym ubiorze i oporządzeniu (w broniach konnych z koniem), roboty poza kolejką, odebranie prawa przebywania poza koszarami po capstrzyku, zakaz opuszczania koszar (kwater). Do kar aresztu należą: areszt lekki, średni i ścisły, areszt domowy zwykły i obostrzony.

§ 17.

Względem szeregowców i starszych szeregowców.

Względem szeregowców i starszych szeregowców stosuje się następujące kary dyscyplinarne:

- a) nagana,
- b) codzienne meldowanie się w oznaczonym ubiorze i oporządzeniu (ewentualnie z koniem) przez przeciąg najwyżej 7 dni,
- c) roboty (§ 38 — pkt. c) poza kolejnością do 14 dni,
- d) zakaz opuszczania koszar (kwater) do 28 dni,
- e) areszt lekki do 28 dni,
- f) areszt średni do 21 dni,
- g) areszt ścisły do 14 dni,
- h) degradacja starszego szeregowca do stopnia szere-

gowca, która może być orzeczona jako kara samodzielna, lub w połączeniu z karą aresztu.

§ 18.

W z g l ę d e m p o d o f i c e r ó w.

Względem podoficerów do chorążego włącznie stosuje się następujące kary dyscyplinarne:

- a) nagana,
- b) odebranie prawa przebywania poza koszarami (kwaterą) po capstrzyku do 28 dni,
- c) zakaz opuszczania koszar lub kwater do 28 dni,
- d) areszt lekki do 28 dni,
- e) areszt średni do 21 dni,
- f) degradacja do stopnia szeregowca, która może być orzeczona także łącznie z karą aresztu.

Postępowanie określa rozdział D. §§ 47 i 48.

§ 19.

W z g l ę d e m o f i c e r ó w.

Względem oficerów stosuje się następujące kary dyscyplinarne:

- a) nagana przy raporcie,
- b) nagana pisemna lub w jej miejsce ustna w obecności oficerów równych i wyższych stopniem (danej formacji zakładu),
- c) areszt domowy do 28 dni,
- d) obostrzony areszt domowy do 21 dni, stosowany tylko wobec oficerów młodszych.

§ 20.

Najniższy wymiar kary aresztu.
Najniższy wymiar kary aresztu wynosi 24 godziny.

§ 21.

Stosowanie kar nieobjętych regulaminem.

Stosowanie jakichkolwiek kar lub zaostreżeń nieobjętych niniejszymi przepisami jest zakazane.

R o z d z i a ł C.

ZAKRES WŁADZY DYSCYPLINARNEJ POSZCZEGÓLNYCH PRZEŁOŻONYCH.

§ 22.

D o w ó d c a k o m p a n j i.

Dowódcom kompanij (szwadronów, baterij), tudzież wszelkim przełożonym posiadającym ich kompetencje przysługuje następujący zakres władzy dyscyplinarnej:

- a) wobec szeregowców:
  - kary porządkowe do najwyższego wymiaru,
  - areszt lekki do 9 dni,
  - areszt średni do 7 dni,
  - areszt ścisły do 5 dni,
- b) wobec podoficerów:
  - kary porządkowe do najwyższego wymiaru,
  - areszt lekki do 9 dni,
  - areszt średni do 7 dni.

§ 23.

Dowódca bataljonu.

Dowódcom bataljonów, oraz przełożonym, posiadającym kompetencje dowódcy bataljonu:

wobec szeregowych i podoficerów:

kary porządkowe do najwyższego wymiaru i areszt w dwukrotnym wymiarze, przysługującym dowódcom kompanji. Ponadto względem oficerów młodszych, wszystkie nagany oraz areszt domowy do dni 9 i obostrzony areszt domowy do dni 7.

§ 24.

Dowódca pułku.

Dowódcom pułków, tudzież przełożonym posiadającym kompetencje dowódcy pułku:

a) wobec szeregowych:

kary porządkowe i aresztu do najwyższego wymiaru, oraz prawo orzeczenia degradacji względem podoficerów,

b) wobec oficerów młodszych:

wszystkie nagany i kary aresztu do najwyższego wymiaru,

c) wobec oficerów sztabowych:

nagany i areszt domowy do dni 9.

§ 25.

Dowódca piechoty dywizyjnej
(brygady kawalerji).

Dowódcom piechoty dywizyjnej i przełożonym posiadającym kompetencje tych dowódców:

- a) wobec szeregowych kary porządkowe i aresztu w wymiarach jak dowódca pułku, łącznie z degradacją podoficerów bezpośrednio mu podległych,
- b) wobec oficerów młodszych — jak dowódca pułku,
- c) wobec oficerów sztabowych, o ile nie są dowódcami pułków — kary porządkowe i areszt domowy do dni 18.

§ 26.

Dowódca dywizji.

Dowódcom dywizyj, tudzież przełożonym posiadającym kompetencje dyscyplinarne dowódcy dywizji przysługują:

- a) wobec szeregowych: uprawnienia jak dowódca piechoty dywizyjnej,
- b) wobec oficerów młodszych i sztabowych (o ile nie są dowódcami pułków względnie piechoty dywizyjnej) wszystkie nagany i kary aresztu do najwyższego wymiaru,
- c) wobec dowódców pułków (równorzędnych) — nagany i areszt domowy do dni 9,
- d) wobec generałów (dowódcy piechoty dywizyjnej, brygad i równorzędnych) nagany.

§ 27.

Dowódca okręgu korpusu.

Dowódcom okręgów korpusów oraz innym przełożonym posiadającym kompetencje dowódcy okręgu korpusu (dowódcy grupy operacyjnej i t. p.) przysługuje:

wobec szeregowych, oficerów młodszych, sztabowych i generałów — prawo wymierzania kar do najwyższego wymiaru.

§ 28.

Szef sztabu generalnego, szef administracji armji i inni. *)

Szef sztabu generalnego, szef administracji armji, szef korpusu kontrolerów, generalni inspektorowie broni, inspektor armji, inspektor szkół mają takie prawa karania jak dowódca okręgu korpusu.

Prawo to przysługuje im co do osób pozostających względem nich w stosunku podległości służbowej jako do dowódców.

Prócz tego mają oni prawo назначać kary w razie wykroczeń dokonanych w czasie odbywanej inspekcji w ich obecności lub przeciwko ich powadze służbowej (§ 6 a).

*) Na mocy dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z 30 kwietnia 1929 r. (Dz. U. R. P. Nr. 32 poz. 303) Szef Sztabu Generalnego otrzymał tytuł Szefa Sztabu Głównego. Na mocy dekretu z 6 sierpnia 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 79 poz. 445) ustanowiony został urząd Generalnego Inspektora sił zbrojnych.

§ 29.

Minister Spraw Wojskowych i Naczelnny Wódz.

Minister Spraw Wojskowych, Naczelnny Wódz i dowódcy armji są uprawnieni do nakładania wszystkich w rozdziale B. wymienionych kar (§§ 16—20) w stosunku do wszystkich osób służbowo podległych.

§ 30.

Zakres władzy dyscyplinarnej dowódców oddziałów wydzielonych.

Zakres władzy dyscyplinarnej dowódców oddziałów wydzielonych lub transportów jest o jeden stopień wyższy, to znaczy, że dowódcy kompanji wydzielonej przysługuje zakres władzy dyscyplinarnej dowódcy bataljonu, dowódcy bataljonu zakres władzy dowódcy pułku i t. d.

Oficerom, dowódcom oddziałów wydzielonych, mniejszych od kompanji (szwadronu, baterji) przysługuje władza dyscyplinarna dowódcy kompanji.

§ 31.

Podoficerowie jako dowódcy oddziałów wydzielonych.

Podoficerowie jako dowódcy oddziałów wydzielonych lub jako komendanci transportów mają prawo karania w razie popełnienia przewinienia dyscyplinarnego przez podwładnych im szeregowych karami porządkowymi do

trzech dni, oraz aresztem lekkim do dwóch dni i są obowiązani zameldować o ukaraniu swemu bezpośredniemu dowódcy, względnie przysłemu przełożonemu dyscyplinarnemu ukaranego.

§ 32.

Zakres władzy dyscyplinarnej komendanta garnizonu, obozu warownego, miasta.

Komendanci garnizonów (z wyjątkiem komendantów obozów warownych, komendantów miast) posiadają zakres władzy dyscyplinarnej o jeden stopień wyższy niż im przysługuje z racji zajmowanego stanowiska służbowego. Podwyższenie władzy nie ma zastosowania do komendantów garnizonów, którzy posiadają z racji zajmowanego stanowiska zakres władzy dyscyplinarnej dowódcy dywizji, względnie zakres wyższy.

Zakres władzy dyscyplinarnej komendantów obozów warownych i komendantów miast regulują organizacyjne instrukcje dla tych stanowisk.

§ 33.

Oficerowie placu.

Oficerowie placu w siedzibach dowództw dywizyj posiadają wszystkie prawa dyscyplinarne dowódcy bataljonu wobec żołnierzy im podległych oraz szeregowych przejściowo w danym garnizonie przebywających.

§ 34.

Komendant powiatowej komendy uzupełnień.

Komendantom powiatowych komend uzupełnień przysługuje władza dyscyplinarna dowódcy pułku w odniesieniu do własnego personelu, oraz w odniesieniu do osób w wypadkach przewidzianych w § 4 B.

§ 35.

Degradacja podoficerów.

Degradację podoficerów po przeprowadzeniu postępowania ostrzegawczego (§§ 46 i 47) zarządza dowódca formacji (kierownik zakładu lub urzędu), posiadający uprawnienia co najmniej dowódcy pułku, przy czem prawo to nie przysługuje dowódcy bataljonu wydzielonego.

§ 36.

Szczegółowe postanowienia dla armji w polu.

W czasie mobilizacji i wojny przełożeni od dowódcy armji wzwyż są uprawnieni do nadania niższemu przełożonemu władzy dyscyplinarnej o jeden stopień wyższej, niż im przysługuje w myśl przepisów niniejszego rozdziału.

R o z d z i a ł D.

WYKONANIE KAR DISCYPLINARNYCH.

§ 37.

O g ł o s z e n i e k a r i r o z p o c z ę c i e i c h
p r z e z s z e r e g o w y c h.

Kary dyscyplinarne szeregowców (st. szeregowców) ogłasza się w rozkazie dziennym, kary podoficerów podaje się do wiadomości na zbiorce podoficerów danej formacji (instytucji), równorzędnych i wyższych stopniem przez odczytanie kary z dodatku do rozkazu dziennego.

Po wymierzeniu kary dyscyplinarnej należy natychmiast zarządzić jej wykonanie, uwzględniając postanowienia § 42, o ile jest to kara aresztu średniego lub ścisłego. Szeregowych ukaranych aresztem należy odstawić w celu odbycia kary z kartą karną (zał. Nr. 3).

Przeniesieni do innej formacji podlegają co do wykonania kary dyscyplinarnej, nałożonej przez przełożonego w poprzednim stosunku służbowym, nowemu przełożonemu.

§ 38.

K a r y p o r z ą d k o w e.

Wskutek kar porządkowych, służba ukaranego nie może doznawać uszczerbku. Wykonanie kary porządkowej należy odroczyć, jeżeli w czasie jej trwania nastąpiło ukaranie winnego aresztem za ponowne przekroczenie.

a) Nagana. Nagany szeregowcom i starszym szeregowcom udziela bezpośredni dyscyplinarny przełożony przed frontem kompanji (wobec zebranych szeregowych danego urzędu lub zakładu), podoficerom w obecności równych i wyższych stopniem od ukaranego podoficerów danego pododdziału.

b) Meldowanie się w oznaczonym ubiorze i oporządzeniu. Karę tę odbywa ukarany w ten sposób, że melduje się w nakazanym ubiorze i oporządzeniu w oznaczonym czasie (przy raporcie), w broniach konnych także konno.

Karę tę należy stosować w wypadkach zaniedbywania ubioru, broni, oporządzenia lub konia.

c) Roboty poza kolejnością polegają na spełnianiu poza kolejnością cięższych prac np. czyszczenia koszar, pracy w stajniach, magazynach itd.

d) Zakaz opuszczania koszar (kwater). Szeregowcom ukaranym zakazem opuszczenia koszar, nie wolno poza służbą wychodzić z koszar, przyjmować odwiedzin i chodzić do gospody.

Szeregowcy i podoficerowie ukarani zakazem opuszczania koszar codziennie po ogłoszeniu rozkazu dziennego, na odpowiedni sygnał trębacza meldują się u oficera inspekcyjnego (podoficera inspekcyjnego) koszar w ubiorze przepisany do wyjścia z koszar.

§ 39.

A r e s z t l e k k i.

Areszt lekki polega na osadzeniu ukaranych po skończeniu zajęć dziennych w zamknięciu, w czasie od wieczor-

nego posiłku aż do pobudki. Z aresztem połączony jest zakaz pisania i odbierania listów bez kontroli, zakaz palenia tytoniu w czasie zamknięcia, przyczem ukarany może mieć jeden koc (w razie silnego mrozu na zarządzenie lekarza dwa koce).

W braku aresztu trzyma się ukaranych aresztem lekkim pod strażą w odpowiednim miejscu, niedostępnem dla niepowołanych.

Wykonanie kary aresztu względem podoficerów należy zarządzić w ten sposób, by nie przebywali razem z szeregowcami. Chorążych osadza się w areszcie oddzielnie od reszty szeregowych.

§ 40.

Areszt średni.

Ukarani aresztem średnim nie pełnią służby i pozostają przez cały czas kary pojedynczo w zamknięciu celkowym; z karą tą połączone są zakazy i obostrzenia jak w areszcie lekkim.

Szeregowców należy codziennie pod strażą używać do robót. Pozatem ukarani mają przez godzinę odbywać lekcję wychowania fizycznego (ćwiczenie grupy słabych).

§ 41.

Areszt ścisły.

Areszt ścisły polega na zamknięciu celkowym podobnie jak w areszcie średnim, wraz z temi samemi zakazami, ćwiczeniami i robotami karnemi.

Prócz tego przez cały okres trwania aresztu ukarani są skazani na twarde łóżce, oraz post o chlebie i wodzie; obostrzenia te odpadają co trzeci dzień; w miesiącach zimowych należy na noc dawać jeden koc, zaś w razie bardzo silnego mrozu należy na zarządzenie lekarza dawać na noc dwa koce, a jeden zostawić przez cały dzień.

Strawnego (artykułów żywności) w dniach postu należy użyć do polepszenia strawy pododdziału, w którego stanie wyżywienia aresztant się znajduje.

Nowa kara ścisłego aresztu wymierzona bezpośrednio po odbyciu takiej kary może być wykonana dopiero po upływie tylu dni, licząc od ostatniego dnia poprzedniej kary, ile wynosiła poprzedzająca kara ścisłego aresztu.

§ 42.

Ogłędziny lekarskie.

Każdorazowe osadzenie ukaranego w areszcie średnim i ścisłym muszą poprzedzić ogłędziny lekarskie, celem stwierdzenia zdolności fizycznej do odbycia tej kary. Orzeczenie lekarskie należy wciągnąć do książki ogłędzin i uwidocznic na karcie karnej. W razie aresztu ponad tydzień następne ogłędziny mają się odbywać raz w tygodniu.

§ 43.

Kara stójki pod karabinem.

W polu można zastąpić karę aresztu karą stójki pod karabinem na „bacznosc“, w miejscu nieuczęszczanem przez osoby cywilne. Nakładanie tej kary na podoficerów jest

niedopuszczalne. Kara aresztu lekkiego zamienia się w stosunku: jeden dzień na jedną godzinę stójki pod karabinem, — areszt średni w stosunku jeden dzień na dwie godziny z przerwą godziną, areszt ścisły w stosunku jeden dzień na stójkę pod karabinem w pełnym rynsztunku po 2 godziny dziennie z przerwą godziną.

Karę stójki pod karabinem można stosować również i w czasie pokoju, jeżeli warunki tego wymagają (np. manewry).

§ 44.

*Areszt w izbie służbowej dla
podoficerów.*

W braku oddzielnego pomieszczenia w areszcie dla ukaranych podoficerów mogą oni być osadzeni w t. zw. izbie służbowej, t. j. w przeznaczonym na ten cel pokoju w budynku wojskowym, albo w celi oddziału dyscyplinarnego więzienia wojskowego.

§ 45.

Złożenie broni bocznej.

Przed rozpoczęciem odsiadki kary aresztu mają szeregowi złożyć broń boczną. Jedynie w czasie pełnienia czynności służbowych ukaranych aresztem lekkim, przepis ten nie obowiązuje.

§ 46.

D e g r a d a c j a.

Prawo zarządzenia degradacji podoficerów (starszych szeregowców) przysługuje przełożonemu posiadającemu uprawnienia dowódcy pułku i wyżej.

Po orzeczeniu degradacji, odnośny przełożony (§ 35) ogłasza ją w rozkazie dziennym. Zdegradowanych podoficerów przenosi się do innego pułku (urzędu, zakładu), zdegradowanych starszych szeregowców do innej kompanii.

Degradację podoficerów w czasie pokoju musi poprzedzać postępowanie ostrzegawcze.

§ 47.

*Postępowanie ostrzegawcze przed
degradacją.*

Wdrożenie postępowania ostrzegawczego należy do bezpośredniego dowódcy dyscyplinarnego, a postępowanie to może dotyczyć tylko tych podoficerów, którzy w poprzedzającym ostrzeżeniu półroczu, przynajmniej trzy razy byli karani dyscyplinarnie karą aresztu. Odnośny wniosek pisemny z dołączeniem opinii co do zachowania się i odpisu listy karnej danego podoficera, należy przedłożyć dowódcy pułku (dowódcy równorzędnemu), względnie wyższemu przełożonemu, o ile ma prawo mianowania w odnośnym stopniu, a zatem ma prawo do orzeczenia degradacji.

Ostrzeżenia udziela komisja dyscyplinarna, wyznaczona przez dowódcę pułku (lub wyższego) w składzie jedne-

go oficera sztabowego, dwóch oficerów młodszych, oraz dwóch podoficerów równego i wyższego stopniem. Ostrzeżenie ma opiewać w ten sposób, że ostrzeżony będzie zdegradowany do stopnia szeregowca, jeżeli w przeciągu sześciu miesięcy od dnia ostrzeżenia popadnie choćby tylko raz w poprzednie błędy. O dokonaniem ostrzeżenia należy spisać odpowiedni protokół, zaopatrzony w dokładną datę, który mają podpisać wszyscy obecni wraz z ostrzeżonym. Jeżeli w wyżej podanym okresie ostrzeżony dopuści się ponownie wykroczenia, któreby wskazywało, iż się nie poprawił, wówczas następuje orzeczenie degradacji przez wyżej wymienioną komisję dyscyplinarną (art. 26 ustawy o podstawowych obowiązkach i prawach szeregowych).

W polu degradacja podoficera może nastąpić bez uprzedniego postępowania ostrzegawczego, jednakże w takim razie orzeka ją dowódca dywizji (samodzielnej brygady kawalerji) lub wyższy dowódca względnie przełożony w urzędach lub zakładach organizacyjnie równorzędnych.

§ 48.

N a g a n a   p r z y   r a p o r c i e .

Oficerom przełożony dyscyplinarny udziela nagany przy raporcie.

§ 49.

*N a g a n a   p i s e m n a   l u b   n a   z e b r a n i u
o f i c e r s k i e m .*

Naganę pisemną podaje się w rozkazie oficerskim do wiadomości równych i wyższych stopniem oficerów da-

nej formacji (instytucji), o ile wymierzający karę wyższą przełożony nie zarządził ogłoszenia w szerszym zakresie.

Nagany na zebraniu oficerskim udziela się w obecności zebranych w tym celu oficerów formacji (instytucji) równych i wyższych stopniem od ukaranego. Łączenie kary nagany pisemnej z naganą ustną na zebraniu jest niedopuszczalne.

§ 50.

*O g ł o s z e n i e   k a r y   a r e s z t u   n a ł o ż o n e j
n a   o f i c e r ó w .*

Karę aresztu nałożoną na oficerów ogłasza się w rozkazie oficerskim, który podaje się do wiadomości ukaranemu, tudzież oficerom równym i wyższym stopniem w obrębie pułku (równorzędnej instytucji), do którego ukarany należy. Jeżeli karę nałożył wyższy dowódca, to może on zarządzić ogłoszenie jej w szerszym zakresie.

W razie ukarania obostrzonym aresztem domowym należy w tym rozkazie oznaczyć, czy ukarany ma się sam udać na miejsce zamknięcia, czy też kiedy i przez kogo ma być tam doprowadzony.

§ 51.

A r e s z t   d o m o w y .

Ukaranemu aresztem domowym wolno opuścić mieszkanie lub kwaterę tylko w celu służbowym, nie wolno mu przebywać w kasynie oficerskim, ani przyjmować w mieszkaniu odwiedzin.

Przełożony ma prawo do zarządzenia kontroli.

§ 52.

O b o s t r z o n y a r e s z t d o m o w y .

Oficerowie ukarani obostrzonym aresztem domowym nie pełnią swych obowiązków służbowych, należy im jednak wyznaczyć pewne zajęcia w zakresie zawodowej służby.

Areszt ten odbywa się w przeznaczonym na ten cel oddzielnym pokoju w budynku wojskowym (t. zw. izbie służbowej), albo też w areszcie oficerskim przy warcie głównej.

Ukaranemu obostrzonym aresztem domowym ponad tydzień należy dać możność przebywania na świeżem powietrzu przez dwie godziny dziennie.

§ 53.

O d b y w a n i e k a r p r z e z o s o b y n a l e ż ą c e d o r e z e r w y .

Kary aresztu średniego i ścisłego nałożone na szeregowych rezerwy, oraz karę obostrzonego aresztu domowego nałożone na oficerów rezerwy, powołanych na ćwiczenia wojskowe, należy wykonać dopiero po upływie czasu przeznaczonego na ćwiczenia wojskowe, o ile na to pozwalają względy karności wojskowej, w przeciwnym razie kara musi być niezwłocznie odcierpiana, a czas służby zaniedbany przez odbywanie kary dyscyplinarnej ma być bezpośrednio odśluzony.

Do książeczek wojskowych wydawanych szeregowym z chwilą przeniesienia ich do rezerwy należy na str. 10 po

treściwym opisie służby w szeregach wpisywać czerwonym atramentem wykaz kar dyscyplinarnych i sądowych, nałożonych w okresie służby czynnej.

R o z d z i a ł E .**EWIDENCJA KAR I KONTROLA WYKONYWANIA
WŁADZY DYSCYPLINARNEJ.**

§ 54.

K s i ę g i k a r .

Każdą karę szeregowych i oficerów wciąga się do księgi kar (zał. Nr. 2) z wyjątkiem nagany ustnej przy raporcie. Do tej księgi wciąga się także kary sądowe, sądowno-honorowe, oraz ostrzeżenie przeprowadzone w myśl § 47.

Księga kar oprawiona jest w trwałą okładkę i stronicę jej są numerowane. Dołączyć do niej należy spis imienny według roczników poborowych (zał. Nr. 1).

Księgi kar i spisy imienne prowadzą:

- a) dowódca kompanji dla podwładnych szeregowych,
- b) dowódca pułku dla podwładnych oficerów.

Księgi kar ma właściwy przełożony przechowywać pod zamknięciem. Przełożony własnoręcznie pismem łatwo czytelnem wpisuje kary do księgi.

O karach wymierzonych przez przełożonych nieprowadzących księgi kar, należy donieść temu przełożonemu ukaranemu, który prowadzi jego listę karną.

§ 55.

Wykreślenie kar.

W chwili mianowania szeregowego oficerem wykreśla się z księgi kar jego kary dyscyplinarne, nałożone w poprzednim stosunku służbowym tak, by stały się nieczytelne, tak samo przy awansie na generała. Również wykreśla się te kary wskutek uchylenia ich w drodze kontroli przez wyższego przełożonego (§ 57) w razie umorzenia kary przez zawieszenie (§ 11) lub w razie uznania za słuszne zażalenia przeciwko nałożonej karze.

Wykreślenie następuje również w rocznych uzupełnieniach do karty kwalifikacyjnej i w innych dokumentach osobistych, w których wzmianka o karze została uwidoczniona. Wykreślenia kar mają być zarządzane z urzędu, co do oficerów przez dowódcę pułku (równorzędny), co do szeregowych przez dowódcę kompanji (równorzędny).

§ 56.

Odpisy list karnych.

Odpisy list karnych wydaje się tylko na żądanie władz wojskowych lub tego, którego one dotyczą; władzom administracyjnym wydaje się tylko wyciągi z kar sądowych.

W razie przeniesienia lub odkomenderowania przesyła się odpis kar tej osoby do nowej formacji, zaznaczając to w rubryce „uwagi“ listy karnej.

Odpis przesłany dołącza nowy przełożony do nowej listy karnej przeniesionego, którą zakłada w swojej księdze kar.

Dla odkomenderowanych nie sporządza się nowej listy karnej, lecz kary wymierzone w czasie odkomenderowania zapisuje się w otrzymanym odpisie listy karnej.

Po powrocie odkomenderowanego do własnej formacji, przesyła się otrzymany uprzednio, względnie uzupełniony odpis.

Na podstawie zwróconego odpisu uzupełnia przełożony prowadzący księgę kar jej oryginał.

§ 57.

Kontrola władzy dyscyplinarnej.

Księgi kar kompanji przedstawia się co miesiąc do kontroli dowódcy pułku, oficerskie księgi kar co 3 miesiące dowódcy dywizji (względnie samodzielnej brygady kawalerji).

Każdorazowe nałożenie kary aresztu domowego na dowódców pułków i wyższych, melduje dowódca okręgu korpusu natychmiast pisemnie Ministrowi Spraw Wojskowych.

W oryginale przedstawia się księgi kar jednak jedynie wtedy, jeżeli odnośny przełożony znajduje się na miejscu. Zamiejscowym przełożonym przedstawia się zamiast księgi kar „wykazy kar“ drogą służbową według tego samego wzoru, w podanym wyżej terminie. Te wykazy zwraca odnośny przełożony, uwidocznwszy na nich przeprowadzenie kontroli, oraz umieszczenie uwagi i ewentualne zarządzenia.

Wszyscy przełożeni mają obowiązek przy każdej nadarzającej się sposobności przeglądać księgi kar i uchyłać

spostrzeżone nieprawidłowości w stosowaniu przepisów dyscyplinarnych. W razie zauważenia przez wyższego przełożonego, iż niższy przełożony przekroczył w karaniu swój zakres, względnie nałożył karę nieprzewidzianą w niniejszych przepisach — należy karę zmienić lub uchylić, a przekraczającą pociągnąć do odpowiedzialności.

§ 58.

P o l e c e n i e   w y k o n a n i a .

Wykonanie niniejszego rozporządzenia poleca się Ministrowi Spraw Wojskowych.

§ 59.

T e r m i n   o b o w i ą z y w a n i a   r o z p o r z ą d z e n i a .

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie od dnia 1 października 1925 r.

Załączniki do rozp. Prezydenta Rzplitej z dnia 22 sierpnia 1925 r. poz. 638.

Załącznik Nr. 1.

Spis imienny szeregowych niezawodowych . . . . kompanji.

R O C Z N I K . . . . .

Nazwisko i imię

Strona i L. porządkowa kary

Uwaga. Licznik oznacza stronę, mianownik liczbę porządkową pozycji na danej stronie.

Załącznik Nr. 2.

K S I Ę G A   K A R .

S t y c z e ń . . . . .

data . . . . .

D-ca pułku

N. N.

pułkownik

U w a g i : 1)

Wykaz kar jako raport przełożonym zamieszcowym sporządza się według tych samych rubryk jak księga kar.

2) Księga kar zawiera 200 stronice, w tem 20 pierwszych dla spisu imiennego.

3) Poszczególne miesiące księgi kar zamyka się przez podkreślenie i umieszczenie podpisu dowódcy kompanji i dowódcy dokonującego kontroli (§ 57).

4) Wpis ukaranych do księgi kar uskutecznia się według kolejności nałożenia kary.

5) Spis imienny (zał. Nr. 1) sporządza się dla każdego rocznika osobno, przyczem wpisanie wszystkich szeregowych danego rocznika następuje bezpośrednio w kolejności alfabetycznej.

Załącznik Nr. 3.

..... p.p.

..... komp.

..... dnia . . . . .

K A R T A   K A R N A .

Dowódca kompanji
N. N.

V

USTAWA

z dnia 25 lutego 1932 r.

o sprzedaży ruchomości, pozostawionych przez szeregowych, samowolnie opuszczających oddziały wojskowe.

Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 248.

Art. 1. W przypadkach, w których została stwierdzona samowolna nieobecność szeregowego w oddziale przez czas ponad 6 miesięcy, ruchomości, pozostawione przez niego w oddziale, mogą być w czasie dalszego trwania tej nieobecności sprzedane przez władze wojskowe.

Art. 2. (1) Sprzedaż następuje po cenie szacunkowej, a w razie niemożności uzyskania tej ceny, po cenie niższej najwięcej ofiarującemu.

(2) Ustalenie ceny szacunkowej dokonywa władza wojskowa. Co do rzeczy, oddanych przez szeregowego do depozytu władzy wojskowej, następuje ustalenie ceny szacunkowej przy współudziale danego szeregowego podczas przyjmowania w depozyt tych rzeczy.

Art. 3. (1) Kwota, uzyskana ze sprzedaży służyć będzie przede wszystkim na pokrycie szkód, wyrządzonych Skarbowi Państwa

przez szeregowego przy opuszczeniu oddziału. Pokrycie szkód, o ile chodzi o wartość zabranych lub uszkodzonych przez szeregowego przedmiotów wyekwipowania lub urządzenia wojskowego, następuje przez potrącenie z odnośnej kwoty powyższej wartości wedle obowiązującego cennika wojskowego.

(2) Pozostała po potrąceniu kwota złożona będzie do przechowania sądowego.

Art. 4. Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Ministrowi Spraw Wojskowych.

Art. 5. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAW WOJSKOWYCH

z dnia 1 grudnia 1932 r.

w sprawie sprzedaży ruchomości pozostawionych przez szeregowych, samowolnie opuszczających oddziały wojskowe.

Dz. U. R. P. Nr. 119, poz. 976.

Na podstawie art. 4 ustawy z dnia 25 lutego 1932 r. o sprzedaży ruchomości pozostawionych przez szeregowych, samowolnie opuszczających oddziały wojskowe (Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 248) zarządzam co następuje:

§ 1. Władzą wojskową w rozumieniu art. 1 ustawy z dnia 25 lutego 1932 r. o sprzedaży ruchomości pozostawionych przez szeregowych, samowolnie opuszczających oddziały wojskowe, jest dowódca jednostki administracyjnej, do której szeregowiec lub podoficer opuszczający oddział przynależy administracyjnie.

§ 2. W razie stwierdzenia samowolnego opuszczenia oddziału przez szeregowca lub podoficera, dowódca jednostki administracyjnej zarządza zebranie i zinventaryzowanie wszystkich pozostawionych przez niego prywatnych ruchomości, znajdujących się tak w oddziale (formacji),

który dany szeregowiec lub podoficer opuścił, jak ewentualnie w innej formacji wojskowej.

§ 3. Ruchomości stanowiące własność Skarbu Państwa, a nie będące w zarządzie wojska, należy zwrócić za pokwitowaniem właściwej władzy.

Ruchomości stanowiące własność osób trzecich, należy — jeśli osoby te udowodnią swe prawo do rzeczy, lub władza wojskowa sama istnienie takiego prawa stwierdzi — wydać tym osobom za pokwitowaniem.

§ 4. Po upływie 6 miesięcy od dnia opuszczenia oddziału przez danego szeregowca lub podoficera, zarządza dowódca jednostki administracyjnej oszacowanie i sprzedaż ruchomości wymienionych w § 2.

§ 5. Oszacowanie następuje komisyjnie według miejscowych cen rynkowych.

Oszacowaniu nie podlegają ruchomości oszacowane już przy wcieleniu danego szeregowca lub podoficera do wojska.

§ 6. Sprzedaż następuje według norm obowiązujących w wojsku przy sprzedaży zbędnych materiałów wybrakowanych.

Od sprzedaży wyłącza się ruchomości:

- a) stanowiące dowód przestępstwa, znajdujące się w przechowaniu sądownym,
- b) co do których zachodzi uzasadnione przypuszczenie, że stanowią własność osoby trzeciej.

§ 7. Kwotę, pozostałą z uzyskanej sumy sprzedażnej po potrąceniu wartości zabranych lub uszkodzonych przedmiotów, przesyła dowódca jednostki administracyj-

nej do sądu grodzkiego właściwego dla miejsca jej stałego postoju, do przechowania, podając sądowi potrzebne dane (wzór Nr. 1).

§ 8. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Załącznik do rozporządzenia Ministra Spraw Wojskowych z dnia 1 grudnia 1932 r. (poz. 976).

Wzór Nr. 1.

Do

Sądu Grodzkiego

w . . . . .

Na zasadzie art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 25 lutego 1932 r. o sprzedaży ruchomości, pozostawionych przez szeregowych, samowolnie opuszczających oddziały wojskowe (Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 248) i § 7 rozporządzenia Ministra Spraw Wojskowych z dnia 1 grudnia 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 119, poz. 976) przesyłam do przechowania kwotę . . . . ., uzyskaną ze sprzedaży ruchomości, pozostawionych przez . . . . . (stopień wojskowy, imię i nazwisko podoficera lub szeregowca), ur. . . . . w . . . . . dnia . . . . . roku . . . . . z ojca . . . . . i matki . . . . .

Nadmieniam, że ruchomości . . . . . zostały sprzedane w dniu . . . . . za sumę . . . . ., z której potrącone zostały należności skarbowe w kwocie . . . . .

(—) Podpis dowódcy jednostki administr.

SKOROWIDZ

Liczby oznaczają stronicę.

A.

Amunicja

nieostrożne obchodzenie się 131.

Areszt

domowy 174, 189,
domowy obostrzony 174, 190,
lekki 173, 174, 183, 184,
odbyte kary wbrew przepisom 132,
śledczy — zawieszenie 82,
ściśły 173, 184, 185,
średni 173, 174, 184.

Areszt wojskowy

nadzwyczajne złagodzenie kary 104,
rodzaje 99, 100,
wykonanie 139, 140.

Aresztowany

uwolnienie się 132.

B.**Broń**

nieostrożne obchodzenie się 131,
użycie wbrew przepisom 131.

C—Ć.**Choroba**

udawanie 35,
wywołanie 33,
karałość udawania lub wywołania 75.

Cudzoziemcy

obowiązek wojskowy 4.

Członkowie rodzin poborowych

badanie 16,
koszty stawiennictwa 53.

Czynna służba wojskowa, 2, 107.**Czynność służbowa**

wykonanie bez upoważnienia 125.

Ćwiczenia

czas trwania 60, 81,
dodatkowe 60, 61,
ilość 60,
obowiązek 60,
skrócenie 62.

D.**Degradacja 100, 101, 140,**

kara dyscyplinarna 173, 174, 181, 187,
orzeczenie 101,
postępowanie ostrzegawcze 187.

Dezercja 114,

powrót dobrowolny 114,
wspólna 114,
zaniechanie doniesienia 115.

Dowódca

miejsca umocnionego 110,
niewyczerpanie obrony 110,
okrętu, statku powietrznego 110.

Duchowni

służba sanitarna 41,
zaliczenie do pospolitego ruszenia 40.

F.**Flota 10.****G.****Godność osobista**

poniżenie 125.

Grzywna

zamiana 100.

I—J.

Jeniec wojenny

- ucieczka 135, 136,
- właściwość sądów wojskowych 148, 149.

K.

Kara dyscyplinarna

- darowanie 170,
- ewidencja 191,
- kontrola 193,
- osoby podlegające 162—164,
- podział 173,
- podwyższenie 171,
- postępowanie 169,
- przedawnienie 172,
- przełożony 161,
- rodzaje 173—175, 182,
- właściwość 165, 166, 171,
- wykonanie 182—191,
- wykreślenie 192,
- wymiar 169—170,
- zakres władzy dyscyplinarnej 175—181,
- zawieszenie w czynnościach 167—168,
- zawieszenie wykonania 170.

Kara

- dodatkowa 100, 136,
- dyscyplinarna 106, 144—145,
- łączna 105, 106,

Kara

- nadzwyczajne złagodzenie 104,
- śmierci 99, 138,
- uwolnienie 144,
- warunkowe zawieszenie 106,
- wybór 104,
- wykonanie 138, 139,
- wymiar 103,
- zasadnicza 99.

Karta powołania

- nieprzyjęcie 73,
- zastaw 73,
- zniszczenie 73.

Komisje poborowe

- badanie 29,
- badanie szpitalne 32,
- konsularne 10, 18,
- koszty podróży członków 15,
- lokal 13,
- meble 13,
- niestawiennictwo 72, 74,
- opał, oświetlenie 13,
- orzeczenie 28, 32,
- pokrycie wydatków 13, 14,
- skład 11, 12,
- tryb urzędowania 12,
- uchylenie orzeczenia 30—31,
- unieważnienie orzeczenia 33, 34

Komisje poborowe

właściwość 26,
zmiana 26.

Komisje rozpoznawcze 10,

konsularne 11, 17,
koszty 17,
niestawiennictwo 72, 74.
skład 16,
zadanie 15.

Konsulaty 10,

komisje poborowe 10, 18, 28,
komisje rozpoznawcze 11, 17.

Kontrybucja

wymuszenie 133.

Kontyngens 56,

skrócenie służby 56,
zaliczenie do ponadkontyngensowych 57

Koszty

ekspertyzy lekarskiej 33,
podróży członków komisji 15,
przejazdu 64,
przytrzymania w areszcie 53,
sporządzenia list poborowych 25,
sporządzenia rejestru poborowych 25,
stawiennictwa do poboru 52, 53.

L.**Lista poborowa**

koszty 25,
przeciwdziałanie sporządzeniu 72,
sporządzenie 22,
wyciągi z metryk śmierci 24,
wyjaśnienia 24,
zmiana 23.

Listy karne 192—193.**Ludność**

uciskanie 134.

M.**Małżeństwa 69,**

zawarcie bez zezwolenia 131.

Marynarka wojenna 109.**Meldowanie się**

naruszenie obowiązku 73
obowiązek 2, 70, 71.

Metryki

przesłanie wyciągów 18, 24.

Mienie

niszczenie 134,
pustoszenie 134.

Mobilizacja

- katégorie zdolności 29,
- odroczenie służby 65,
- powołanie pospolitego ruszenia 63, 64,
- powołanie rezerwistów 62,
- wiek poborowy 3,
- wcielenie do szeregów 58,
- zarządzenie 64,
- zwolnienie duchownych 41.

Moc obowiązująca

- kodeksu karnego powszechnego 97, 138,
- kodeksu karnego wojskowego 96, 137.

N.**Nakłanianie do przestępstwa 76.****Narady nad sprawami służbowymi 123.****Naruszenie obowiązku służbowego 110, 130.****Niedbalstwo w służbie 130.****Niemeldowanie się 112, 113.****Nieprawdziwe zaświadczenie, raport 129.****Niestawiennictwo 113.****Niezadowolnienie — wywołanie 123.****Niezdolność do służby 132.****Nowiejusze**

- zaliczenie do posp. ruszenia 41.

O.**Obchodzenie się niezgodne z przepisami 125.****Obywatelstwo**

- obce 65,
- obce uzyskanie 66—68,
- polskie uzyskanie 4, 5, 56.

Odpowiedzialność karna

- zasady 9, 7, 98.

Odroczenie służby

- czynnej 39, 40,
- mobilizacja 48,
- osoby studjujące 39, 40, 45—48,
- oszukiwacze zabiegi 75,
- prośby 49,
- przedłużenie 48,
- utrata 49, 78,
- władze właściwe 49, 50,
- właściciele gospodarstw 44, 45,
- zakłady naukowe 47,
- żywiciele rodzin 44, 45.

Ograbienie

- rannych 134,
- zwłok 134.

Opuszczenie oddziału

- dobrowolny powrót 114,
- jednostki 112,

Opuszczenie oddziału

posterunku 127,
stanowiska 112,
sprzedaż ruchomości 196—200.

P.**Pobór**

dodatkowy 28,
główny 28,
obowiązek stawiennictwa 26, 27,
powołanie 28,
przeprowadzenie 27,
zagranicą 28,
zarządzenie 27.

Podarunki

przyjmowanie 124.

Podatek wojskowy

dodatek do podatku 87, 89, 90,
obowiązek 84—85, 90,
zasadniczy 87, 88,
zgaśnięcie obowiązku 91,
zwolnienie 85—87.

Podżeganie 98.**Podwładny**

obraza godności osobistej 125,
podarunki 124,

Podwładny

powstrzymywanie zażaleń 125,
uderzenie 126,
znęcanie się 126,
znięstawienie 126.

Pomoćnictwo 98.**Powiatowe Komendy Uzupelnień 9.**

powołanie do czynnej służby 58,
ustalenie służby skróconej 38.

Powszechny obowiązek wojskowy

badanie 29, 32,
cudzoziemcy 4, 65,
małżeństwo 69,
meldowanie się 2, 70—71,
duchowni 40, 41,
orzeczenie komisji 28,
ponowne orzeczenie 30,
służba czynna 2,
służba w rezerwie 2,
służba w pospolitem ruszeniu 2,
spełnienie osobiste 1,
stawiennictwo do komisji 26,
ulgi 3,
utrata stanowiska 69,
wadliwe orzeczenie 30,
władze cywilne 8, 9,
władze wojskowe 9, 10,

Powszechny obowiązek wojskowy

wyjazd zagranicę 70, 72,
 wykluczenie 65, 66,
 zdolność fizyczna 29,
 zgłoszenie do rejestru poborowych 18,
 zwolnienia 65—68.

Przedawnienie

wykroczeń dyscyplinarnych 172.

Przedmiot służbowy

porzucenie 130.
 uszkodzenie 130.

Przejście do nieprzyjaciela 109.**Przełożony**

czynna napaść 118,
 czynne targnięcie się 117,
 naruszenie czci 116,
 warta wojskowa 124,
 wyzwanie na pojedynek 118,
 zniesławienie 117,
 zniewaga 116.

Przełożony dyscyplinarny 161, 166.**Przestępstwo**

pod bronią 108,
 w czasie wojny 108, 109,
 wobec zebranych żołnierzy 108.

Przywrócenie praw 141—142.**R.****Rabini**

zaliczenie do pospolitego ruszenia 40.

Rejestr poborowy

koszty 25,
 miejsce zgłoszenia się 18, 19,
 niezgłoszenie się 72,
 przeciwdziałanie ułożeniu 72,
 sporządzenie listy poborowej 22,
 sprawdzenie 21,
 termin zgłoszenia się 18,
 wciągnięcie nazwisk 20,
 wyłożenie 21, 22,
 zgłoszenie 18, 20.

Rekwizycja

przekroczenie 133.

Rozkaz służbowy

niewykonanie 118,
 odmowa wyraźna 119,
 powrót do posłuszeństwa 122,
 przeszkodzenie wykonaniu 120,
 przywódca 122,
 skupienie się 121,
 zaniechanie doniesienia 121,
 zmowa w celu niewykonania 120

S.**Seminarja duchowne**

oszukańcze zabiegi 75,
uczniowie 40—42,
zaliczenie 79.

Skrócenie służby czynnej

egzamin specjalny 38,
odbycie 39,
uprawnienia szkół 40,
ustalenia osób 38,
utrata 39, 78,
wykazy uczniów 42, 43, 73,
wykluczenie 40.

Służba czynna

artylerja konna 2,
kawalerja 2,
marynarka wojenna 2,
obliczenie 58,
odroczenie 37, 42,
powołanie 57, 61,
skrócenie 37,
ulgi 3,
umowa pracy 50—52,
wcielenie do szeregów 58,
wykluczenie 6, 7,
zgłoszenie się 58,
zwolnienie 58, 59.

Służba ochotnicza

cudzoziemcy 55, 56,
warunki 54,
wybór broni 54,
zgłoszenia 54, 55.

Służba wojskowa

określenie 77.

Służba w pospolitem ruszeniu 3,

bez broni 64,
mobilizacja 63, 64,
obowiązek 63,
powołanie do służby czynnej 63,
ulgi 3,
wykluczenie 6, 7,
zebrania kontrolne 71.

Służba w rezerwie

ćwiczenia 60—62,
ćwiczenia dodatkowe 60—62,
mobilizacja 62,
obowiązek 59,
odbywanie kar dyscyplinarnych 190,
powołanie do służby czynnej 61, 62,
ulgi 3,
wykluczenie 6, 7,
zebrania kontrolne 71.

Służba pomocnicza 35—36, 77,

kobiet 36,

Służba pomocnicza

mężczyzn 36.

Sprzedaż ruchomości 196—200.**Stan urlopowanych** 82, 83.**Starszy stopniem**

czynna napaść 118,
 czynne targnięcie się 117,
 naruszenie czci 116,
 wyzwanie na pojedynek 118,
 zniesławienie 117,
 zniewaga 116.

Studja

odroczenie służby 42, 43.

Świadczenia

wymuszanie 133.

T.**Tchórzostwo** 111.**Twierdza**

nadzwyczajne złagodzenie kary 104.

U.**Uchylenie się od służby** 77,

niestawiennictwo do komisji 74,

Uchylenie się od służby

wyjazd zagranicę 74,
 zamiar 74.

Uszkodzenie cielesne

karalność 75,
 udawanie 35, 115,
 wywołanie 33, 115.

W.**Warunkowe zwolnienie** 141, 153—159.**Warta wojskowa**

opuszczenie 131,
 przełożony 124,
 przestępstwa 127, 128.

Wartownicy cywilni 135, 143.**Werbowanie do obcej służby** 75.**Wiek poborowy** 3.**Więzienia** 99.**Władza dyscyplinarna** 160—161,

osoby podlegające 162—164,
 przewinienia 162,
 właściwość 165,
 zakres 175—181.

Władze powołujące do obowiązku wojskowego

cywilne 8,

Władze powołujące do obowiązku wojskowego

konsulaty 10,
komisja poborowa 11, 12,
komisja rozpoznawcza 10,
niestawiennictwo 72,
wojskowe 9, 10,
zakres działania 9.

Właściciele gospodarstw

odroczenie służby 42,
określenie 44.

Właściwość sądów wojskowych

osobowa 147—150,
przywrócenie praw 141—142,
zatarcie skazania 141—142.

Wydalenie

z korpusu oficerskiego 100—102, 140, 141,
z wojska 100—102, 141, 142.

Wyjazd zagranicę

bez zezwolenia 72,
zezwoleń 70.

Wykaz uczniów 42, 43, 73.**Wymiar kary 103.****Wymuszanie rzeczy 133.****Występki wojskowe 96.****Z—Ż.****Zakony**

nowicjusze 40, 41.

Zakres karania

przekroczenie 125.

Zatarcie skazania 141—142.**Zawieszenie w czynnościach 167—169.****Zażalenie**

nieprawdziwe 132,
powstrzymywanie 125,
udaremnianie 125.

Zbrodnie wojskowe 96.**Zdobycz**

przywłaszczenie 133,
zabór 133.

Zdolność fizyczna

kategorje 39,
ustalanie 15,
warunki 38.

Zebrań kontrolne 71.**Zwolnienia od obowiązku wojskowego 65—68,**

oszukiwane zabiegi 75.

Żywiciele rodzin

odroczenie służby 42,
określenie 43, 44.

317497

